

júl 2018

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: Elena Ursinyová

mesto trnava ■ ročník XXIX ■ číslo 6 ■ nepredajné!



Prebytok a hlad

V obchode sa mi prihovoriť priateľ. Postávať sa, že je už v treťom obchode a vymenoval, kde sa čo oplatiť kúpiť. Je predavačom a prirodzene podľa výšky svojho platu hľadá to, čo si môže dovoliť. Nie je to vôbec ľahké. No pravda je aj to, že tak ako on, aj my ostatní sme mali v košíkoch viac než len to, čo je pre vyžitie nevyhnutné. Nesúc nákup domov som si spomenul na román Hlad od nórskeho spisovateľa Knuta Hamsuna. Hlavný hrdina románu je v určitom zmysle symbolom dnešného človeka. V nekontrolovateľnom množstve podnetov máme permanentný pocit hladu, pričom naše túžby sú neustále podnecované a prehlbované reklamou i tlakom spoločnosti. Hnacím motorom súčasnej civilizácie je akčný, produktívny a stále lačný konzument. Hlad preto môže byť paradoxne i symbolom doby prebytku. Aj keď dosiahneme alebo si kúpime to, o čom si myslíme, že po tom túžime, stále máme pocit hladu po novom a lepšom. To, čo sme už nadobudli, si často nedokážeme vychutnať a využiť ako šancu pre seba či pre spoločnú radosť s ostatnými. Hlad nás podobne ako protagonistu románu uzatvára do seba a čoraz viac začíname posudzovať iných i okolie z vlastnej perspektívy. Tá je poznačená pocitmi nedocenenia, odmietnutia, mnohí sa dokonca cítia ako obeť doby a spoločenských pomerov. Preceňovanie vlastného ja na úkor ostatných vedie k nadradenému videniu, prehlbuje priepasť nedorozumenia a urýchľuje nepremyslené výroky proti iným. No reč a konanie zo vzdoru ničia každú príležitosť pre stabilizáciu i zahnanie vnútorného hladu. Povrchnosť, ktorá stavia na obviňovaní ostatných, zostáva iba pri javoch. Prehlbuje síce hlad po spravodlivosti, no pre neschopnosť zmeniť vlastný pohľad i prístup opakuje a množí len to, čo je negatívne. Precitlivenie strieda hnev, sebaľútosť strieda arogancia. Na konci románu sa hladujúci mladý spisovateľ odhodlal: vyplával na more. Opustil pevninu sebaľútosťi a hnevu voči svetu i ľuďom. Rozhodol sa urobiť viac, než bolo nevyhnutné. Hľadať nielen pre seba, ale s druhými. Získal pokoj i sebaúctu. Toto letné prázdninové obdobie je príležitosťou opustiť všetko to negatívne v nás, v čom sme možno nepozorovane zakotvili. Vyplávať na širšie územie: zo zátoky sebaľútosťi a individualizmu na more života či na horu poznania. Tam možno z inej, širšej perspektívy nahliadnuť to, čo je v nás i medzi nami dobré. Nasýtme sa tým a budme za to vďační.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnava

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redaktorka: Miroslava Kuracinová Valová

Redakčná rada: Dušan Vančo, Martin Jurčo

Redakcia: Radnica, Hlavná 1,

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 344

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Grafická úprava: Andrej Grossmann

Tlač: Bittner print, s. r. o.

Ivanská cesta 2C, 821 04 Bratislava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august / september

a december / január ako dvojčíslo

.....

Novinky z radnice nájdete

aj na nzs.trnava.sk

(eu)

Tajomné, historické, sladké a hlavne trnavské sú ciele našich Potuliek Malým Rímom

Čas nezastavíme, ale v Trnave máme jednu špecialitu: Vieme sa plaviť na jeho vlnách proti prúdu do histórie nášho mesta. Je tu leto a s ním aj naše tradičné nedeľné Potulky Malým Rímom. Deväťkrát sa spoločne vyberieme na známe miesta, aby sme spoznali ich tváre a príbehy z čias dávno i nedávno minulých. Naši verní cestovatelia už vedia, čo im na cestu treba, a tým, ktorí s nami pôjdu po prvý raz, pripomíname: Zabaľte si do batôžka správnu dávku zvedavosti a obujte si pohodlné túlavé topánky. Zraz je už v nedeľu 1. júla o 16.30 pred mestskou vežou. Spolu s Emiliou Valachovičovou sa vyberieme za Alfrédom Wetzlerom do Osvienčimu a Trnavy v čase druhej svetovej vojny.

Druhá potulka bude doslova exkluzívna, pôjdeme tam, kde sme ešte nikdy neboli. Spolu s Michalom Trnkom prejdeme 8. júla o 15. a 16. hodine cez veľký pomyselný most z minulosti do budúcnosti vzácných historických meštianskych domov, ktoré sú dnes zrekonštruované a spojené do unikátneho kultúrneho priestoru s jednoduchým, ale veľavravným názvom Nádvorie – priestor, odjakživa skrytý za uličnými krídlami domov, ktorý aj kedysi poskytoval Trnavčanom zázemie a možnosti stretávania...

Ďalšia nedeľná potulka nás zavedie za divadelnou múzou.

Do zákulisia, divadelných šatní a histórie najstaršieho slovenského divadla nahliadneme s jeho dlhoročným riaditeľom Emilom Nedielkom.

O týždeň neskôr bude reč o tom, čo vraj hýbe svetom aj Trnavou. Pri príležitosti 10. výročia eura nahliadneme do histórie peňazí, dozvieme sa, ktoré banky pôsobili v Trnave v uplynulom storočí a kde mali sídla. Trnavským bankovníctvom nás prevedie Peter Wagner. Dnes už vieme, že Trnava sa môže porovnať so slávnou Prahou počtom zachovaných stredovekých stavieb. Naše mesto si však zaslúži aj podobný prívlastok ako česká stovežatá metropola: Trnava je tiež mesto veží. Sú výnimočné nielen počtom, ale často aj konštrukciou a príbehom, ktorý sa vinie storočiami. Viac o tom, čo ukrývajú ich kupoly, nám v nedeľu 29. júla povie Daniela Zacharová.

Kláštorné záhrady boli vždy tajom-



Hviezdoslavova ulicav roku 1913. Zdroj: J. Benko

nými oázami ticha a zelene, kam obyčajný smrteľník hocikedy nenahliadne. Ešte viac to platí dnes, keď záhrady ďalej žijú svojím pokojným životom uprostred rušného mesta tretieho tisícročia. My však budeme mať jedinečnú možnosť nahliadnuť do nich. Naša prvá augustová potulka nás zavedie do kláštora a záhrad jezuitov. O histórii a súčasnosti kláštora, kláštorných záhrad a rehoľníkov nám porozprávajú Ferdinand Mak a páter Matej Kasan.

Už sme toho prešli veľa, treba sa posilniť. Nemáte chuť na niečo sladké? No jasné, že áno, my sme to vedeli, ide sa do Figara. Viac ako jedno storočie sa z neho šíri vôňa, ktorej málokto odolá. Vieme veľa o tradičných dobrotách, ktoré sa tam vyrábali, ale takmer nič o histórii a architektonických hodnotách tejto národnej technickej pamiatky. Jej príbeh nám v nedeľu 12. augusta vyrozpráva Miroslav Beňák.

Niektoré príbehy sú podložené vierou, iné výskumom a historickými faktami. Taký je aj príbeh trnavského lazaretu na brehu Trnávky, o ktorom môžeme so štipkou zveličenia povedať, že pred rokom vstal z mŕtvych. Jeho históriu od prvých zmienok až po totálne rozobratie múrov budovy a zrovnanie so zemou nám v nedeľu 19. augusta priblíži archeológ Erik Hrnčiarik, ktorý pred rokom znovuobjavil zvyšky tejto stavby. Potulka povedie aj do histórie trnavskej kalvárie. Do úžasných čias konca Rakúsko-uhorskej monarchie a začiatku prvej Československej republiky nás 26. augusta zavedie Simona Jurčová. Cieľom bude vtedajšia Hviezdoslavova ulica. Dozvieme sa, čím žila a, samozrejme, nahliadneme aj do obchodov a prevádzok. Tak ako? Už ste zbalení na Potulky Malým Rímom? Neváhajte, čakáme vás v nedeľu o pol piatej pred mestskou vežou. ■

(vm)

Rekonštrukcia Hollého ulice nadviaže na Halenársku a vráti lokalite historický vzhľad

Vlaňajšia komplexná rekonštrukcia Halenárskej ulice premenila pôvodne zanedbanú lokalitu plnú výmol'ov na príjemné, upravené miesto. Vymenený povrch vozovky a chodníka doplnila nová zeleň, štýlový mobiliár, verejné osvetlenie, pribudol i cyklochodník. Na túto investíciu teraz trnavská samospráva nadväzuje obnovou zvyšnej časti Halenárskej a pokračovania komunikácie na Hollého ulici. Dôvodom je nielen zlepšenie stavu vozovky s ohľadom na plynulosť a bezpečnosť cestnej premávky, ale aj skrášlenie tejto časti mesta. Ide o jednu z najstarších ulíc v Trnave a rekonštrukcia má vyzdvihnúť jej historický charakter. Po dokončení budú Hollého a Halenárska nachádzajúce sa v mestskej pamiatkovej rezervácii prepejené v jednotnom štýle.

Stavebné práce sa začnú v prvý júlový týždeň a potrvajú zhruba päť mesiacov. Projekt zahŕňa kompletnú výmenu konštrukcie vozovky i prilahlých chodníkov: cesta bude pokrytá prírodnou čadičovou dlažbou ukladanou do vejárov, na chodníkoch bude použitá prírodná žula s rezaným povrchom. V čase spracovania projektovej dokumentácie bola pred Arcibiskupským úradom pod vrstvou asfaltu objavená kamenná dlažba. Ide o pôvodné čadičové kocky vo vejárovom vzore pred vstupmi do objektov a žulové platne ukladané v riadkoch. Požiadavkou Krajského pamiatkového úradu bolo zachovanie pôvodných povrchov vrátane línií pôvodných obrúb. Kvôli nevyhovujúcemu stavu dlažby – nerovnostiam, zlému sklonu či porušeným prvkom je potrebné dlažbu najprv rozobrať, doplniť a zhutniť podklad a následne prvky uložiť naspäť v originálnom vzore. Rovnakým spôsobom bude ukladaná aj dlažba na chodníku na východnej strane medzi križovatkou Haulíkovej a M. Schneidera Trnavského. V rámci celkovej obnovy budú vymenené a doplnené uličné vpusty vrátane ich prípojok, zrekonštruujú sa dažďové odpady a dôjde aj k výmene vodovodného potrubia, ktorú bude zabezpečovať spoločnosť TAVOS. Na okraji vozovky bude cyklochodník, na mieste sa osadia cyklopiktogramy, pribudne tiež nové verejné osvetlenie. Výsledný dojem dotvoria sadové úpravy, samozrejmosťou bude zavlažovací systém. Na mieste sa počíta aj s inštaláciou kamerového systému. Vzhľadom na lokalitu je súčasťou zákazky taktiež



archeologický a architektonicko-historický výskum. Predpokladané náklady tohto rozsiahleho projektu sú takmer 1 048 000 eur. Počas rekonštrukcie bude nevyhnutná úplná uzávera úseku od križovatky Halenárskej s Dolnopotočnou po križovátku Hollého s Invalidskou. Pracovať sa bude od pondelka do soboty medzi 7. a 19. hodinou. Na začiatku a na konci rekonštruovanej časti budú osadené

informačné tabule s kontaktnými údajmi, kam sa budú môcť občania obrátiť v prípade otázok ohľadne stavebných prác. Vopred sa ospravedlňujeme za obmedzenia spôsobené výstavbou a ďakujeme občanom za pochopenie. Veríme, že výsledná podoba tejto lokality vynahradí nepohodlie spôsobené uzáverou ulice, a pozdvihne historické centrum nášho mesta opäť na novú úroveň. ■

(red)

Polopodzemné kontajnery na odpad ukončia problémy s potkanmi a neporiadkom

Trnava patrí k prvým mestám na Slovensku, ktoré riešia problematiku nevábných kontajnerov na odpadky doslova od základu. V týchto dňoch sa začala výstavba piatich nových stojísk s polopodzemnými kontajnermi na Hlbokej 10, 20 a na Ulici V. Clementisa 16 a 18, 19, 24. Na sídlisku Hlboká má do konca tohto roku pribudnúť ďalších približne 24 stojísk. Ich presný počet je závislý od toho, či stavbe vo vytýpaných lokalitách nebudú prekážať inžinierske siete.

Prvé trnavské stojiská s polopodzemnými kontajnermi na zmesový odpad, papier, plasty a sklo boli vybudované už v roku 2016 na Limbovej, Jiráskovej, Ulici generála Goliana a Juraja Slottu. V nasledujúcom roku pribudli ďalšie na Olympijskej, Tehelnej, Vajanského a V. Clementisa. Dnes máme v našom meste dovedna 22 polopodzemných kontajnerov na zmesový odpad a po jedenástich na plasty, papier a sklo.

Mestská samospráva má ambíciu postupne zlikvidovať klasické kontajnery v celom meste a vymeniť ich za polopodzemné. V tohtoročnom rozpočte mesta je na tento účel vyčlenených 370 tisíc eur. Výhodnosť investície tohto typu

podporuje viacero argumentov: Polopodzemné kontajnery na zmesový odpad majú v porovnaní s obyčajnými približne päťkrát väčší objem, kontajnery na sklo, plasty a papier majú trikrát väčší objem. Sú vybavené senzormi, ktoré signalizujú mieru ich naplnenia, preto významne klesne frekvencia odvozu odpadkov na skládku a ušetrí sa finančné prostriedky. Vzhľadom na to, že pod zemou je nižšia teplota ako na povrchu, odpad sa pomalšie rozkladá a nezapácha. Kontajnery sa vyprázdňujú zospodu, vhadzovací otvor preto ostáva čistý. Hĺbka kontajnerov znemožňuje opätovné vyhadzovanie obsahu, preto v ich okolí nevzniká neporiadok. Zľadovateny

sneh v zime neznemožní manipuláciu s kontajnermi a ich vyprázdnenie. K najväčším výhodám týchto kontajnerov však môžeme pripočítať fakt, že k odpadu sa nedostanú potkany, ktoré sa v posledných rokoch okolo klasických stojísk na sídliskách veľmi premnožili. Pozitívne skúsenosti s polopodzemnými kontajnermi už majú aj vo Zvolene, v Nitre, Bratislave, Trenčíne, Handlovej a Čadci, čoskoro ich začnú budovať aj v Šali a v Spišskej Belej. V Liptovskom Mikuláši, Moldave nad Bodvou a v Košiciach sa rozhodli vyskúšať podzemné kontajnery. Prínos oboch typov pre čistotu životného prostredia v mestách je zrejmy a všade sa očakáva aj ich ekonomická návratnosť. ■

(eu), foto: (pb)

Zápach z trnavskej kanalizácie mizne, zanesené potrubie čistí nový sací bager

Zápach z kanalizácie, ktorý v Trnave dlhodobo zneprijemňoval život najmä obyvateľom Špačinskej, Saleziánskej, Veternej, Vladimíra Clementisa a Starohájskej, zoslabol a postupne by mal zmiznúť naisto. Situácia sa zlepšuje vďaka novému saciemu bagru. S jeho pomocou vydolovali TAVOS z kanalizačného potrubia len do jesene minulého roka viac ako 100 ton tuhých usadenín, ktoré významne spomaľovali prietok a podporovali ďalšie zanášanie kanalizácie.

Mestská samospráva riešila problém zápachu z kanalizácie nielen opakovanými podnetmi voči TAVOS-u, ale aj osadením šesťdesiatich piatich protizápachových klapiek vrátane úprav a výmeny kanalizačných vpustov. Na tento účel vynaložila z rozpočtu mesta vyše 40 500 eur. Protizápachové klapky však pomáhajú len pri zmierňovaní následkov, ale neodstránia samotnú príčinu zápachu, ktorá spočíva v zanesenom

kanalizačnom potrubí. Príčin jeho zanášania a následného zápachu je viac. V rovinatej Trnave má väčšia časť gravitačnej kanalizácie len minimálny sklon. Pomalší prietok odpadovej vody spôsobuje rýchlejšie usadzovanie nečistôt. Na zanášaní kanalizačného potrubia sa však podieľajú aj nedisciplinovaní výrobcovia alebo obyvatelia bytových a rodinných domov, ktorí vhadzujú, splachujú alebo vylievajú do kanalizácie

zvyšky stavebných materiálov, odpady z kuchyne, zvyšky jedál, benzíny, oleje, farby, rozpúšťadlá či iné chemikálie, premety z textilu, hygienické potreby, vlhčené obrúsky atď. Realita to potvrdzuje aj v našom meste. V kanalizačnom potrubí sa našli aj také stavebné materiály a kovové predmety, ktoré ani sací bager nebol schopný vytiahnuť a museli byť odstránené v spolupráci s externou firmou. TAVOS deklarovali, že kanalizáciu

v Trnave budú čistiť s pomocou sacieho bagra pravidelne a intenzívne, ale z vyššie uvedeného vyplýva, že časť zodpovednosti je aj na samotných obyvateľoch mesta. Nedávne intenzívne zrážky v Bratislave jasne ukázali, že zanesená kanalizácia prináša okrem zápachu reálne riziko zaplavenia ulíc. Mestská samospráva aj preto v rámci opatrení na zmiernenie dopadu zmeny klímy rieši nové projekty tak, aby dažďová voda podľa možností neodtekala priamo do kanalizácie, ale vsiakla sa tam, kde spadne, zavlažovala zeleň a ochladzovala ovzdušie v letných horúčavách. ■



(lev)

Dvory materských škôl vynovili dobrovoľníci

Podujatie Naše mesto je vhodnou príležitosťou pre zamestnancov firiem na Slovensku, ktorým záleží na svojom okolí a chcú sa dobrovoľne zapojiť do aktivít, ktoré niekomu pomôžu. Trnava nie je výnimkou. Dnes mám rande so svojim mestom – takýto nápis sa vynímal na tričkách dobrovoľníkov, ktorí sa druhý júnový piatok zhromaždili vo vybraných materských školách, aby priložili ruku k dielu a pomohli s renováciou ich dvorov a ihrísk.

Niekde sa natierali hojdačky, šmykľavky, preliezačky či iné hracie prvky, inde sa renovovali lavičky, v ďalšej škôlke zase potrebovali vymalovať oplotenie či pripraviť pôdu na kvetinový záhon. Pomoci viac ako tridsiatich dobrovoľníkov zo súkromných firiem sa potešilo päť materských škôlok – MŠ Hodžova, MŠ Čajkovského, MŠ Jiráskova, MŠ Beethovenova a MŠ Narcisová. Do polovice leta by sa mali zrenovovať aj dvory v MŠ na Botanickej a v MŠ na Ulici Teodora Tekela.

„Bola som milo prekvapená, že niekto vo svojom voľnom čase prišiel a podujal sa urobiť niečo pre radosť iných. Bola som prekvapená, s akým elánom a chuťou sa pustili firemné dobrovoľníčky do práce. Vynovili nám viaceré hracie prvky. Aj rodičia detí si všimli, že náš dvor ožil,“ zhodnotila prácu dobrovoľníkov riaditeľka Ľubica Čechová z MŠ na Hodžovej. Možnosť zapojiť sa dobrovoľníckou formou do prác v materských školách vnímali pozitívne aj samotní zamestnanci firiem. „Chcela som

manuálne prispieť k zveľadeniu škôlky, do ktorej som kedysi ako dieťa sama chodila. Stretla som tu ďalších príjemných ľudí, takže to bolo spojenie príjemného s užitočným,“ povedala na margo akcie firemná dobrovoľníčka Erika, ktorá pomohla v MŠ na Jiráskovej. V areáli MŠ na Čajkovského ulici zase dobrovoľník Ján natieral hracie prvky pestrými farbami. „Dobrovoľníctvo sa stalo súčasťou kultúrnej politiky našej firmy, preto sme uvítali možnosť zapojiť sa do týchto aktivít. Navyše, je príjemné stretnúť sa s kolegami aj mimo kancelárie. Ten dobrý pocit, že sme niekomu pomohli, je na nezaplatenie. Uvažujeme o tom, že sa zapojíme aj na budúci rok,“ povedal. Okrem aktivít, ktoré v materských školách zastrešilo Mesto Trnava, pomáhali firemní dobrovoľníci aj pri budovaní oplotenia basebalového ihriska a prilahlého chodníka v areáli basebalového klubu Angels Trnava.

Trnava sa do podujatia Naše mesto zapojila už po šiestykrát. Ide o najväčšiu akciu firemného dob-



rovoľníctva na Slovensku a v strednej Európe, celkovo sa jej tento rok zúčastnilo viac než 10 tisíc dobrovoľníkov, ktorí sa rozhodli svojimi aktivitami pomôcť rôznym občianskym združeniam, neziskovým organizáciám či subjektom spadajúcim priamo pod slovenské mestá či obce. Podujatie zastrešuje Nadácia Pontis, ktorá týmto spôsobom podporuje filantropiu a rozvoj dobrovoľníctva na Slovensku. ■

Martin Jurčo, foto: Bieno

Odborníci z Prahy sa prišli inšpirovať trnavskými revitalizáciami vnútroblokov

Zbierať čo najviac informácií o možnostiach a riešeníach vnútroblokov a nechať sa inšpirovať úspešnými realizáciami. Aj taký bol dôvod cesty českých architektov a odborníkov na oblasť urbanizmu na Slovensko. Zástupcovia úradov rôznych pražských mestských častí čerpali informácie o tom, ako sa dajú vo vnútroblokoch zmierňovať dopady klímy na život v meste, najmä na sídliskách a v bytových domoch, a kde sa dajú hľadať finančné nástroje na ich rozvoj. Jeden deň strávili aj v Trnave.

Vnútrobloky sú prostredia v zástavbe, ktoré zdieľajú susedia, spoločne sa o ne starajú a využívajú ich. Sú to priestory, ktoré sú dnes pri každom väčšom bytovom dome. Môže ísť nielen o paneláky na sídliskách, domy s viacerými obyvateľmi, ale i priestory v historickej zástavbe. „Vnútroblok je záhrada, kútik, dvorček, jednoducho niečo, čo máte poruke, kde si môžete sadnúť a odpočinúť. Doteraz sa vnútrobloky brali ako hluché priestory, zanedbané, v podstate sa o ne nik nestaral. Nielen v Česku, ale aj na Slovensku je to rovnaké. Akoby sa každý zavrel do svojho bytu, maximálne raz za nejaký čas upratal schodište a ostatné ho nezaujímalo. Našťastie, asi nastáva obrat. Dnešná mladšia generácia je trochu iná. Napríklad mamičky s deťmi žijúce v jednom paneláku trávia celé hodiny kočkovaním. Prečo by nemohli mať takéto príjemné zázemie niekde vo vnútrobloku s lavičkami a trávou, prípadne inými prvkami? A pritom by stačilo niekedy len málo,“ hovoria iniciátori projektu obnovovania vnútroblokov Barbora Týcová a Michal Křivohlávek z pražského spolku Bieno.

„Možnosti sú neobmedzené, kútiky na posedenie, ihriská, pieskoviská, záhrady slúžiace deťom, seniorom na posedenie, hry či oddych. Robíme most medzi obyvateľmi a majiteľmi vnútroblokov, čo sú zväčša bytové družstvá či mestské časti a mestá. Chceme popularizovať



myšlienku, že každý vnútroblok my mal slúžiť svojim obyvateľom, preto vymýšľame, ako by sa to dalo čo najjednoduchšie uskutočniť. V Českej republike poznáme situáciu z Prahy, kde odhadujeme, že až 80 percent vnútroblokov je zanedbaných a neslúžia účelu,“ hovorí B. Týcová. Paradoxne sa situácia mení k lepšiemu aj preto, lebo život v meste je čoraz drahší a ľudia majú nároky aj na kvalitu okolitého prostredia. Už sa pomaly stáva trendom, že k peknému bytu patrí i pekný dvor alebo záhrada. Ľudia už nechcú mať len pekný a neraz aj drahý byt, ale chcú, aby v dome bolo čisto a aby sa dal využívať aj dvor. A neraz majú aj záujem priložiť ruku k dielu, aby sa spolupodieľali na premene dvora na priestor, ktorý budú všetci obyvatelia domu aktívne využívať,“ hovorí M. Kři-

vohlávek a pripomína, že často je to závislé práve na rôznorodosti obyvateľov domu. Nie každý je ochotný spolupracovať na celku a niekedy aj jeden zlý sused môže celú námahu pokaziť. Na Slovensku si architekti prezreli väčšie tzv. ukážkové vnútrobloky ako sú projekty Susedia na dvore na Záhrebskej ulici v Bratislave, vnútroblok Slávia na Povrazníckej ulici, projekt Vnútroblok.sk na Pionierskej ulici, ale aj Hájpark na Kutlíkovej ulici v bratislavskej Petržalke. „Všetky tieto projekty boli pre nás inšpiratívne najmä spôsobom, ako sa obyvatelia dopracovali k tejto úspešnej verzii oživenia vnútrobloku. Napríklad skupina Susedia na dvore pracujú s témami kultúry, susedskými stretávaniami pri čítaní, je to komunita, ktorej každý člen niečím prispel na obnovu dvora. Tam bol vždy

dôležitý aj nejaký iniciátor. Pracovali napríklad aj s výborným genius loci, ktorou je lavička s tabuľkou: Tu sedávala naša suseda Krista Bendová. Iný vnútroblok bol kedysi nehostinný, plný odpadkov a neusporiadaných kontajnerov. Dnes sa premenil na krásnu oázu, ktorá je servisom pre 500 obyvateľov vnútrobloku s trávou, preliezačkami, lavičkami, ihriskom, ale aj okienkom opačnej strany reštaurácie, kde si oteckovia môžu posediť pri pive," hovorí B. Týcová.

A čo sa zástupcom exkurzie najviac páčilo v Trnave, po ktorej sa celá delegácia premiestňovala na bicykloch? „Navštívili najnovšie

realizácie vnútroblokov: Jeden dvor na Vodárni a tri dvory na Zátvore. Zaujímali sa o proces participácie občanov na riešení projektov, zapracovanie opatrení na zmenu klímy a o verejné obstarávanie pri výbere projektantov a dodávateľov. Riešia v podstate také isté problémy a radi sa pozreli, ako sa s nimi vyrovnávame v Trnave," povedal ich sprievodca, vedúci odboru územného rozvoja a koncepcií trnavského magistrátu Tomáš Guniš.

„Nadchlo nás, že koncepcia prebudovania vnútroblokov a rôznych častí obytných domov vychádza v Trnave priamo z magistrátu mesta, ktoré si dalo za

úlohu meniť k lepšiemu mnohé priestory na pomedzí obytných domov a vnútroblokov. Boli sme prekvapení, ako jednoducho sa dá vkomponovať zeleň do priestoru medzi panelákmi spolu s preliezačkami, dokonca aj s malou vodnou plochou na zlepšenie klímy. Navyše, je to o to lepšie, že mesto išlo na túto premenu participatívnym spôsobom. Pýtalo sa obyvateľov, čo by chceli zmeniť a na ich projekty im aj prispelo," hovorí M. Křivohlávek a pripomína, že okrem participatívnych peňazí sa časť úprav najmä v uzavretých vnútroblokoch môže riešiť prostredníctvom fondu opráv. ■

(eu)

Mesto do augusta odovzdá trnavským deťom šesť zrekonštruovaných ihrísk

Trnavské deti, ktoré neodídu v lete k moru alebo na dedinu k starým rodičom, sa budú mať kde hrať. Mestská samospráva do konca júla zrekonštruuje, doplní a vybuduje šesť detských ihrísk. Vynovený bude obľúbený Guliver v Parku Antona Bernoláka, nové hracie prvky budú osadené na Mozartovej, Na hlinách, na Ulici Teodora Tekela, na Limbovej a celkom nové ihrisko vznikne na Vajanského ulici. Na tento účel je v rozpočte mesta vyčlenená suma 250 tisíc eur.

Guliver dostane nové pieskovisko s masívnym obrubníkom na sedenie zo smrekového dreva, kde budú deti chránené dreveným plôtkom so vstupnou brámkou. Z trvanlivého a tvrdého agátového dreva budú nové prevažovacie hojdačky a tabuľa s prevádzkovým poriadkom.

Deti na Vajanského ulici nájdu na ihrisku minivežu so schodíkmi, šmykľavku, hračku v podobe zvieratka s integrovaným tunelom, zemnú trampolínu, kolotoč, závesnú hojdačku, malú „lezeckú skalú“ pre budúcich horolezcov a trojitú hrazdu. Nebudú chýbať ani lavička, kôš na odpadky a tabuľa s prevádzkovým poriadkom. Nová miniveža, hračka s tunelom, trampolína, kolotoč, reťazová hojdačka a trojitá hrazda budú aj na Mozartovej ulici, kde sa deti môžu tešiť aj na nové pieskovisko, výkyvný kruh

a skupinovú hojdačku na spôsob hniezda.

Podobné zostavy hračiek a mobiliár pribudnú aj na Limbovej ulici, ale Na hlinách a na Ulici Teodora Tekela bude namiesto lezeckej skaly šesťhranná lezecká zostava s rebrinami, zvislým lanom a tyčou na šplhanie, hrazdou a šikmou „horolezeckou“ stenou. Nové hracie prvky sú vyrobené z materiálov odolných proti poškodeniu aj vplyvom počasia a spĺňajú súčasné požiadavky na bezpečnosť pri detských hrách. Dopadové plochy majú byť z gumového granulátu, v niektorých prípadoch aj z oblého štrku, aby sa minimalizovalo riziko poranenia pri páde. Konečný vzhľad hračiek a farebnej kompozície ihrísk môže byť ešte ovplyvnený výsledkami verejných súťaží. Inštalácii nových hračiek budú predchádzať prípravné práce



spočívajúce vo vybúraní starých betónových plôch, pieskovísk, nevhodných prvkov a úpravách terénu. Samotnú montáž hracích prvkov a mobiliáru s dopadovými zónami vrátane výkopov, základov a uvedenia stavbou dotknutých povrchov do pôvodného stavu zrealizujú dodávateľia, ktorí vzišli z verejných súťaží. Tam, kde to bude možné, mestská samospráva ešte uvažuje aj o dosadení novej zelene v jesennom termíne. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Nové združenie chce zákaz herbicídov v mestách

Glyfosát, najčastejšie používaná účinná látka v totálnych herbicídoch, ktorá je široko aplikovaná v mestách, ale i v lesníctve a poľnohospodárstve. Na riziká jeho používania a možnosti alternatívnych metód pri údržbe mestskej zelene a komunikácii chce poukázať nové občianske združenie Zóny bez pesticídov. Vzniklo v Trnave na pôde Trnavskej univerzity a hlavne v mestách, kde je najväčšie koncentrácia ľudí, by chcelo iniciovať vznik zón, ktoré by sa obhospodarovali bez použitia pesticídov.

Iniciátorom založenia tohto združenia je študent biológie a chémie na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity Ivan Ilko, ktorý sa venuje glyfosátu aj vo svojej odbornej práci. Pri zakladaní združenia získal podporu pedagógov Katedry biológie spomínanej fakulty, a to vedúceho katedry prof. Alfréda Trnku a prorektorky Trnavskej univerzity bioložičky doc. Viery Peterkovej. Trnavská univerzita prispela jednorazovým finančným darom na založenie občianskeho združenia a zároveň na spustenie webu a ďalších technických prvkov. Piktogram, ktorým budú označené zóny bez pesticídov, pripravila a občianskemu združeniu darovala agentúra Made by Vaculik.

Glyfosát sa používa na zneškodňovanie burín alebo nežiaducej zelene. Táto látka sa využíva aj na úpravu mestskej zelene a komunikácií alebo úpravu okolia koľajníc. Aplikuje sa na burinu na chodníkoch, parkoviskách, v parkoch i na detských ihriskách. Ak je takýto pesticíd použitý v mestách, môžu sa v do jeho blízkosti alebo do kontaktu s ošetrovanými plochami dostať ľudia. Najrizikovejšou skupinou sú deti, ktoré sa často dotýkajú zeme, dávajú si pri hrách do úst rôzne predmety, a voči negatívnym účinkom týchto látok sú menej odolné. Do kontaktu s pesticídmi môžu prísť aj psy alebo iné zvieratá.

Glyfosát sa aplikuje aj v poľnohospodárstve ako herbicíd pred siatím alebo ako desikant niekoľko dní pred zberom, aby rastliny uschli a semena rýchlejšie dozreli. Na Slovensku sa desikácia používa hlavne pri pestovaní repky olejnej, ktorá v súčasnosti pokrýva značnú časť poľnohospodárskej pôdy. Nie je úplne jasné, či desikácia



naozaj zlepšuje výnosy a nespôsobuje viac škody ako úžitku," hovorí Ivan Ilko. „Všetky pesticídy sú istým spôsobom škodlivé, môžu kontaminovať pôdu, vodu alebo sa preniesť vzduchom. Práve glyfosát bol vyhlásený Svetovou zdravotníckou organizáciou a jej Inštitútom pre výskum rakoviny za potenciálny karcinogén. Glyfosát nepôsobí len na rastliny, ktoré chceme zneškodniť, ale môže negatívne pôsobiť aj na tzv. necieľové organizmy, ako napríklad mikroorganizmy, huby, hmyz alebo cicavce a podobne. Málo sa hovorí o tom, že sa dostáva do potravinového reťazca. Dokonca boli glyfosát a jeho reziduá detekované v pive či v ľudskom moči. Odhaduje sa, že zhruba 44 percent obyvateľov v Európe má v moči glyfosát," hovorí Ivan Ilko a konštatuje, že je nutné vytvoriť zóny bez pesticídov prioritne tam, kde sa zdržuje najviac ľudí, teda hlavne v parkoch alebo v centrách miest.

Aj to je dôvod, prečo vzniklo občianske združenie Zóny bez pes-

ticídov, ktoré pripravilo pre samosprávy poradenský servis a umožňuje im lepšie sa orientovať v tejto problematike. „Naše združenie chce pomôcť mestám alebo inštitúciám zapojiť sa aktívne do procesu znižovania chemických zásahov pri údržbe mestskej zelene a komunikácií. Princíp zón bez pesticídov je tzv. trvalo udržateľná a bezpečná údržba miest. Cieľom je vylúčenie pesticídov z používania a ich nahradenie mechanickými a termickými metódami. Mechanické postupy spočívajú vo vyžívaní rotačných kief, krovino-rezov alebo ručného odburiňovania. Termické metódy využívajú tepelný šok, vyvolaný prudkým zahriatím rastliny, ktorý dosiahneme napríklad horúcim vzduchom alebo vodou. Existuje prístroj, ktorý funguje tak, že zničí nežiaducu rastlinu prostredníctvom horúcej vody. Táto technológia sa dá využiť takmer na všetkých povrchoch a miestach.“

Využívanie mechanických a termických spôsobov sa môže javiť

ako finančne nevýhodné, avšak z jeho používania nehrozí riziko poškodenia ekosystému alebo zdravia ľudí a domácich zvierat. „Využívanie nechemického spôsobu zneškodňovania burín je cenovo výhodnejšie ako používanie pesticídov,“ hovorí Ivan Il'ko. „Keby sme porovnávali finančné náklady spojené s obnovou ekosystému alebo liečbou, ktorá by mohla súvisieť s vystavením sa prípravkom, ktoré majú negatívne účinky na ekosystém a ľudské zdravie, zistili by sme, že používanie prírody blízkeho a nechemického spôsobu zneškodňovania burín je z dlhodobého hľadiska lacnejšie, a to nielen pre samosprávy, ale aj pre občanov. Žiaľ, takéto finančné porovnanie je veľmi náročné.“ Projekt Zóny bez pesticídov by mal byť pilotne spustený práve

v Trnave. Mesto by malo vyčleniť všetky mestské parky a jedno sídlisko, ktoré dostanú pomenovanie Zóna bez pesticídov. Na týchto miestach sa nebudú používať pri údržbe zelene a komunikácií žiadne pesticídy. Obdobné iniciatívy vznikli napríklad aj v Rotterdame v Holandsku alebo napríklad v Brne, kde tiež mestská samospráva prestala používať prípravky na báze glyfosátu. „Naším cieľom je rozširovanie týchto zón nielen v Trnave, ale aj v iných mestách na Slovensku. Všetky zóny bez pesticídov budú označené piktogramom, ktorý informuje verejnosť o zapojení mesta alebo inštitúcie do projektu Zóny bez pesticídov. Každá takáto zóna bude vyznačená na mape dostupnej online,“ hovorí Il'ko. Občianske združenie Zóny bez

pesticídov rozbieha aj projekt Školy bez pesticídov, v ktorom sa chce venovať formovaniu pozitívneho vzťahu detí k životnému prostrediu a zvýšeniu ich environmentálneho povedomia. Je určený hlavne pre školy, ale v prípade záujmu ochotne zapoja do projektu každého záujemcu. „Naše aktivity sú podporované výlučne formou darov, ktoré sme už vyčerpali, preto sme veľmi vďační každému, kto nás podporí. Všetky potrebné informácie o možnostiach zapojenia sa aj podporenia projektov nájdú zájemcovia na našej webovej stránke www.zonybezpesticidov.sk. Snažme sa byť tolerantní nielen voči sebe, ale aj voči prírode a zabezpečme zdravšie životné prostredie aj pre budúce generácie,“ dodáva Ivan Il'ko. ■

(eu)

Záhon na Trojičnom námestí je doteraz najväčší a bude aj najkrajší a najbohatší

Piate narodeniny nášho mobilného kvetinového záhona na Trojičnom námestí oslávime niekoľkými „naj“. Je najväčší, najpestrejší a s najväčším počtom kvetov spomedzi všetkých záhonov, ktoré v uplynulých štyroch letných sezónach krásili historické centrum mesta. A na dôvažok ponúkne okoloidúcim viac priestoru na odpočinok.

Záhon aj tento rok rozprestrel na námestí imaginárne krídla pripomínajúce pri pohľade z výšky bájneho vtáka alebo motýľa. Sú však oveľa väčšie a Súsošie svätej Trojice symbolicky objímajú zo všetkých strán. Na takmer dvesto dvadsiatich metroch štvorcových postupne vytvorí harmóniu farieb a vôní približne 1 020 sadeníc trvaliek zarámovaných trávny kobercom. Farebný základ dvoch najväčších kvetinových plôch tvoria modrofialové šalvie. Jedna časť bude s pomocou železníkov argentínskych a fialovo-ružových liatier tónovaná viac do fialova, jej náprotivok zase do ružova. Prechody medzi jednotlivými odtieňmi opticky zjemnia biele aj ružové gaury a v tejto úlohe už osvedčený perovec, tento raz jeho

odroda s fialovkastými súkvetiami. Na ďalších častiach záhonu sa uplatnia najatraktívnejšie druhy echinaceí a rudbeckií, voňavé monardy a ľaličky v tónoch oranžovej a žltej farby. Plamenné akcenty v zmesi oboch farieb vytvoria nad záhonmi dva druhy falkoviek. Záhon má byť nielen ozdobou námestia, ale aj živou pozvánkou na príjemné posedenie uprostred kvetov na priestranných drevených laviciach. Útočisko pred páliacim slnkom majú postupne vytvoriť popínave rastliny na pergolách. Zavlažovanie záhonu je zabezpečené, ale všetci záhradkári vedia, že priaznivé účinky vody „z neba“ žiadne polievanie nenahradí. Poprajme preto sadeniciam do začiatku menej horúčav a trochu dažďa, aby sa dobre ujali a čím

skôr rozrástli do plnej krásy. Mestská samospráva po prvý raz inštalovala mobilný záhon na Trojičnom námestí v roku 2014 ako súčasť trnavského kvetinového rínku Májový kvet. Nápad mal u Trnavčanov aj návštevníkov mesta úspech, záhon preto ostal na svojom mieste až do jesene. Začala sa rozvíjať nová tradícia, záhon sa stal očakávaným oživením trnavskej jari a leta. Priťahoval nielen okoloidúcich, ktorí sa pri ňom často fotografovali a radi si poseďeli na drevených obrubníkoch, ale prilákal do historického centra mesta aj včely, čmeliaky a motýle. Vzhľadom na doteraz najväčšiu rozlohu záhona sa tento rok jeho stavba začala až po Májovom kvete, aby nedošlo k obmedzeniu priestoru kvetinového rínku. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Trnavská onkológia má celoslovenskú úroveň

V dejinách trnavského zdravotníctva sa dočítame, že pôvodne boli v trnavskej nemocnici na onkologické ochorenia vyčlenené lôžka v troch izbách v rámci gynekologického oddelenia. No čoskoro sa začalo uvažovať o komplexnejšej rádioterapeutickej starostlivosti. Zrekonštruovala sa jedna z najstarších budov nemocnice a využíval sa najmä prístroj pre hĺbkovú a kontaktnú röntgenologickú terapiu. Od 60. rokov sa teda onkologické ochorenia liečili na rádioterapeutickom oddelení, v samostatnej budove, ktorú nájdeme aj dnes v areáli nemocnice hneď na prvom rázcestí.

Osobnosťou prvých systematickejších terapeutických krokov v oblasti onkologických ochorení bol primár Vojtech Baláž, ktorý patrilo do zlatej éry starých primárov trnavskej nemocnice. Spolu s lekárkou, neskôr primárkou Máriou Černou vykonávali najmä röntgenovú terapiu, protizápalovú röntgenovú terapiu a kontaktnú rádioterapiu. Väčšina pacientov v tom čase bola liečená práve rádioterapiou, menej pacientov chemoterapiou a podpornou liečbou. V 70. rokoch bolo na spomínanom oddelení sledovaných asi 2 600 pacientov najmä ambulantnou formou.

V roku 1997 vznikla samostatná Onkologická klinika, jej prednostom sa stal Ľudovít Jurga a pôsobil tam do roku 2015. V 90. rokoch sa do popredia dostávala chemoterapia a vzhľadom na blízkosť Bratislavy a zastaranosť prístrojového vybavenia bolo pôvodné oddelenie rádioterapie zrušené. Dnes sídli Onkologická klinika v priestoroch niekdajšieho ušno-nosno-krčného oddelenia v časti objektu za interným oddelením. V súčasnosti má 30 lôžok na podávanie chemoterapie a riešenie akútnych a neskorších komplikácií onkologickej liečby, aj podpornú a paliatívnu liečbu. V priestoroch niekdajšieho urologického oddelenia vznikla celá ambulantná časť onkológie, kde sú dve ambulancie a tri miestnosti na podávanie chemoterapie. Onkologickú kliniku v súčasnosti vedú prednosta Marián Streško a primárka Monika Dienerová. Dnes sa okrem terapie klinika zapája aj do pedagogickej a vedeckej činnosti a najmä do rôznych preventívnych projektov. Monika Dienerová (nar. 5. januára 1973 v Trnave) sa onkológiu ve-



Prednosta Onkologickej kliniky FN Trnava Marián Streško a primárka kliniky Monika Dienerová.

novala už od študijných čias a aj v doktorandskej práci sa venovala téme života onkologických pacientov. Pôsobila na pľúcnom oddelení nemocnice v Šali, na trnavskej Onkologickej klinike pôsobí od roku 1998, od roku 2006 je primárkou. Vďaka nej boli výrazne zrekonštruované priestory kliniky i ambulancii vrátane vybavenia a pribudlo napríklad aj 20 veľkorozmerných fotografií Karola Kállaya, ktoré oddeleniu venovala fotografova manželka. Monika Dienerová sa navyše venuje aj študentom Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity, je aktívna v projektoch Ligy proti rakovine a venuje sa aj vzdelávaniu lekárov v tejto oblasti z celého Trnavského kraja.

Marián Streško (nar. 13. januára 1967 v Prahe) ukončil v roku 1993 štúdium medicíny na 1. Lekárskej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. Venuje sa hlavne liečbe karcinómov prsníka, hrubého čreva a iným zhubným nádorom, hlavnou témou jeho odbornej práce bol karcinóm

vaječníkov. Za prednostu Onkologickej kliniky nemocnice v Trnave bol menovaný v roku 2015, a už predtým začal zastávať funkciu krajského odborníka pre odbor klinická onkológia v Trnavskom samosprávnom kraji. A práve s ním sme sa o súčasnosti trnavskej onkológie porozprávali.

■ Už 25 rokov pracujete v odbore onkológie. Čo vás nasmerovalo na toto odvetvie medicíny?

- Dva roky, keď som sa pripravoval na štúdium, som robil ako sanitár na onkologickom oddelení. Videl som pacientov a ich utrpenie a vtedy som sa skutočne rozhodol, že chcem robiť práve onkológiu. Na medicíne som sa utvrdzoval v tomto zámere. Navyše, v priebehu môjho štúdia som si zaraboval ako zdravotná sestra na chirurgických oddeleniach, a tam som pochopil, že chirurgia nie je pre mňa, a že to je práve tá onkológia.

■ Aj keď ste hovorili, že chirurgia vás natoľko nezaujala, mnohí

z nás si onkológiu spájajú najmä s chirurgiou, ktorá rieši radikálne odstraňovanie nádorov. No nie je to len chirurgia.

- Onkológia ako odbor sa venuje manažovaniu pacientov s onkologickým ochorením. Zjednodušene nádory odstraňuje chirurg, radiačnú liečbu robia rádioterapeuti a našou doménou je medikamentózna liečba. V spolupráci s rôznymi odborníkmi v našej nemocnici rozhodujeme, kedy pacienta pošleme na operáciu, alebo na chemoterapiu. Spolupracujeme s každým oddelením našej nemocnice. Najbližšie sú nám okrem chirurgie aj gynekológia, rádiológia, najmä intervenční rádiológovia, s patológmi musíme intenzívne spolupracovať. Podobne je to aj spolupráca s blízkymi oddeleniami nemocníc v iných mestách. Napríklad, v prípade rádioterapie ide o Fakultnú nemocnicu v Nitre a bratislavský Národný onkologický ústav.

■ Medicínu ste absolvovali v roku 1993. Kam sa posunul tento odbor za 25 rokov v intenciách onkologického oddelenia nemocnice krajského typu ako máme v Trnave?

- Keď som s kolegami z medicíny hovoril, že som si vybral onkológiu, čudovali sa mi, pretože išlo o vyslovene neatraktívny odbor. Dnes sa situácia zmenila. Zaznamenávame záujem mladých ľudí z oblasti medicíny práve o onkológiu. Liečebné možnosti sa dramaticky zlepšili, kvalita liečby, liečebné výsledky sa zmenili, podobne je to aj s vedľajšími účinkami. Liečba je cielenejšia a je menej vedľajších účinkov. Máme veľké možnosti v oblasti podpornej liečby. Vieme manažovať pacientov, aby nemali napríklad zvracanie, hnačky, výrazné poklesy bielych krviniek, to všetko vieme zvládnuť podpornou liečbou. Dnes je aj široké spektrum analgetík, takže vieme pomôcť pacientom aj od bolesti. Liečebné režimy sú iné a aj lieky, ktoré používame, sú menej toxické. V poslednej dobe máme k dispozícii lieky, ktoré cielenejšie pôsobia na určitú skupinu nádorových buniek.



Pôvodná budova rádioterapeutického, rádiodiagnostického a röntgenologického oddelenia v trnavskej nemocnici, kde vznikli základy dnešnej Onkologickej kliniky a kde sa začínalo s liečením onkologických pacientov v trnavských podmienkach.

■ To, čo sa dnes používa v onkológii, je všeobecne to, čo medicínska veda vedela preniesť do praxe? Alebo viete aj o niečom, čo sa ešte len postupne zavádza?

- Liečebné možnosti v onkológii môžeme rozdeliť na tri skupiny. Hormonálna liečba, tá je málo toxická. Potom je chemoterapia, ktorej sa každý pacient trochu obáva. Má rýchly nástup účinku a ten je často sprevádzaný toxicitou. Tretia je cielená liečba, tam sme skôr na začiatku. Sú lieky, ktoré dramaticky zlepšili výsledky liečby a prognózu pacientov, ale dostupnosť týchto liekov a vývoj je ešte len na začiatku. Ide hlavne o zníženie toxicity a zvýšenie účinku. Základom u veľkej väčšiny onkologických ochorení stále zostávajú chemoterapia, hormonálna terapia a imunoterapia. Trošku je v prípade imunoterapie problém s dostupnosťou, ale sme optimisti. Myslím si, že aj dostupnosť týchto moderných liekov sa o niekoľko rokov zvýši.

■ Aké sú teda možnosti trnavskej onkológie?

- Na nitrianske a bratislavské pracoviská sa vo veľkej väčšine obraciam len v prípade rádioterapie. V prípade onkologickej liečby liečime takmer všetky typy solídnych

nádorov, vieme poskytnúť skutočne dobrú starostlivosť o pacientov v našom regióne. V spolupráci s rádiologickou klinikou zavádzame tzv. port katétre, máme bezproblémový intravenózný prístup, myslím, že na Slovensku takúto službu ponúka len pár pracovísk.

Takže ak hovoríme o klinickej onkológii, sme pracoviskom, ktoré v 99 percentách vie poskytnúť starostlivosť na súčasnej úrovni. Nemáme spomínaný rádioterapeutický stroj, ale to nie je problém nášho oddelenia. Táto terapia je na Slovensku centralizovaná a takýchto pracovísk je len niekoľko. Myslím, že v blízkej budúcnosti sa bude uvažovať o takejto terapii aj u nás. Nárast onkologických ochorení je veľký, výkony nášho oddelenia sa zvyšujú a myslím, že tento typ terapie je v našom regióne veľmi potrebný.

■ Máte medicínske úspechy, no stále je rakovina strašiakom. Hovoríte o zvyšovaní počtu týchto ochorení aj v našom regióne. Je to dané všeobecným nárastom alebo najmä vyšším priemerným vekom dožitia populácie?

- Všetky možnosti asi platia. Tým, že sa predlžuje priemerný vek, aj výskyt rakoviny u starších ľudí je vyšší. Takisto aj životný štýl vplýva na výskyt onkologických ochorení. Slovensko spolu s Čechmi má ce-

losvetovo vysoké percento výskytu karcinómu hrubého čreva a konečníka a karcinómu pankreasu. Výskyt týchto ochorení na stotisíc obyvateľov je jeden z najvyšších. Zlepšenie diagnostiky a preventívne prehliadky vplyvajú na to, že sa veľa ochorení nájde vo včasnom štádiu. Vďaka zavedeniu skrínigových programov mám pocit, že v našom regióne napríklad karcinóm hrubého čreva zachytávame viac v včasnom štádiu, v prípade karcinómu prsníka tým, že sa zaviedli mamografické vyšetrenia, vidíme menej často pokročilý rozpadnutý karcinóm prsníka, ako to bolo kedysi.

■ Najčastejšie teda riešite tieto typy ochorení – teda karcinómy pankreasu, hrubého čreva a konečníka?

– Liečime aj nádory hlavy a krku, často máme nádory pľúc, nádory žalúdka a gynekologické nádory – vaječníkov a maternice. Úzko spolupracujeme s nitrianskou nemocnicou, ktorá nám posiela pacientov na lokálnu chemoterapiu, sme jedným z troch pracovísk na Slovensku. Je to tzv. chemoembolizácia. Je to prínos našej nemocnice do regiónu – že robíme niečo viac

ako robia okolité nemocnice. Je to liečba karcinómu pečene. Do nádoru sa zavedie vodič, ktorým sa lokálne zavedie vysoká koncentrácia cytostatík.

■ Veľmi dôležité sú aj preventívne programy. Najnovšie sa napríklad hovorí o dostupnom očkovaní proti HPV vírusu, od januára budú mať všetky dievčatá a chlapi vakcínu zadarmo. Ministerstvo zdravotníctva pripravilo zmenu a vakcína bude pre verejnosť bezplatná ako súčasť opatrení v prvom Národnom onkologickom programe. To je jedna z možností prevencie, a o niekoľko rokov budete presne vedieť, ako sa aj tento preventívny program odrazil na výskyte onkologických ochorení v našom regióne. Na čo si okrem absolvovania pravidelných prehliadok máme dávať pozor?

– Jedna vec je preventívna prehliadka a potom samovyšetrenie. V liečbe rakoviny hrubého čreva a konečníka v populácii nad 50 rokov je možnosť robiť preventívne kolonoskopie, u žien sa začína mamologický skrínig od 40 rokov. Aj pri takýchto vyšetreniach je dôležitá

pravidelnosť. Na druhej strane, ak aj je takéto vyšetrenie negatívne, neznamená to, že už netreba naň chodiť. Nález sa môže zmeniť aj za 3 – 4 mesiace. Samovyšetrenie a spolupráca s lekárom v prípade vzniku symptómov musia pokračovať ďalej. Podobne je to aj v prípade nádorov hrubého čreva a konečníka. Ak bola pred polrokom a rokom urobená kolonoskopia s negatívnym výsledkom a po čase sa nájdú v stolici stopy krvi, treba byť na pozore. Nechcem pacientov strašiť, ale dôležité je, aby sa aj sám pacient sledoval. A ak sa deje niečo neštandardné, mal by informovať lekára.

■ S rakovinou sa spájala skepsa, všetko negatívne, čo s tým súvisí. Je rakovina stále takým strašiacom ako bola pred desiatkami rokov, v čase, keď ste začínali?

– Nemôžem povedať, že náš odbor sa stal ľahším. Je len viac liečebných možností a viacej pacientov vyliečime. Žiaľ, je stále veľké percento pacientov, ktorých vyliečiť nevieme. Ale som optimista. Percento vyliečených pacientov sa nám zvyšuje a je to dané aj tým, že dnes sa výrazne zlepšili všetky možnosti onkologickej liečby. ■

Miroslava Kuracinová Valová

Trnava už má Centrum včasnej intervencie na pomoc rodinám s postihnutými deťmi

Keď do rodiny pribudne dieťa, je to vždy veľká zmena. Keď sa ukáže, že je trošku iné ako zdravé deti, je to zmena obrovská, ktorá vyvolá veľa emócií a vyžaduje od celej rodiny veľa síl, odhodlania, sebazaprenia. Práve na pomoc v tejto ťažkej situácii vzniká na Slovensku od roku 2015 postupne sieť centier včasnej intervencie (CVI).

V Trnavskom samosprávnom kraji doteraz pôsobili dve bratislavské centrá, ale detí so znevýhodnením sa rodí tri až päť percent, preto bola potreba vlastného CVI v našom meste naozaj akútna. Po takmer ročnej príprave sa vďaka nadšeniu miestnych odborníkov, intenzívnej spolupráci Mesta Trnavy, Mesta Piešťan, Mesta Hlohovca a s odbornou záštitou Nadácie SOCIA podarilo etablovať Centrum včasnej intervencie aj v Trnave. CVI sú neziskové organizácie za-

merané na podporu rodín s dieťaťom s akýmkoľvek postihnutím alebo s rizikovým vývinom od narodenia do siedmich rokov veku. Ich cieľom je zvyšovať kvalitu života týchto rodín od najranejšieho veku formou zdravotníckych, psychologických, sociálnych a pedagogických služieb. Služba je pre rodiny bezplatná, poskytovaná vďaka finančnej podpore TTSK a už spomínaných samospráv, Nadácie SOCIA a ďalších sponzorov. Trnavské CVI sa postupne rozbieha

už od februára tohto roku, keď začali jeho zamestnanci navštevovať prvých klientov. Klientmi CVI však nie sú len deti so zdravotným znevýhodnením, ale aj ich rodičia, súrodenci, starí rodičia a ostatné príbuzenstvo. Služba podľa zákona o sociálnych službách zahŕňa špecializované sociálne poradenstvo, sociálnu rehabilitáciu, komplexnú stimuláciu rozvoja dieťaťa, sociálnu prevenciu a komunitnú rehabilitáciu. V trnavskom CVI pracujú sociálny

pracovník, psychológ, špeciálni pedagógovia, tyflopéd a logopéd. Jeho vedením je poverená PhDr. Terézia Drdulová, MBA, ktorej sme sa opýtali na jej skúsenosti a motiváciu pre túto prácu.

■ Ste špeciálna pedagogička i mama dieťaťa s telesným postihnutím, preto iste máte skúsenosti so začlenením znevýhodneného dieťaťa do školského prostredia. Na aké najväčšie úskalia si spomínate?

- Určite to boli predsudky a strach z dieťaťa, ktoré je iné. Štátna materská škola ho odmietla a nám zostala len možnosť súkromnej škôlky. Nielen pre neho, ale aj pre naše ďalšie dve dcéry. Paradoxne, tá štátna materská škola mala lepšie bezbariérové podmienky ako súkromná. Pre nás ako rodinu to znamenalo jasnú diskrimináciu – nemali sme na výber a stálo nás to množstvo financií iba preto, lebo sme mali iné dieťa. Je to tak často i dnes, a myslím si, že by to tak rozhodne nemalo byť. Prečo by rodičia detí s postihnutím mali vynakladať navyše finančné prostriedky len preto, že tu nefunguje systém, ktorý by sa vedel o ne postarať? Je bežné, že ani dieťa s cukrovkou, nie to ešte dieťa s autizmom, sa nedostane do bežnej materskej školy. Naším cieľom v CVI je posilniť rodinu a pomôcť jej nájsť zdroje samej v sebe, aby mala silu zvládnuť neľahkú situáciu a urobiť maximum pre dieťa.

■ Aké budú vaše úlohy v centre včasnej intervencie?

- Ako špeciálna pedagogička môžem stimulovať dieťa v jeho vývine, a to v domácom prostredí, kde sa cíti a prejavuje inak ako niekde v ambulancii. Navyše, máme dlhší čas na to, aby sme nadviazali osobný kontakt, ktorý je pre ďalšiu spoluprácu s dieťaťom i rodičmi veľmi dôležitý. Ďalej môžeme podporovať rodiča v jeho pohľade na výchovu dieťaťa s postihnutím a nasmerovať ho nielen na aktuálne riešenia – ako napríklad vhodne podporovať optimálny vývin dieťaťa, ale aj na jeho budúcnosť. Jed-

nou z hlavných vecí je napomôcť budovaniu jeho samostatnosti od útleho veku. Často je to o rodičoch – ako zmýšľajú o dieťati s postihnutím od malička a ako ho chcú vidieť v budúcnosti, čo si postaví ako prioritu.

■ Nemali by v tomto rodičom poradiť pediatri a špecializovaní lekári?

- Stáva sa, že nik z odborníkov nehladá na dieťa komplexne, ale iba zo svojho uhla pohľadu. My v CVI máme viacerých profesionálov a súčasťou našej práce je komplexný pohľad, čo stále nie je na Slovensku bežné. Služba včasnej intervencie sa poskytuje celej rodine, nielen dieťaťu. Zameriavame sa na to, čo si rodina definuje, že potrebuje. Z pohľadu mojej dlhoročnej praxe viem pomôcť so začlenením do kolektívu v materskej škole, resp. pripraviť rodiča a dieťa na začlenenie do základnej školy so všetkým, čo s tým súvisí – od žiadosti až po konkrétne formy individualizovanej podpory dieťaťa. Poradenstvo o vhodných pomôckach či hračkách a ich zapožičanie je ďalšou oblasťou konkrétnej podpory rodine.

■ V akom štádiu vývoja dieťaťa môže nastúpiť pomoc CVI?

- Z mojich skúseností môžem povedať, že poradenstvo a podporu som v minulosti opakovane poskytla už počas tehotenstva matky: na čo sa treba pripraviť, čo je na situácii po narodení najťažšie a čomu by mohli ako rodina predísť. Môžeme tiež prísť do nemocnice tesne po narodení dieťaťa, poskytnúť matke podporu, poradenstvo, nasmerovať ju na ďalších odborníkov a neskôr navštevovať priamo v rodine. Súčasťou našej práce je sociálne poradenstvo, ktoré zahŕňa i pomoc s vybavením konkrétnych kompenzačných príspevkov.

■ Iste sa pamätáte, ktoré služby by ste sama uvítali a čo vám v tejto ťažkej situácii najviac pomohlo...

- Podpora akejkoľvek rodiny je vždy namieste, ale oveľa viac podporu potrebuje rodina so zdravotne



postihnutým dieťaťom. Významne môžu pomôcť aj priatelia či susedia, ktorí rodinu s akýmkoľvek dieťaťom akceptujú a zahrnú do spoločných sociálnych aktivít. Pre rodinu má obrovský význam fakt, že nie je vyčlenená zo spoločnosti a vyčlenenie sa neprehlbi vekom dieťaťa. Preto aj my v CVI budeme hľadať dobrovoľníkov, ktorí by boli ochotní po výškolení pomôcť takýmto rodinám. Od rodín, ktorým sme doteraz poskytli službu včasnej intervencie, máme jasný signál, že naša služba je vysoko efektívna. Na druhej strane sme mohli vidieť, koľko z toho, čo by mal zabezpečovať štát, leží ako obrovské bremeno len na pleciach rodín. Jednou z motivácií, prečo nás rodiny oslovujú, je fakt, že už nevládzu: nie preto, že nechcú, ale preto, lebo nemajú žiadnu možnosť dopriať si prirodzené potrebný oddych. Bez možností umiestnenia dieťaťa v školskom zariadení vystavujeme tieto rodiny veľkému tlaku. Na druhej strane – žiť bez zdravých rovesníkov nie je pre dieťa s akýmkoľvek postihnutím férový začiatok jeho života.

Zvládnuť narodenie a výchovu dieťaťa so špeciálnymi potrebami je iste náročné. Možno aj vo vašom okolí žijú rodiny s dieťaťom do siedmich rokov, ktoré by potrebovali pomoc a podporu. Tím CVI Trnava môžu kontaktovať telefonicky na číslach 0915 874 175 a 0915 920 968 alebo na emailovej adrese: trnava@centravi.sk. ■

Libor Gottfried, historik (Archív ČNB, predtým Národný archív Praha)

Skutočný príbeh ikony Panny Márie Trnavskej

Keď v roku 1368 navštívil cisár Rímskej ríše Karol IV. večné mesto Rím, nebolo to prvýkrát v jeho živote. Bol tam už v roku 1355, keď ho korunovali za cisára. Vtedy však nesmel podľa dohody s pápežom zostať v meste dlhšie ako jednu noc a jeden deň.

Pri svojej druhej návšteve Ríma si všetko vynahradil. Bol tam veľmi dlho, viac ako dva mesiace. Na prehliadku všetkých rímskych kostolov a pamätihodností so sebou vzal aj svojho sedemročného syna Václava IV., ktorý bol v tom čase už päť rokov korunovaným českým kráľom a svoju štvrtú manželku Alžbetu Pomoranskú. Tá bola tiež v Ríme korunovaná za cisárovnú.

A priviedol so sebou do Ríma aj pápeža Urbana V. Áno, priviedol pápeža, pretože ten sa pod tlakom Karla IV. rozhodol konečne presťahovať do Ríma – pápeži totiž od roku 1309 už skoro šesťdesiat rokov sídlili v južnom Francúzsku v Avignone (tzv. „avignonské zajatie“ cirkvi). Aj keď sa pápež do Ríma vrátil len na čas – do roku 1370, ďalší pápeži, počnúc Gregorom XI., už opäť sídlili v Ríme.

Počas svojej zbožnej púte Rímom navštívil cisár aj Kostol sv. Bonifácia a Alexia na rímskom pahorku Aventinum. Ukázali mu tam svoju najstaršiu a najposvätejšiu ikonu typu Avvocata (Orodovnica) – samostatný obraz Panny Márie bez Ježiška, na ktorom zdvíha ruky v príhovornej modlitbe. A rozprávali cisárovi aj legendu o tejto ikone: že vraj je v kláštore už od 10. storočia, a že ju mohol uctievať aj svätý Vojtech, biskup pražský, ktorý tam bol počas svojho dobrovoľného exilu benediktínskym mníchom.

Cisár Karol ihneď zatúžil mať vlastnú kópiu tohto obrazu, zvlášť preto, lebo šlo o „vera effigies“, teda pravú podobu Panny Márie ako ju namaľoval údajne svätý Lukáš...

Karol IV. sa ale vtedy dopustil drobného omylu (lebo nepoznal



Autor článku pri prednáške o histórii obrazu Panny Márie Trnavskej. Praskolesy-Pečky 2018



Originál Panny Márie Trnavskej, okolo 1600 (Praha?), Bazilika sv. Mikuláša, Trnava

dobre typológiu byzantských ikon, ako ju napríklad poznáme my dnes) a domnieval sa, že tento typ zobrazenia Panny Márie je vlastne akoby výrez z výjavu Ukrižovanie, kde samostatná Panna Mária stojí pod krížom. My dnes vieme, že to tak nie je: Madona Orodovnica (Hagiosoritissa) nemá nič spoločné s ukrižovaním, ale skôr ide o jednu z častých dvojíc ikon okolo Krista Pantokratora (Vševládcu)



Moderná kópia Panny Márie Trnavskej, Maria Veronika Simon, Székesfehérvár, 2010.

– Pannu Máriu a sv. Jána Krstiteľa ako dvoch hlavných príhovorcov za ľudstvo pri Poslednom súde (Deésis).

Ale to Karol nevedel, a preto si od svojho maliara nechal namaľovať malú kópiu Avvocaty, kde nechal pridať ako na plášť, tak aj na jej tvár kvapky krvi Kristovej, stečené z kríža. Karol totiž už vtedy mal

v Prahe vzácnu relikviu tzv. skrvačenej šatky Panny Márie („peplum cruentatum“), ku ktorej dokonca pápež vypísal veľké odpustky. Cisár teda chcel, aby na jeho kópii Avvocaty boli namalované spomínané kvapky krvi, a preto sa musela zmeniť aj farba pláštá Madony na modrú, aby na nej krv kontrastne vynikla. Všetky rímske ikony Madony Avvocaty (alebo tiež Madony Ara Coeli) majú totiž veľmi tmavé alebo hnedé plášte.

Pôvodná Karolova (povedzme „suvenírová“) kópia z Ríma sa dodnes zachovala v pražskom katedrálnom Svätovítskom poklade. A nielen to: podľa tohto drobného Karolovho „svätého obrázku“ boli v Čechách maľované ďalšie kópie – a všetky už mali ten modrý plášť – všetky až na jednu, kde cisársky maliar Oswald, asi na pamiatku rímskej predlohy, namaloval plášť hnedý.

A najznámejšia z týchto kópií Madony Avvocaty (Ara Coeli) visela od 14. do 19. storočia prakticky stále na stene kaplnky sv. Václava vo svätovítskej katedrále, a uctievali ju tam všetci českí králi (teda s výnimkou kalvínskeho „zimného“ kráľa Fridricha Falckého v roku 1619 / 20, ktorý dal všetky „modloslužobné“ katolícke obrazy z pražskej katedrály odstrániť.

Madonu Ara Coeli uctievali na Pražskom hrade aj početní domáci a zahraniční pútnici a návštevníci kráľovského alebo cisárskeho dvora. Tento posvätný obraz sa nazýval Panna Mária Hrado-pražská a namaloval ju niekedy okolo 1390 najlepší český gotický maliar, tzv. Majster treboňského oltára (jeho skutočné meno ale nepoznáme).

A teraz sa dostávame k novej teórii o pôvode obrazu Panny Márie Trnavskej: už dr. Martin Šugár z Galérie v Nových Zámkoch si povšimol, že doterajšia teória o skopírovaní tohto obrazu v Ríme v 16. storočí (ako ju publikoval trnavský historik Hadrián Radváni) celkom nesedí. Tento môj kolega

sa touto otázkou zapodieval dlhší čas a má rovnaký názor ako autor tohto článku.

Totíž: okolo roku 1600 navštívil Prahu aj – vtedy nitriansky – biskup František Forgáč, ktorý sa práve na návrh cisára Rudolfa II. stal v roku 1607 arcibiskupom ostrihomským, sídliacim v Trnave. Tento biskup si nechal práve v Prahe vymalovať kópiu Madony Avvocaty (Ara Coeli) – dnešnú Pannu Máriu Trnavskú, a to v tradícii českého gotického maliarstva. Nešlo teda o obvyklý renesančný obraz madony, ale o vedomú archaizujúcu napodobeninu.

A tak sa na plášti Panny Márie Trnavskej objavuje nielen rovnaká päťlístá ružica ako spona, a nielen rovnaký rovnoramenný krížik, ale najmä maliarsky systém záhybov pláštá napodobňuje ten systém, ktorý sa často používal na českých gotických obrazoch. Nejde teda o „skrásnenú kópiu“ podľa rímskeho originálu, pretože v takom prípade by nemohli vzniknúť natoľko očividné paralely s pražským obrazom a všeobecne s českým gotickým maliarstvom. Tieto detaily žiadnym spôsobom nemôžeme odvodiť od pôvodného aventínskeho obrazu, ale môžu byť len na obraze, nadväzujúcom na rad českých stredovekých kópií.

Je tu však posledná otázka: na obraze Panny Márie Trnavskej nie sú namalované žiadne krvavé kvapky na plášti alebo na tvári, ale na obraze Ara Coeli od Majstra treboňského (teda predpokladanej predlohe) sú viditeľné. Totíž, sú viditeľné dnes, po reštaurovaní obrazu v roku 1965 reštaurátorkou Věrou Frömlovou. Až ona zistila, že obraz bol niekedy dávnejšie (snáď už v 15. storočí) upravený tak, že krvavé kropaje na plášti boli vyškrabane a zaretušované modrou farbou, a na tvári iba razantne vyškrabane. Takže obraz okolo roku 1600 vyzeral veľmi podobne ako jeho kópia, Panna Mária Trnavská...



Doskový obraz Madony typu Ara Coeli od Majstra treboňského oltára, okolo 1390, Národná galéria Praha, inv. Č. O 1457.

A preto je pre nás dnes unikátna ikona v Trnave (hoci je obraz asi štvrtou generáciou po aventínskom pravzore, stále má ešte charakter východnej ikony) dokladom toho, ako zbožný a vzdelaný cisár Karol IV. importoval do strednej Európy typy ikon, ktoré tu dovtedy neboli známe. Nebola to len Avvocata, Karol nechal do Čiech napríklad zaobstarať kópiu talianskej verzie Bohorodičky Galaktotrofúsy (Mária dojčiaci – Maria lactans) a jedna jej kópia sa zachovala v tzv. Madone Vyšehradskej. A sám pre seba si nechal cisár priviezť z Talianska vtedy už staršiu ikonu z 13. storočia typu Hodegetria (Sprievodkyňa na cestách), ktorá sa dodnes zachovala v origináli v Brne ako posvätný obraz Panny Márie Svätotomskej, ktorý zázračne zachránil Brno pred dobytím od Švédov v roku 1643. A aj toto je ikona, ktorú (údajne) namaloval svätý Lukáš vlastnou rukou. A napokon existovala aj tretia „vera effigies“ – pravá podoba Bohorodičky od svätého Lukáša, totiž Panna Mária Súcitná (či Bolestná) z kláštora Kykkos na Cypre, ktorej sa preto hovorí Kykkotissa. Tento typ Bohorodičky bol v Čechách dobre známy už pred

dobou Karola IV. a všetky české gotické tzv. „Milostné“ Panny Márie vlastne vychádzajú z tohto typu. Karol ale nepochybne získal nejakú ďalšiu vernú kópiu z Cyprusu (možno ako dar od cyperského kráľa). Nezachovala sa, ale jej doslovnú kópiu v obraze Madony Březnickej z roku 1396 máme dodnes.

A tak sa kruh uzatvára: zbožný cisár, ktorý sa veľmi dobre vyznal aj vo výtvarnom umení, zveroval svoje dedičné krajiny do ochrany všetkých troch „lukášovských“ madon, ktoré údajne niesli „pravú podobu“ Bohorodičky. Karol IV. mal asi kópie týchto troch ikon vo svojej súkromnej kaplnke, určene pre osobnú zbožnosť (spolu s „pravou podobou“ Krista z rúšky Veroniky).

Veľa z pôvodných duchovných zámerov Otca vlasti či Najväčšieho Čecha do dnešných čias neprežilo. Ale prežila úcta k Panne Márii typu Avvocata (alebo Ara Coeli), a to viac ako v Čechách,

kde sa na ňu pozabudlo, práve v Trnave. Je to jeden z najposvätejších obrazov na Slovensku, z čoho by mal Karol IV. nepochybne úprimnú radosť. V Čechách je predloha Panny Márie Trnavskej (Ara Coeli Majstra třeboňského) iba vystaveným gotickým exponátom v pražskej Národnej galérii (hoci patrí medzi tie najvýznamnejšie). Žiadna zvláštna úcta s týmto obrazom dnes spojená nie je. Ale zámer pôvodcu týchto kópií (pôvodne aventínskej ikony prežil dodnes na Slovensku...

*„Mária, pomôž, prišiel čas, milostivá Matka, počuj náš hlas!
V nebezpečenstve a utrpeniu príhovor Tvoj nás ochráni.
Ludská kde sila bezmocná, Tvoja kynie ruka pomocná;
neoslyš prosieb dieťok svojich,
k Tebe tak vrúcne lkajúcich;
Mária, pomôž, prišiel čas, milostná Matka, počuj náš hlas.“*
(česká duchovná pieseň) ■

Podakovanie za cenné pripomienky patrí pánom: prof. PhDr. Ing. Jánovi Roytovi, PhD., Mgr. Martinovi Šugárovi, PhD. A Vdp. ThLic. Marcelovi Kubincovi, PhD., farárovi (pôvodne u sv. Mikuláša v Trnave, teraz v Šoporni).
Použitá a odporúčaná literatúra:

KAVKA, František: *Karel IV., Historie života velkého vladaře*, Praha 1998
Karel IV., císař z Boží milosti, Kultura a umění za vlády Lucemburků 1310 – 1437, katalog výstavy, ed. Jiří Fajt, Praha 2006
Císař Karel IV. 1316 – 2016, První česko-bavorská zemská výstava, ed. Jiří Fajt a Markus Hörsch, Praha 2016
KUTHAN, Jiří – ROYT Jan: *Karel IV., Císař a český král – vizionář a zakladatel*, UK Praha 2016
ROYT, Jan – DOBEŠOVÁ, Michaela: *Ikony*, Kašperské Hory 2013
KYZOUROVÁ, Ivana: *Matka a syn, Gotické madony a veraikony z Katedrály sv. Víta v Praze*, SPH Praha 2014
RADVÁNI, Hadrián: *Panna Mária Trnavská*, SSV Trnava 2003
RADVÁNI, Hadrián – KUBINEC, Marcel: *Panna Mária Trnavská*, Lúč Bratislava 2012

Martin Jurčo, reprofoto: autor

Spomienka na dielo Františka Galgóciho

V októbri si pripomenieme 100. výročie vzniku Československej republiky, spoločného štátu Čechov a Slovákov. Básnik Ivan Krasko napísal, že ak by nevznikla republika, hrozilo, že Slováci ako národ budú postupne zanikať a celkom asimilujú. Na práci v novej republike, pri propagácii kultúry, jazyka a osvetových aktivitách medzi drobným ľudom najmä na dedinách sa podieľali mnohí, dnes už zabudnutí spisovatelia či novinári, učitelia. Jedným z tých, na ktorých sa takmer zabudlo, je František Galgóci-Krupiansky (31. marec 1900 Horná Krupá – 10. máj 1928 Bratislava).

Jeho život a aktivity boli na dobu, v ktorej žil, prekvapujúce. Aj keď ho zrejme intenzita jeho práce napokon stála i život. Okolnosti jeho smrti však nie sú dodnes jasné (zomrel na následky pádu z okna, no do úmrtného listu napísali zápal pľúc). Za svoju úlohu na tomto svete považoval najmä byť aktívny na poli osvety a vzdelávania detí a mládeže. František Galgóci bol pôvodne obuvníckym učňom v Hornej Krupej. Toto životné nasmerovanie ho však zrejme nenaplnilo a snažil sa svoju cestu zmeniť. Napokon sa mu to podarilo.

V Trnave prežil tretinu mladého života, rešpektíve necelých desať rokov. Po vzniku republiky už pracoval v tunajšej tlačiarni, kde sa vyučil za typografa v Spolku sv. Vojtecha. Pôsobil vo viacerých tlačiarňach (na Paulínskej ulici u p. Hornáčka a v Jedlíkovej tlačiarni na Halenárskej ulici). František Galgóci dobre ovládal slovenský pravopis, v SSV a neskôr v Bratislave bol korektorom viacerých časopisov: Posol božského srdca Ježišovho, Rozvoj, Včielka, Tatranský orol. Od roku 1924, keď odišiel do Bratislavy, vydával vo vlastnom náklade

časopis pre mládež Slovenské kvety. Názov vznikol celkom jednoducho. Takto nazýval slovenské príslovia, porekadlá, piesne, povesti, ktoré sa potom najčastejšie objavovali na stránkach časopisu. Časopis začal vychádzať v Bratislave v roku 1924 a vychádzal do konca roku 1934, po smrti Františka Galgóciho viedol redakciu Ondrej Hladký. Slovenské kvety vychádzali desaťkrát do roka a formovali sa výlučne ako nepolitické periodikum pre deti a mládež s osvetovými ambíciami. Jeho cena bola 1 koruna československá a medzi



Reprodukcia zachovanej fotografie F. Galgóciho s medailou od prezidenta Masaryka udelenie v memoriam. Cestne ju nosil jeho brat na hasičskej uniforme.

zahraničnými Slovákami v Amerike 1 dolár.

Asi ako jeden z prvých u nás odpovedal Galgóci aj na listy čitateľov priamo v časopise formou odkazov, najmä na literárne počiny čitateľov. Písal o Trnave poviedky, uverejnil aj piesne z Trnavy. Do časopisu prispievali aj mnohí ilustrátori, v tom čase už známy maliar Janko Alexy alebo Andrej Kováčik, známy aj vyobrazením osobností Spolku sv. Vojtecha, ktoré sa dodnes nachádza v hlavných priestoroch tejto inštitúcie. Okrem literatúry prinášali v časopise napríklad aj texty o významných osobnostiach a ich diele, ako boli Milan Rastislav Štefánik, Anton Bernolák, Andrej Radlinský, Viliam Paulíny-Tóth, či o význame Konštantína a Metoda. Predstavoval aj slovenské kroje cez fotografie, zaviedol rubriku, v ktorej vysvetľoval význam cudzích slov či rubriku Žarty a hádanky za odmenu. Priopomeňme, že išlo o obdobie, keď nebolo veľa informačných kanálov a časopis alebo noviny sa nedostali všade. Obyvatelia dedín, ale aj miest, mali len minimálny rozhľad o svojich dejinách, kultúre. Zostávala im iba nedeľná návšteva kostolov, no tam sa

z tejto oblasti veľa nedozvedeli. A preto František Galgóci chcel situáciu zmeniť vydávaním časopisu, ktorý by mal predovšetkým osvetové ambície. Prvé dve čísla siedmeho ročníka časopisu boli ohodnotené ako najlepší slovenský mládežnícky časopis. Niektoré z diel Františka Galgóciho z časopiseckých vydaní, iné priamo z rukopisov, sa potom objavili aj ako samostatné knihy. V roku 1922 to bola próza Ako sa Fialka vydala a divadelná hra Zlé jazyky. Spevníček slovenských ľudových piesní vydal u Adolfa Horovitzu v Trnave. Vďaka týmto aktivitám potom neskôr mohol začať používať prídomek Krupiansky (od 1. februára 1925). František Galgóci bol aktívny najmä ako osvetový pracovník. Propagoval slovenské divadlo a prednášal na tému významu ochotníckeho divadla pre duchovný rast, ale aj o jednotlivých divadelných technikách. No boli to aj iné témy, napríklad využívanie voľného času, ale i vtedy vážna téma alkoholizmu a vysedávania po krčmách. Propagoval myšlienku čítacích spolkov a zakladania knižníc, napríklad aj v rodinných domoch. Za svojimi osvetovými aktivitami

vraj cestoval nielen vlakom, ale neraz aj pešo. Vyzýval obecné i farské úrady, obce i vzdelávacie spolky s ponukou osvetových prednášok. V nekrológoch jeho nadšenie pre túto prácu prirovnali k štúrovcom v polovici 19. storočia.

Osobnosť a dielo Františka Galgóciho chce pripomínať a oživovať aj jeho praneter Magaréta Partelová: „Ako dieťa som objavila na povale starú truhlicu a v nej staré tlač, ktorým som vtedy ešte nerozumela. Napokon, už ako dospelá som pochopila význam všetkých jeho aktivít. Vieme o ňom len toľko, že jeho jediným majetkom bola obrovská knižnica, ktorej exempláre sa roztratili a dnes o nej nevie ani jeho rodina. Zaujímavé je, že okrem všetkých aktivít publikoval aj celý rad rôznych úvah. Za všetky spomeniem jeho úvahu o tom, prečo sme my Slováci ako zbožný národ chudobní. Ide o vzdelanie, ako píše, kto má lepší rozum, ten víťazí. Pokračuje: nedouk, hlupák, ťarbavý je v práci, strkajú ho a oplývajú, on sa nevie brániť, bojí sa a zostáva vo všetkom, chudobnie a vyjde na mizinu. Ako s jednotlivým človekom, tak to býva s celým národom, napísal v jednom zo svojich Slovenských kvetov,“ povedala M. Partelová. Význam aktivít Františka Galgóciho ocenil aj prezident Československej republiky Tomáš Garrigue Masaryk, ktorý mu pri príležitosti 10. výročia vzniku republiky udelil jubilejnú pamätnú medailu in memoriam. Dielo Františka Galgóciho je dnes celkom zabudnuté. Aj keď ho nájdeme ako heslo v základných biografických slovníkoch, možno by stálo za námahu iniciovať analýzu jeho časopisu Slovenské kvety pre rozvoj osvetovej literatúry a literatúry pre deti a mládež napríklad formou diplomovej práce. ■

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Ako sa budovalo Kúpalisko na Rybníku

Za severnými trnavskými hradbami sa rozprestieral v minulosti rybník, ktorý ešte v prvej tretine 20. storočia každý tretí – štvrtý rok napustili vodou. V rokoch, keď bol vypustený, rástla na jeho dne mladá tráva, ktorá sa kosila a využívala ako krmivo pre dobytok. Bývala to veľká lúka s niekoľkými vysokými stromami, miesto na prechádzky i športovanie.

Staršie trnavské kúpalisko – letná plaváreň, tzv. švimšula (z nem. swim schule) bolo za cukrovarom smerom na Štrky. Trnavčania tam v lete chodievali peši alebo na bicykloch prašnou cestou medzi Rybníkom a cukrovarským múrom. Trénovali tam prví trnavskí plavci a v roku 1923 sa na švimšule konali preteky skokov do vody z veľkého dreveného mostíka. Bazén bol napojený na Mlynský potok a voda cezeň cirkulovala. V polovici dvadsiateho storočia už stará letná plaváreň dosluhovala, voda nebola najčistejšia a Trnavčania využívali oveľa väčšiu nádrž v susedstve. Chladiaca nádrž cukrovaru kühl Teich – ľudovo kildajch sa nachádzala v objekte cukrovaru. Toto technické zariadenie však nebolo primárne určené na kúpanie. Mesto začalo uvažovať o novom trnavskom kúpalisku.

Kúpalisko na Rybníku sa spomínalo na zasadnutiach mestskej rady Miestneho národného výboru v Trnave už v roku 1945. Projekt vypracovala firma O. Nikel z Trnavy a prebehli aj prípravné práce na pozemku.¹ V roku 1946 sa na zasadnutí mestskej rady otvorila diskusia o správnosti výberu miesta pre kúpalisko. Okrem pôvodne vybraného miesta na Rybníku sa napríklad architekt Lukačovič prikláňal k umiestneniu kúpaliska v tzv. Emmerovej záhrade (dnes Ružový park). Rybník bol podľa neho otvorený priestor prístupný vetru, na jar býval zaplavený a spodná voda sa nachádzala blízko povrchu. V tom čase sa totiž uvažovalo o stavbe letného aj zimného kúpaliska, teda s vonkajším bazénom aj krytou plavárňou, pričom letné kúpalisko sa malo stavať skôr. Iní členovia rady



Letná plaváreň za cukrovarom, 1923, zdroj: Gitka Kániková



Plavecký oddiel na plavárni za cukrovarom, 1923, zdroj: Gitka Kániková

oponovali, že na kúpalisko bolo riadne schválené miesto na Rybníku a v rámci regulácie vody boli už isté práce aj zrealizované. Rada napokon

ustanovila komisiu pre výstavbu Kúpaliska na Rybníku, ktorej členmi boli Ing. Nikel, architekt Lukačovič, zástupcovia Vodohospodárskeho

¹ Štátny archív v Trnave, MG Trnava. Zápisnice rady MNV 1946, kartón 23, kniha 108, zápisnica zo 7. 2. 1946

úradu a štátneho plánovacieho úradu a zástupcovia Vodárenského oddelenia v Bratislave, ktorí stavali letné kúpalisko na Tehelnom poli. Predpokladalo sa, že 75 percent nákladov na stavbu bude čerpaných z verejných prostriedkov.²

V roku 1947 prebiehali na mieste budúceho kúpaliska práce na úprave pozemku, navážky zeminy na Rybník a zvýšenie terénu. Mesto sa snažilo presadiť projekt do plánu na nasledujúci rok. Vo februári 1948 však prišlo z Povereníctva poľnohospodárstva v Bratislave zamietnutie návrhu na stavbu letného kúpaliska v Trnave.³ Napriek ďalším snahám mesta získať verejné zdroje na túto stavbu, prišiel v januári 1949 z okresného národného výboru ďalší negatívny prípis. Stavba kúpaliska nebola zaradená ani do plánu na rok 1950, lebo bolo treba dokončiť už rozostavané stavby v Trnave, ktoré boli zo zdravotného hľadiska potrebnéjšie ako kúpalisko – vodovody a kanalizáciu.⁴

Mestská rada sa nevzdávala a na zasadnutí sa uzniesla, že je potrebné pre stavbu kúpaliska argumentovať aj tým, že Trnava nemá väčšiu nádrž ani vodnú plochu, z ktorej by sa dala čerpať voda v prípade väčšieho požiaru. Mesto dalo vypracovať nový projekt inžinierovi Ivovi Benešovi a ten sa napokon dostal do plánu na rok 1951.⁵ Stavba sa konečne pohla správnym smerom. Mesto však dalo pred letnou sezónou 1951 vyčistiť starú plaváreň, tzv. ľudové kúpalisko pri Štrkoch.

V zápisniciach mestskej rady sa v rokoch 1952 a 1953 riešili problémy s nízkou teplotou vody a s potrebou ohrievačov, tiež sa zrejme minuli zdroje na dokončenie kúpaliska. Práce na stavbe kúpaliska sa pokúsili zabezpečiť brigádnicky. V apríli 1953 skonštatovali, že na kúpalisku doteraz pracovalo 48 vojenských veteránov, medzi nimi aj 72-ročný



Rybník v lete, cca 1935 – 40, zdroj: Ján Hollovič



Kúpalisko na Rybníku v roku 1962, zdroj: archív ZsM

muž. Vhodnejšie by bolo, aby sa do prác zapojili mladí ľudia prostredníctvom brigád mládeže a touto úlohou poverili zástupcu školstva. Vo februári 1955 sa plánovalo, že Československý zväz mládeže zabezpečí brigádnicky práce na úprave okolia kúpaliska, oplotení a výsadbe zelene. Na výstavbe toaliet a na zavedení vodovodu malo byť preinvestovaných 26 tisíc korún.⁶

V roku 1956 bola predložená správa o kúpalisku na Rybníku, ktorá konštatovala, že kúpalisko je dobudované len na 50 percent, chýbajú detský bazén, bufety a najmä ohrievače vody. Voda po napustení má len 9 – 10 stupňov a je životu nebezpečné sa v takej studenej vode kúpať. Kúpalisko bolo prevedené športovému klubu DŠO Slavoju Trnava.⁷ V roku 1957 sa budovalo

² Štátny archív v Trnave, MG Trnava. Zápisnice rady MNV 1946, kartón 23, kniha 110, zápisnica z 12. 7. 1946

³ Štátny archív v Trnave, MG Trnava. Zápisnice rady MNV 1948, kartón 26, kniha 113, Uznesenie 230 z 10. 2. 1948

⁴ Štátny archív v Trnave, MG Trnava. Zápisnice rady MNV 1949, kartón 28, kniha 116, Uznesenie 176 z 26. 1. 1949

⁵ Štátny archív v Trnave, MG Trnava. Zápisnice rady MNV 1951, kartón 30, kniha 119, Uznesenie 24/1 z 12. 1. 1951

⁶ Štátny archív v Trnave, MG Trnava. Zápisnice rady MNV 1955, kniha 127, Uznesenie 154 z 28. 2. 1955



Kúpalisko v roku 1963, zdroj: archív ZsM



Prezliekarnie na kúpalisku v roku 1963, zdroj: archív ZsM

v rámci Akcie „Z“ oplotenie kúpaliska a úprava voľnej časti kúpaliska. V apríli 1958 začali brigádnici z učňovských škôl v Trnave stavať kabíny prezliekarní. Zdá sa, že v roku 1960 už prevádzka kúpaliska fungovala, no pravdepodobne tam boli problémy, lebo v auguste 1960 sa mestská rada uzniesla, že v bazéne na kúpalisku musí byť vyznačená hĺbka vody a musí sa tiež preveriť, či si plavčík plní svoje povinnosti a či sú šatne riadne uzamykateľné. Stavba Kúpaliska na Rybníku bol dlhodobý projekt, ktorý narazil v počiatkoch budovania ľudovo-demokratického štátu na mnoho problémov. To, čo by sa ešte pre vojnu dalo postaviť možno za niekoľko mesiacov, sa ťahalo roky.

Neboli verejné zdroje, neboli ľudia, všetko sa zdalo odrazu zložitú. Medzitým, ako sa budovalo Kúpalisko na Rybníku, rozbehlo v Trnave prevádzku iné kúpalisko – v areáli Kovosmaltu. Začiatkom 50. rokov už fungovalo a vtedy sa tam chodili v lete kúpať najmä rodiny zamestnancov Kovosmaltu. Prvé fotografie z Kúpaliska na Rybníku pochádzajú zo začiatku šesťdesiatych rokov 20. storočia. Kúpalisko bolo vždy známe tým, že voda v ňom bývala aj v lete dosť studená. Napriek tomu, že ho premenovali na Kúpalisko Slávia podľa susedného športového areálu, Trnavčania sa chodievali vždy kúpať „na Rybník“. V roku 2016 bol na mieste niekdajšieho kúpaliska postavený nový aquapark. ■

Ľudia a udalosti . . .

■ **1. 7. 1943** – V Trnave sa narodil politológ, publicista a vysokoškolský pedagóg MIČHAL HORSKÝ, ktorý prednášal na Trnavskej univerzite i na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave (75. výročie).

■ **5. 7. 1953** – V Trnave sa narodil hádzanár MARIÁN HIRNER, brankár a neskorší tréner Lokomotívy Trnava, dvojnásobný víťaz ankety o najlepšieho hádzanára Slovenska i Československa (65. výročie).

■ **6. 7. 1893** – V Strážach sa narodil vynálezca rezofonickej gitary – dobro JÁN / JOHN DOPYERA, ktorý prežil detstvo v Dolnej Krupej a v roku 2003 mu bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam. Jeho pamiatke bol venovaný medzinárodný hudobný festival Dobrofest a jeho meno nesie aj ulica v Trnave (125. výročie).

■ **6. 7. 1978** – V Trnave sa konala slávnosť vyhlásenia samostatnej slovenskej cirkevnej provincie, arcidiecézy so sídlom v Trnave (40. výročie).

■ **8. 7. 1783** – Trnavu navštívil cisár JOZEF II., ktorý slávnostný príhovor k obyvateľom mesta povedal po slovensky (235. výročie).

■ **8. 7. 1943** – V Dlhom Polí sa narodil architekt a hudobník MARIÁN REMENÁR, projektant budovy dnešnej Trnavskej univerzity, spoluzakladateľ a bubeník bigbítovej skupiny The Breakers (75. narodeniny).

■ **12. 7. 1848** – Trnava mala podľa hlásenia magistrátu ministerstvu vnútra 11 892 obyvateľov (170. výročie).

■ **15. 7. 1933** – V Bohdanovciach sa narodil hádzanár, tréner a pedagóg PAVOL BOHU-

⁷ Štátny archív v Trnave, MG Trnava. Zápisnice rady MNV 1956, kniha 130, zápisnica z 11. 6. 1956

Jozef Kordoš, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XXXIV.

Trnavské metamorfózy Uhorska

Keď Trnavský Vergilius Štefan Čiba opísal v roku 1706 zrod Trnavy v epickej básni Tyrnavia nascens (pozri článok v NzR z apríla 2015) venovanej čerstvým tohoročným bakalárom, nevyhol sa v závere svojej básne tomu, aby celkom v súlade s latinskou literárnou tradíciou zobrazil novozrodenú Trnavu ako nymfu korunovanú vežatou korunou. Na vznešenú a hrdú nymfu sa premenili dovtedy pusté a trnité miesta a hoci sa s podobným zobrazením stretávame aj u Vergília, nemožno pochybovať o tom, že motív premeny zabezpečil v latinskej poézii centrálné postavenie prostredníctvom básnickej zbierky *Metamorfózy* Ovidius. Druhá báseň o vzniku Trnavy z roku 1727, *Natales civitatis Tyrnaviensis*, sa už celkom otvorene hlási k Ovidiovým Premenám ako k svojmu veľkému literárnemu vzoru, keď v nej trnavský Ovidius Mikuláš Jánossi (o ňom pozri článok v NzR z februára 2016) predstavuje vznik univerzitného mesta ako mytologickú premenu polobohyne Tyrnavie, dcéry bohyne poľnohospodárstva Cerery, na mesto.

V roku 1716 vydala pri príležitosti slávnostnej promócie tohoročných bakalárov univerzitná tlačiareň Trnavskej univerzity dielo, ktoré sa k ovidiovskej tradícii premien hlási priamo svojím názvom *Metamorphosis Hungariae*, čiže *Premena Uhorska*. Celý názov diela znie *Metamorphosis Hungariae seu fabulosa regionis, praesidiiorum aliarumque rerum quarundam memorabilium origo*, čo možno voľne preložiť ako *Premena Uhorska alebo bájný pôvod krajiny, miest a niektorých iných pamätihodných vecí*. Ide rovnako o básnické dielo, meno autora sa však, ako to bolo v prípade promočných spisov celkom bežné, v knižke neuvádza. Predsa len má toto dielo spoločné s Jánossiho básňou aj čosi viac než len ovidiovský námet a motív

premeny – je to skutočnosť, že pod krátky úvod, v ktorom sa autor prihovára čerstvým bakalárom, sa rovnako podpisuje Poesis Tyrnaviensis, teda Poézia Trnavská. Báseň sa začína opisom krajiny predtým, než sa stala Uhorskom. Všetko pohlcoval chaos, nebola tu žiadna zem ani súš, ale všade sa rozlievali neohraničené vody Istru, personifikovaného Dunaja. Preto sa bohyňa Európa obracia na najvyššieho boha Jova s prosbou, aby skrotil jeho nespútané vlny a poskytol jej kráľovstvo na súši. Jupiter odpovie, že už je pre ňu pripravená krajina, ktorej bohatstvo jej budú závidieť všetky ostatné. Vzápätí prichádza do tých končín dcéra boha vojny Marta, panna menom Hunna, ktorá sa zobrazuje ako bojovná Amazonka, zároveň však aj ako panenská bohyňa lovu Artemis, resp. Diana:

Najvyšší majestáť pravdaže sídli v jej ružovej tvári,
rozpoznáš podobu otca,
na tú keď pozrieš sa tvár.
Akáže bola či zdá sa? Spod kapucne v neistom tieni

vyvolá istotu v každom,
vieru, že nosí ju muž.
Jeden by prisahal, Amazonky že boli jej rodom,

keby však nechýbal zlého mrzáctva na prsiach znak.

Biela jak z mramoru sviety jej šija,
kde vlasy si strihá,

dlhé kde kadery má, do uzla spája ich prúd.

Na plecí tuľajku niesla aj s lukom,
čo vedľa nej visel,

z tuľajky hrozivo čnie ne-jeden smrtiaci šíp.

Na hlave prilba, či členka v kužeľe vytvára prilbu,

nosieva namiesto šiat všade len vojenský plášť.

Martovská sila v myslí a pohľadné telesné dary,

vznešený ohnivý žiar roz-pálil šľachetnú hrud'.

Ľudia a udalosti . . .

NICKÝ, profesor trnavského gymnázia a neskôr odborný asistent na PdFUK v Trnave (85. narodeniny).

■ **15. 7. 2003** – V Trnave umrel pedagóg, publicista, recitátor, spevák a predseda spevokolu Bradlan ŠTEFAN RAMPÁK (15. výročie).

■ **17. 7. 1823** – V Trnave umrel kníhtlačiar VÁCLAV JELÍNEK, z ktorého tlačiarne vyšla väčšina prác bernoľakovcov (195. výročie).

■ **18. 7. 1683** – Trnavský magistrát sa po porade s najvýznamnejšími mešťanmi rozhodol o vydaní mesta Tököliho vojsku bez boja a vyvesení bielych zástav na znak kapitulácie (335. výročie).

■ **21. 7. 1998** – V Nitre umrel trnavský rodák ŠTEFAN HREBÍČEK, dlhoročný redaktor časopisu Slovenská archeológia, odborný publicista a pedagóg (20. výročie).

■ **24. 7. 1558** – Cisár FERDINAND nariadil trnavskému magistrátu, aby dal z mesta vyhnať všetkých anabaptistov a kalvínov (460. výročie).

■ **26. 7. 2008** – V Nemecku umrel trnavský rodák RUDOLF SKUKÁLEK, básnik, textár, dramatik a prekladateľ, ktorý od roku 1968 pôsobil v emigrácii ako redaktor Rádia Slovenská Európa (10. výročie).

■ **27. 7. 1953** – Vo väzení v Brne umrel pedagóg, publicista a kňaz AUGUSTÍN RAŠKA, riaditeľ Učiteľského ústavu a neskôr aj trnavského gymnázia, člen mestského zastupiteľstva a dočasný správca Spolku sv. Vojtecha v Trnave, kde je aj pochovaný. Jeho pamiatku pripomína pamätná

Nikdy si nezvykla z kúdele vypria-
dať vlákienka vlny,

v pokore domácich prác
paže jej nevlhčí pot.

Pri love prenasleduje postreleného
jeleňa až na breh Istru a do jeho
vôd, vlny ho však odnesú skôr, než
ho dokáže chytiť a sama sa len vďa-
ka svojmu sprievodu, ktorý ducha-
plne zostrojí z kožených mechov
provizórne plavidlo – plachetnicu,
zachráni z jeho vôd.

V nasledujúcom treťom speve sa
dej prenáša na oslavu Istrových na-
rodenín. Hostinu však naruší neprí-
jemná udalosť – vlny znenazdajky
prinesú mŕtve telo jeleňa a doteraz
vždy slobodný Ister si náhle uvedo-
mí únavu z námahy, pretože musí
niesť na svojom chrbte váhu Hun-
niných lodí. Túto bezočivosť chce,
samozrejme, bezodkladne pomstiť
a keď zazrie Hunnu odpočívať v hl-
bokom spánku na svojom brehu,
prudko sa rozvodní a pohltí ju v di-
vokom príboji vln. Hunna bojuje zo
všetkých síl a hoci do súboja zasiah-
ne aj Európa a dokonca aj samotný
Jupiter, výsledok nemožno zvrátiť
a najvyšší boh situáciu rieši tým, že
telo panny napokon pripojí k Európe
a premení ho na Uhorsko. Z paží
sa stávajú hory, z hrdla doliny, z jej
lona polia a úrodné roviny, v ktorých
sa rodí živná Ceres, bohyňa poľno-
hospodárstva.

Báseň pokračuje celým radom ďal-
ších premien: prvý kráľ ľudí, polo-
boh Svathus sa premení na riekou
Váh, mechy, ktoré Hunna použila
ako lode, sa menia na vzy (druh
jeseterovitej ryby), ktoré sa zvykli
(v autorovej ére, ako sám hovorí)
loviť v okolí Budína a Komárna.

Chýr o bohatstve a úrodnosti novej
krajiny sa rýchlo rozšíri a priláka
do nej nielen rôzne národy, ale aj
bohov. Prichádza Pomona, bohyňa
ovocia a ovocných stromov, s Pallas
Athénou, Flóra, bohyňa kvetov, a aj
Ceres spoločne s Bakchom, bohom
vína. Pri takej hojnosti nie je nijakým
prekvapením, že prichádza aj zlatý
vek, ktorý autor opisuje ako bohyňa
už dlho putujúcu a márne blúdiacu
svetom, a spolu s ňou aj jej sestra,
vek strieborný. Keď tam príde aj že-

lezom okovaný Mars, pretože pátra
po svojej stratenej dcére, bohyně sa
pri pohľade na tvrdé železo preľaknú
a utečú ku Kremnici, kde sa z nich
stanú hory bohaté na zlato i striebro.

Slúžka na ceste za nimi vyleje v to-
kajských vrškoch tekuté zlato, ktoré
bohyně pijú namiesto nektáru, a to
sa premení na víno. Nymfa Pisonia,
ktorej Hunna predtým zverila svoj
závoj, sa nešťastne zamiluje do Istru,
ten však dá prednosť nymfe Vienne
a Pisonia sa od žiaľu premení na
mesto Bratislavu. Bratia Attila a Buda
nájdu Hunninu korunu, poškriepia
sa však o ňu, Attila zabije Budu
a jeho odseknutá hlava sa zmení na
bralo, nymfa Sicambria na mesto
Budín...

Celkove osemnásť spevov básne
obsahuje, samozrejme, aj ďalšie
premeny, ktorých aktérmi sú his-
torické aj fiktívne, alebo skôr bájne
osobnosti. Väčšina bájných pre-
mien sa týka dnešného Slovenska,
preto by sa dielo celkom dobre
mohlo volať aj Premena Slovenska.
Jej autor však zo Slovenska nepo-
chádzal, hoci jeho určenie nie je
vôbec otázka, ktorú možno jedno-
ducho zodpovedať. Autorstvo Pre-
meny Uhorska sa pripisuje vzde-
lanému jezuitovi Petrovi Schezovi,
rodákovi z Viedne, ktorý väčšiu časť
svojho života aj akademickej kariéry
prežil v Grazi, v Trnave však pôsobil
v r. 1716, keď ako praktikant vyučo-
val filozofiu vo vyšších ročníkoch,
druhý raz v rokoch 1725 – 1727, keď
tu pôsobil už ako skúsený profesor
filozofie. Celkom prirodzene sa
preto ponúka ďalšia dnes len veľmi
ťažko zodpovedateľná otázka, či
ako profesor filozofie celkom v sú-
lade s vtedajšou praxou nevenoval
čerstvým bakalárom promočný spis
aj v roku 1727 práve on. Skutočnosť,
že pod krátky úvod sa v obidvoch
dielach podpisuje Poesis Tyrna-
viensis, by azda mohla naznačovať,
že obe diela pochádzajú z pera
toho istého autora. A čo je naozaj
prekvapivé – prečo sa Schez v Pre-
mene Uhorska vôbec nezaobrá
Trnavou? Je možné, že si básnické
spracovanie jej premeny nechával
pre samostatnú, oveľa veľkolepejšiu
a ešte výpravnejšie koncipovanú

Ľudia a udalosti

tabuľa na budove gymnázia
na Hollého ulici a v r. 2003 mu
mesto Trnava udelilo Čestné
občianstvo in memoriam (65.
výročie).

■ **27. 7. 2008** – V Trnave um-
rel baletný majster, sólista Ba-
letu SND, choreograf a tanečný
pedagóg DUŠAN NEBYLA,
zakladateľ Súkromného taneč-
ného konzervatória v Trnave
a nositeľ Uznania za zásluhy
o rozvoj a reprezentáciu mesta
Trnava (10. výročie).

■ **27. 7. 2013** – V Červeníku
počas exhibičného zápasu
umrel prvotligový futbalista
JOZEF „PEPO“ GERYK, brankár
Spartaka Trnava, s ktorým zís-
kal 5 majstrovských titulov (5.
výročie).

■ **28. 7. 1983** – V Trnave
umrel tlačiarenský odborník
a grafik VOJTECH VÁRY, riaditeľ
Polygrafických závodov a člen
redakčnej rady časopisu Kultú-
ra a život Trnavy (35. výročie).

■ **31. 7. 1858** – Vo Vsetíne sa
narodil spisovateľ, dramatik,
vydavateľ a redaktor FERKO
URBÁNEK, ktorý pôsobil v Tr-
nave ako tajomník Spolku sv.
Vojtecha a majiteľ tlačiarne.
Jeho meno nesie jedna z trnav-
ských ulíc (160. výročie).

■ **31. 7. 1918** – V Trnave sa
narodil architekt a staviteľ
ANTON CUNINKA, projektant
Interhotelu Magnólia v Pieš-
ťanoch i hotela Laugarício
v Trenčíne (100. výročie).

■ **31. 7. 1948** – V Banskej
Bystrici sa narodil scénograf,
grafik a pedagóg JÁN ZAVAR-
SKÝ, ktorý od r. 1979 pôsobí
v trnavskom Divadle Jána Pa-
lárika a od r. 1998 je umelec-
kým šéfom súboru (70. naro-
deniny).

P.R.

báseň, ktorú plánoval zložiť rovnako v ovidiovskom duchu?

Tieto otázky, samozrejme, nijako nemôžu zatieniť fakt, že trnavské múzy priviedli do svojho príbytku ďalšieho vynikajúceho básnika, ktorý výrazne prispel ku kultúrnym aj literárnym dejinám mesta. Autorstvo napokon, ako sa zdá z praxe anonymného vydávania promočných tlačí, nehralo v danej dobe rozhodujúcu úlohu. Rozhodujúce sa zdá byť to, že univerzita opäť

dokázala zažiariť a prostredníctvom vynikajúceho diela, výpravnej básne zloženej v ovidiovskom duchu, osloviť vzdelanú nielen trnavskú, ale aj európsku verejnosť, ktorá tak dostala ďalší nesporný dôkaz o tom, že vzdelanie, slobodné umenia a vedy v Trnave prekvitajú a dosahujú svetovú úroveň. ■

Literatúra:

KLECKER, Elizabeth: Spiegelungen: Wien und Bratislava in der neulateinischen Dichtung. In: *Graecolatina*

et *Orientalia XXIX—XXX*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava 2007. s. 149—152.

Súťažná otázka: Čo sa v Schezovej básni premení na víno?

Správne odpovede zasielajte do 20. júla 2018 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

(red)

Mestu a umeniu je venovaná výstava žiakov umeleckej školy v kaplnke na radnici

Výstava žiakov Základnej umeleckej školy na Mozartovej ulici v Trnave s názvom Mestu a umeniu v kaplnke západného krídla radnice je výsledkom dvojročných úvah, ktoré sa začali tvorbou detskej trnavskej mestskej meny trnka. Prvý ročník inšpiratívneho detského mesta miniTrnava organizovaného pred rokom mestskou samosprávou, bol sprevádzaný v prípravnej fáze súťažou pre základné školy o najlepšie návrhy trnky. V minulom školskom roku sa preto ateliéry Základnej umeleckej školy na Mozartovej ulici v Trnave sústredili na riešenie obrazovej časti detských mestských bankoviek, ktorá bola následne spracovaná grafickým dizajnérom Jozefom Haukem do podoby vytvárajúcej ilúziu skutočných bankoviek. V procese tvorby bola nevyhnutná fáza farebného kresliarskeho uchopenia Trnavy, jej najkrajších a výtvarne najzaujímavejších častí. Vznikli desiatky detských štúdií očarujúcich svojím pôvabom a spontánnou úprimnosťou. Vybrané práce žiakov tejto ZUŠ-ky v súťaži zvíťazili a stali sa menou podujatia.

Kresby Trnavy adjustované v špeciálnych farebných rámoch sa v tomto školskom roku postupne stávajú súčasťou výzdoby školy v jej interiéroch. A práve v súvislosti s týmito mini obrazmi formátu A/5 sa zrodila myšlienka vzťahujúca sa na 780. výročie udelenia

kráľovských výsad mestu Trnave. Pôvodne zvažovala riaditeľka školy Beáta Balgavá obsiahnuť zarámovanými detskými obrazmi Trnavy „zámockým“ spôsobom celé steny kaplnky západného krídla radnice. Avšak po úvahe sa rozhodla spoločne s grafickým dizajnérom Jozefom Haukem, ktorý je spoluautorom výstavy Mestu a umeniu, pre iluzívne stvárnenie výtvarných prác žiakov školy výlučne formou fotografie prenesenej vo veľkorozmerných plochách priamo na mieru kaplnky západného krídla radnice. Obrazy Trnavy sú vkomponované medzi ďalšie výtvarné práce a tvoria vhlad podobný 3 D vizualizácii informujúcej o rôznych druhoch, žánroch, témach a tiež o technikách práce žiakov výtvarného odboru, ale aj o fragmentoch divadelných vystúpení žiakov literárno-dramatického odboru. Výstava takto nadobúda okúzľujúci kaleidoskopický charakter umocnený polopriehľadnými – rovnako fotograficky spracovanými – vzdušnými paravánmi situovanými vo voľnom priestore. Zároveň je výstava v čase predzvesti veľkých osláv vyjadrením úcty k mestu od školy, ktorá môže vďaka podpore Mesta Trnavy pracovať a prezentovať sa vynikajúcimi výsledkami. Je to teda výstava venovaná mestu, ktorému skutočné umenie môže len prospievať, ale nemenej dôležité je, že je ve-



novaná umeniu v nádeji na jeho opätovné uznanie a rešpektovanie v túžbe po jeho dôstojnej budúcnosti. A k tomuto všetkému vedie predovšetkým cesta výchovy. A tak pripomíname slovami Juraja Žemberu, bývalého vynikajúceho pedagóga školy: „Základná umelecká škola – škola ciest k umeniu, nedláždená ulička napájajúca sa na jantárovú cestu s tovarom vzácnnejším ako jantár.“ Výstava Mestu a umeniu v kaplnke západného krídla radnice bude otvorená o konca júla každú stredu a nedeľu od 15. do 18. hodiny. ■

Mgr. Milan Ševčík, kurátor historickej knižnice Západoslovenského múzea

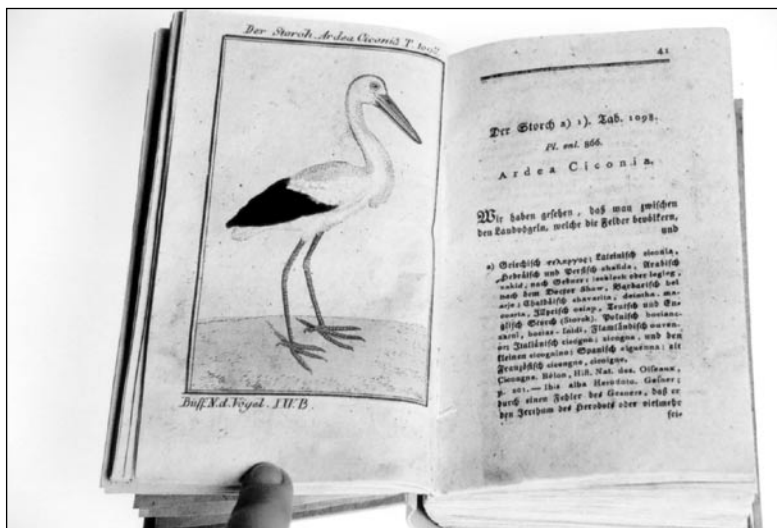
Georges Buffon a jeho zreštaurované encyklopedické dielo *Histoire naturelle*

Georges-Louis Leclerc, gróf de Buffon (1707 – 1788) bol francúzskym matematikom, prírodovedcom a osvietenickým spisovateľom, dlhoročným riaditeľom parížskej botanickej záhrady. Preslávil sa autorstvom rozsiahlej encyklopédie o prírode. Postupne písal a vydával svoje celoživotné dielo, ktoré malo pôvodne zmapovať celú prírodu. Napriek obrovskému rozsahu ale zostalo torzom, ktoré pojednáva o teórii a vývoji Zeme, o štvornožcoch a vtákoch, o prírodopise človeka, o mineráloch a dielo o „epochách prírody“, ktoré predchádza myšlienke celkového vývoja. Buffon sa ako jeden z prvých vedcov pokúsil o exaktný odhad veku Zeme. Urobil ho pomocou merania času vychladnutia železnej gule a prišiel s údajom 75 000 rokov. Georges Buffon ovplyvnil dve generácie prírodovedcov. Už počas jeho života získal mnoho ocenení, je po ňom pomenovaných množstvo ulíc, škôl a inštitúcií, planétka a kráter na Mesiaci.

Vráťme sa k jeho najznámejšiemu encyklopedickému dielu. Pôvodný názov vo francúzštine znie *Histoire naturelle, générale et particulière* a vyšlo v rokoch 1749 – 1788 v 36 zväzkoch. V historickej knižnici Západoslovenského múzea sa nachádza nemecký preklad tohto diela: 7 zväzkov *Allgemeine Naturgeschichte* (Všeobecný prírodopis. Berlín, 1771 – 1774), 18 zväzkov *Naturgeschichte der Vierfüssigen Thiere* (Prírodopis štvornohých zvierat. Berlín, 1772 – 1792), 23 zväzkov *Naturgeschichte der Vögel* (Prírodopis vtáctva. Berlín, 1772 – Viedeň, 1807). Väčšina múzejných kníh je vo výbornom fyzickom stave,



Stav knihy pred reštaurovaním

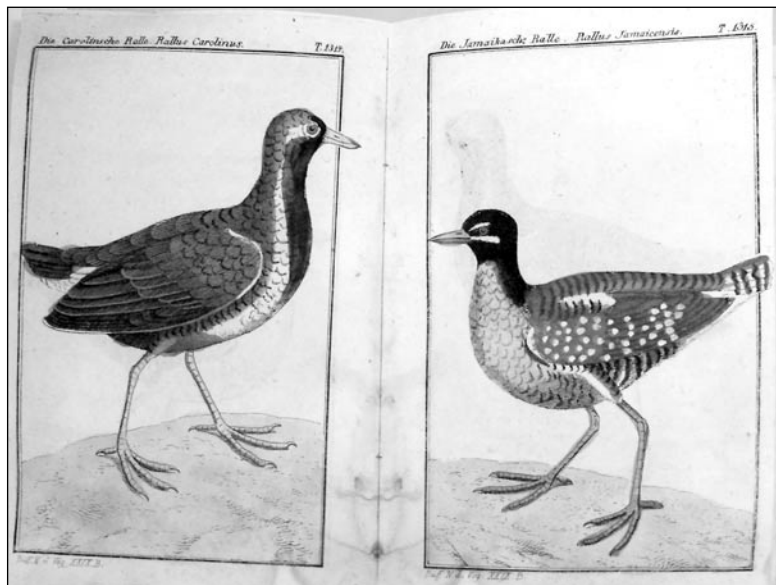


Kniha po reštaurovaní

no dva exempláre boli značne poškodené, preto sa múzeum rozhodlo dať ich zreštaurovať. Ide o 25. zväzok diela *Naturgeschichte der Vögel* (Viedeň, 1802). Toto prelomové dielo v oblasti zoológie obsahuje 60 ručne kolorovaných celostranových medirytín. Kniha bola v zlom fyzickom stave – napadnutá

plesňou, krehký papier sa rozpadal, väzba bola tiež vo veľmi zlom fyzickom stave, ručne kolorované ilustrácie po napadnutí plesňou strácali farbu. Druhou knihou, ktorá bola poškodená, je 29. zväzok *Naturgeschichte der Vögel* (Viedeň, 1807), ktorý je výnimočný 52 ručne kolorovanými celostranovými medirytinami.

Táto kniha bola rovnako značne poškodená. Obe tlačë boli zreštaurované v Slovenskej národnej knižnici, odbore reštaurovania a konzervovania dokumentov pod odborným vedením vedúceho oddelenia reštaurovania Ing. Elišky Jindrovej. Pri reštaurovaní bola rozobraná knižná väzba, zreštaurované jej jednotlivé súčasti a nakoniec došlo k jej rekonštrukcii na základe pôvodných technológií. Celý zásah bol vedený tak, aby sa čo najviac zachovala historická identita reštaurovaného dokumentu. Knihy sú súčasťou novej výstavy v Západoslovenskom múzeu – Múzeu knižnej kultúry (Nám. sv. Mikuláša 10) Zachránené poklady: Zreštaurované historické tlačë z fondov Západoslovenského múzea. Výstava bola sprá-



Ručne kolorované ilustrácie

stupnená 10. apríla 2018 a potrvá do 25. marca 2019. Autorom je

kurátor historickej knižnice Mgr. Milan Ševčík. ■

Miroslava Kuracinová Valová, foto: Jakub Kovalik

Pred oponou vyhlásili aj cenu Porttál. Na celej čiare zvíťazila divadelná klasika

Divadlo Jána Palárika si svojim repertoárom i komornou atmosférou buduje dobré vzťahy so svojim publikom. Tento rok sa rozhodlo zavrieť ich aj prvou diváckou anketou Porttál, ktorej výsledky zazneli 9. júna 2018 v poslednej talkshow Pred oponou v tejto sezóne. Okrem nich však Michal Jánoš uviedol aj nemenej zaujímavého hosťa – odchádzajúceho riaditeľa divadla Emila Nedielku.

Emil Nedielka (1947) vyštudoval Divadelnú fakultu Akadémie múzických umení v Prahe, odbor organizácia a riadenie divadiel a kultúrnych zariadení ako jediný Slovák. Po absolvovaní prestížnej DAMU nastúpil v roku 1974 do novovznikajúceho Divadla pre deti a mládež v Trnave na miesto vedúceho umelecko-technickej prevádzky. V trnavskom divadle teda pôsobil 44 rokov, z toho 22 (od roku 1996) vo funkcii riaditeľa. To všetko sa dozvedeli trnavskí diváci na júnovej talkshow Pred oponou na záver divadelnej sezóny 2017/2018. Podujatie od začiatku vzniku tohto formátu sprevádza divadelná kapela, ktorá už konečne

získala aj názov – Gesamtkunstband. Slovo je odkazom na nemecké Gesamtkunstwerk, ktoré pomenúva „súhrnné umelecké dielo“ pozostávajúce z viacerých druhov umenia, napríklad ako gotická katedrála či baroková opera. Herečka Silvia Holečková spieva, režisér Juraj Bielik hrá na klávesy, za bicími sedí herec Martin Križan, na gitare hrá Tomáš Vravník... a „súhrnne“ to robia naozaj dobre... Rozhovor s riaditeľom viedol talentovaný herec Michal Jánoš, ktorý sa v tomto formáte predviedol aj ako pohotový a vtipný moderátor. Ukázalo sa, že Emil Nedielka od detstva rád recitoval a hrával amatérske divadlo, a keby sa mu splnil sen, tak by bol

vlastne hercom. Dokonca sa mu podarilo dostať do posledného kola prijímačiek na VŠMU a keby ním prešiel, mohol byť spolužiakom Zuzany Kocúrikovej alebo Andyho Hryca. Neúspech ho však natoľko odradil, že sa o to viac nepokúsil. Dva roky strávil vo výrobe ako robotník v zbrojovke v Dubnici nad Váhom, ale v Prahe na vojenčine sa opäť vrátil k recitácii, v ktorej dosahoval v talentových súťažiach armády aj slušné výsledky. V tom čase našiel v novinách inzerát na prijímacie skúšky do vôbec prvého ročníka odboru organizácie a riadenia divadiel, ktorý ho neskôr prekvapil aj takými predmetmi ako matematika či ekonómia. Horšie však bolo,

že druhý deň týchto prijímačiek kolidoval s armádnou súťažou v umeleckom prednese v Kroměříži, takže sa s komisiou prvý deň dohodol, že príde až na tretí, záverečný deň... Šťastie mu však neprialo, jeden z nadväzujúcich vlakových spojov zmeškal, preto musel stopovať. Po rôznych peripetiách sa dostal pred prijímaciu komisiu až o tretej poobede. Vyrozprával im celé svoje ťažké putovanie a nakoniec ho so smiechom vzali. Po štúdiu nastúpil rovno do etablovajúceho sa Divadla detí a mládeže, s ktorým „preskákal“ náročný vývoj technického zázemia i spoločenské zmeny...

A neskôr aj zmeny názvu divadla na Trnavské divadlo a Divadlo Jána Palárika. Pred oponou sa spomínali aj významné divadelné osobnosti, ktoré v Trnave účinkovali, mnohé zaujímavé divadelné predstavenia, posledná prestavba divadla, vznik štúdia... A dokonca aj malá úloha gestapáka, ktorú si Emil Nedielka zahrál s kolegami. Pri príležitosti svojho odchodu sa všetkým zo srdca poďakoval. Veď bol celý život verný jedinej inštitúcii, čo najlepšie vypovedá o jeho vzťahu k trnavskému divadlu a ľuďom v ňom. Dojímavým momentom večera bola spoločná fotografia všetkých zamestnancov divadla na javisku s odchádzajúcim dlhoročným kolegom a riaditeľom Emilom Nedielkom. A myslí sa naozaj všetkých, vrátane paní uvádzačiek a technického zázemia divadla, spoločne odmenených veľkým potleskom.

Počas dlhoročného pôsobenia v divadle sa Emil Nedielka zapísal do dejín slovenského divadelníctva spolu so „svojím“ divadlom, bol pri mnohých jeho zmenách a zaslúžil sa aj o zmenu názvu divadla, ktorý je poctou slovenskému dramatikovi Jánovi Palárikovi. Aj vďaka tomuto počinu a za uvádzanie



hier Jána Palárika získal počas večera aj ocenenie od združenia Životnými cestami Jána Palárika, teda združenia miest a obcí, v ktorých Ján Palárik pôsobil. Spolu s ním získali toto ocenenie aj tvorcovia a herci súčasnej inscenácie Palárik alebo Beskydov uvádzanej v DJP (autor Martin Timko, režisér Viktor Kollár a herci Martin Kochan, Martin Križan a Monika Stankovičová). Dôležitou súčasťou večera bolo aj vyhlásenie výsledkov diváckej ankety Porttál o umeleckú cenu v podobe divadelného portálu za divadelnú sezónu 2016/2017. Vlni bolo v rámci sezóny uvedených šesť premiér: Sluha dvoch pánov, Timon Aténsky, Ťapákovci, Letné osy, ktoré nás štípu ešte aj v novembri, Plastický obraz a Veľký Gatsby. Prvý ročník ankety bol vyhlásený koncom marca, diváci mohli hlasovať do konca mája v kategóriách Najlepšia inscenácia, Najlepší mužský herecký výkon, Najlepší ženský herecký výkon, Tvorivý počín sezóny (za scénu, kostýmy, hudbu, choreografiu) a udelená bola aj Cena študentov, ktorú udelila porota zložená zo študentov trnavských stredných a vysokých škôl. Verných divákov DJP v Trnave asi neprekvapí, že najlepšou insce-

náciou sa stala slávna komédia Carla Goldoniho Sluha dvoch pánov a za najlepšiu hereckú výkonnosť bol ocenený Peter Trník ako sluha Truffaldino z tohto predstavenia. Ba aj cena za najlepšiu ženskú hereckú výkonnosť putovala Goldoniho postave – Beatrice, resp. Petre Blesákovej. Karty zamiešal iba Veľký Gatsby, konkrétne za hudbu k tomuto predstaveniu, teda cenou za tvorivý počín sezóny, ktorú získal Jozef Chorvát. Študenti zas vybrali ako najlepšie predstavenie prekvapivo vážnu hru Letné osy. Prekvapením večera bola aj cena Železný Porttál za štatisticky najviac odohraných predstavení za sezónu 2016/2017, ktorú získal často obsadzovaný herec Martin Križan. Poďakoval sa hlavne manželke, ktorá vďaka jeho divadelnej vášni i práci strávil veľmi veľa večerov bez neho. Z hlasujúcich divákov v priamom prenose vylosovali na javisku tri diváčky, ktoré získajú voľné lístky na predstavenia podľa svojho výberu. Ak ste to tento rok nestihli a mali ste záujem sa zapojiť, budete mať ďalšiu možnosť. V tomto kalendárnom roku bude druhý ročník ankety prebiehať už od začiatku septembra a ceny Porttál za sezónu 2017/2018 budú vyhlásené už v novembri počas Noci divadiel. ■

Miroslava Kuracinová Valová, foto: Henrich Mišovič

Divadlo Jána Palárika ukončilo sezónu podobenstvom o rozdelení sveta

Premiéra hry Rolanda Schimmelpfenniga Na druhom brehu sa uskutočnila 16. júna 2018 v Divadle Jána Palárika. Účinkujú: Kamil Mikulčík, Vladimír Jedľovský, Tibor Vokoun, Tomáš Vravník, Tomáš Mosný, Petra Blesáková, Ingrida Baginová, Martin Macko, Michal Blaho, Dáša Moderová, Sebastián Ruttkay / Michal Nvota a členovia Folklórneho súboru Trnafčan. Preklad: Eva Melichárková; réžia: Viktor Kollár; dramaturgia: Lucia Mihálová; scéna: Michal Lošonský; kostýmy: Ondrej Zachar; hudba: Kamil Mikulčík; svetelný dizajn: Ján Ptačin; pohybová spolupráca: Elena Kolek Spaskov.

Roland Schimmelpfennig (1967) je súčasný nemecký dramatik, dramaturg, režisér a prekladateľ. Vyštudoval činohernú réžiu, od roku 2000 píše hry na objednávku pre rôzne nemecké a rakúske divadlá. Pracoval ako dramaturg a dramatik v Berlíne a Hamburgu. Je držiteľom viacerých významných ocenení. Jeho hry sú populárne v celej Európe, u nás ich s úspechom uviedli napr. v Mestskom divadle v Žiline, v Divadle Andreja Bagara v Nitre, v Komornom divadle v Martine. Hra Na druhom brehu mala premiéru v roku 2017 v Národnom divadle Mannheim v Nemecku, v slovenskej premiére ju uvádza práve DJP.

Divadlo pôvodne vzniklo ako náboženský rituál a istú posvätnosť stretnutia s neočakávaným, stretnutia s iným, katarzie alebo aspoň vytrhnutia z každodennosti, ktorú zabezpečujú náboženské rituály, si stále uchovalo. V dejinách sa vyvíjalo do rôznych foriem, ale jeho obsah sa od čias antických dramatikov viac-menej nelíši. Stále je zrkadlom sveta, v ktorom sa môže vidieť jednotlivec, skupina, celá spoločnosť. Vidieť a reflektovať. Prispieva k tomu aj zdieľanie zážitku v divadelnom hľadisku, kde spoločný potlesk ponúka možnosť inak prežiť „správu o stave sveta“, ako je to napr. pri samostatnom čítaní textu knihy. A performatívne opakovanie, nasávanie zážitku z hereckého výkonu, má tiež inú hodnotu, ako ponúka film.

Kratučký náčrt hodnoty divadelného predstavenia tu má svoje



opodstatnenie. Zvlášť, keď ide o dielo, akým je hra Na druhom brehu. Lebo hoci je veľmi súčasná, sú v nej obsiahnuté celé dejiny, aj dejiny divadla. V trnavskej inscenácii výborná hudba a práca so svetlom umocňujú silný výtvarný obraz, ktorý sa psychologicky premyslene pohybuje v prvom, druhom a treťom pláne javiska. Plošné rekvizity i „symbolicky vrstevnaté“ kostýmy odkazujú aj na barokovú operu, do detailu funkčná scéna na avantgardy, použitie plastových rekvizít až na súčasné globálne problémy. A k nim vlastne smeruje celá hra ako podobienstvo o svete, ktorý sa dnes stále viac delí na „my“ a „oni“. Rituálnymi divadelnými prvkami, akým je napr. rozprávač, dokonca zdvojený v ženskej i mužskej podobe, ukazuje polaritu a naše vnímanie sveta.

Na začiatku predstavenia je medzi svetmi, ktoré sú ústredným dejiskom (vlastne hlavnými postavami

celého príbehu) a ktoré ležia na dvoch brehoch potoka, drevený most a len malý rozdiel, maličký časový posun. Iba na jeden z brehov potoka však začne dopadať jedno nešťastie za druhým: sucho, choroby, obrovské prietrže a búrky, hmla, silný mráz, požiar... Ako to však „dopadá“ na druhý breh? Pomôžu ľudia odtiaľ svojim blízkym, alebo sa pred nimi uzavru a budú sa iba bezmocne prizerať, či dokonca prežívať úľavu z toho, že následkom pohrôm spadol most a malý, preskočiteľný potôčik sa mení na širokú rozvodnenú rieku?

Kedy a ako sa dá vlastne „tým druhým“ pomôcť? Čo okrem súcitu možno ponúknuť? Ako je to s „dobrom“ a „zlom“ vo svete? Prečo jedných nešťastie navštevuje a iní vyzerajú, že sa ich netýka? Predstavenie nemá klasické postavy s vlastnými priamymi prehovormi. Dynamické herecké

výpovede sú skôr útržkami veľmi starého príbehu. Útržky „správy o svete“ sa v postavách navzájom prelínajú, divadlo sa stáva akýmsi prarecitálom, mýtickým, a preto pravdivým a donekonečna sa opakujúcim príbehom, ktorý sprítomňuje archetypy, vedomie i podvedomie ľudstva. A to všetko bez minúty oddychu (bez prestávky predstavenie trvá cca 90 minút), keď je podstatné

a naozaj dôležité každé slovo aj čin. Ak by sme mali poetickosť a prapodstatnosť tejto divadelnej performance pripodobniť k niečomu známejšiemu v našej kultúre, bola by to lyrizovaná próza, ktorá ukazovala, že spodné prúdy ľudského vedomia sú v skutočnosti tie najživotodarnejšie. Viktor Kollár divadelným jazykom výborne sprítomnil tento zvláštny druh divadelnej básne, autorove

podobenstvo „o súcite, obetavosti a všetkom, čo nazývame ľudskosťou“ (www.djp.sk). Je metaforou bez konca, príbehom o láske, ale aj o nepriateľstve a ľahostajnosti. K tým druhým, čiže aj k vlastnému svedomiu, k svojmu rodu, jeho minulosti i budúcnosti... a ako taká si zaslúži našu pozornosť, aby nás svojou divadelnou prapodstatou aspoň vytrhla z každodennosti. ■

Michal Herceg, foto: Martin Jurčo

Ocenenie pre prvého nevidiaceho knihovníka

Už od roku 1984 v našej Knížnici Juraja Fándlyho funguje oddelenie pre nevidiacich a slabozrakých. Od vzniku tohto oddelenia je jeho dušou Július Bartek (nar. 7. septembra 1958 v Krompachoch), ktorý je od mladého veku Trnavčanom. Ako nevidiaci navštevoval školu v Levoči (1964 – 73), potom študoval na Gymnáziu v Trnave (1973 – 77), čo bolo na tú dobu celkom nezvyčajné, keďže integrácia vidiacich a nevidiacich v podobe ako ju poznáme dnes ešte neexistovala.

Potom Július Bartek študoval odbor filozofia na Filozofickej fakulte UK v Bratislave (1977 – 81), kde denne dochádzal v sprievode matky. Na rigorózne štúdium sa pripravoval individuálne a úspešne ho absolvoval v novembri 1982. Ako dnes hovorí, zamestnať sa bolo v tom čase rovnako problematické ako dnes. Keďže sa zameriaval najmä na estetiku, snažil sa nájsť v tejto oblasti uplatnenie. Našiel si prácu vo vtedajšej Okresnej knižnici v Trnave. Rok nato vzniklo spomínané oddelenie pre nevidiacich a slabozrakých. Najnovšie je Július Bartek aj nositeľom ocenenia Trnavského samosprávneho kraja. Uznanie získal aj za dlhoročné spoluorganizovanie súťaže v čítaní a písaní Braillovoho písma či za pravidelné úspešné vzdelávacie podujatie Žijú medzi nami.

Hoci Július Bartek oslávi šesťdesiatku, každý mu hovorí, že pôsobí ako štyridsiatnik, nielen zjavom, ale aj mladistvým hlasom, ktorý sa za roky takmer vôbec nezmenil. Jeho oddelenie je plné magnetofónových kaziet, na ktorých je nahratých okolo 550 slovenských a vyše 120 českých titulov. „V levočskej ani v pražskej knižnici, odkiaľ sme zásobovaní, sa už kazety nekopírujú, ale my sme ich zatiaľ nevyradili,



lebo sú stále čítané,“ hovorí v súčasnosti jediný nevidiaci slovenský knihovník na Slovensku a dodáva, že v tomto zvukovom fonde nechýbajú ani CD nosiče, na ktorých je 980 slovenských titulov.

Oddelenie zvukových kníh vzniklo v Trnave 17. mája 1984. Július Bartek si pamätá, že to bolo vo štvrtok. Zhodou okolností aj ocenenie trnavskej župy prišlo vo štvrtok 17. mája, ale o tridsaťštyri rokov neskôr. „Pred spustením nášho oddelenia som bol na stáži v centrálnej levočskej knižnici. Ukázali mi, ako sa vedie agenda, ako sa píšú čitateľské listy, ako si spracovať fond zvukových

kníh,“ spomína na svoje začiatky. Július Bartek spomína, že ako tretiak či štvrták chcel byť rušňovodcom. „Keď mi pani učiteľka vysvetľovala, že nevidiaci vlaky riadiť nemôže, argumentoval som, že koľaje sú predsa rovné a výhybky už bude obsluhovať niekto iný,“ usmieva sa. Neskôr ho v škole zaujali reliéfne obrázky rastlín a pokusy s kľúčovým fazule opísané v učebnici. „Na balkóne som si z kôstky vypestoval mandarínku. Mal som aj gladioly. Bavilo ma starať sa o rastliny, polievať ich a sledovať, ako rastú. Aj na tohtoročnom jarnom festivale Májový kvet v Trnave som si kúpil nejaké

cibulky na zasadenie," hovorí. Trnavská pobočka spomínaného oddelenia najprv zabezpečovala zvukové knihy pre nevidiacich a slabozrakých čitateľov z okresov Trnava, Galanta, Senica, neskôr pribudli Dunajská Streda a Nitra. „Ludia si knihy chodili požičovať osobne, ale roky sme kazety záujemcom aj posielali. Najviac sme mali 407 čitateľov. Od roku 2012 robíme už len osobné výpožičky, pretože možnosti, ako sa dostať ku zvukovým knihám, sa pre nevidiacich používateľov výraznejšie rozšírili. Môžu si ich napríklad sťahovať z internetu z levočskej alebo pražskej digitálnej knižnice," vysvetľuje Július Bartek, ktorého v trnavskej knižnici nájdete každý pracovný deň od ôsmej do šestnástej.

Popri samotných výpožičkách sa aktívne zúčastňuje aj na pravidelných besedách z cyklu Žijú medzi nami s predškólakmi a školákmi v herni mládežníckeho oddelenia. „Je to taká osveta o živote nevidiacich. Hovorím o vzdelávaní, o kompenzačných pomôckach a niektoré z nich si aj ukážeme. Zoznámia sa s Braillovým bodovým písmom a Pichtovým strojom, na ktorom každému napíšem jeho meno v tomto písme. Keď si deti chodia po lístky s menami, priložím im na tričko či košeľu prístroj na rozpoznávanie farieb colortest, ktorý im hlasom oznámi, akú farbu má ich oblečenie. Deti to veľmi baví.“ hovorí.

Július Bartek s kolegyňou z detského oddelenia Veronikou Chorvatovičovou prezentovali toto podujatie aj na minuloročnej celoslovenskej prehliadke mládežníckych oddelení knižníc v Prešove. „V hľadisku sme mali pomerne živých žiakov, ale podarilo sa nám ich zaujať. Mali sme najväčší potlesk a ušla sa nám aj hlavná cena. Vďaka tomuto úspechu sme sa nedávno mohli zúčastniť na česko-slovenskej prehliadke v Poprade,“ rekapituluje s radosťou v hlase.

Otcom Júliusa Barteka je známy akademický maliar rovnakého mena, ktorý začínal ako grafik, no neskôr sa venoval monumentál-

nym dielam. Jeho vitráže môžeme dodnes obdivovať v trnavskom divadle, ďalšími dielami je posiaty celý kraj a nájdú sa aj mimo neho. Vedel otec svoje výtvarné práce priblížiť aj synovi, ktorému zrak od malička chýbal? „Áno, vždy mi ukazoval, na čom robí. Pri monumentálnej tvorbe pripravoval najprv malé plastické modely, ktoré som si mohol prehmatáť. Keď robil do betónu výtvarnú výzdobu pre báhoňské zariadenie, kde žili nevidiaci dospelí, zisťoval, či je to pre mňa zrozumiteľné.“

V detskom veku Július Bartek mladší ešte vedel rozoznať niektoré farby.

„Rád som mal najmä žltú. V čase mojej puberty bolo v móde zbierať obaly z čokolád. Najviac ich bolo po Veľkej noci z vajčiek: červené, modré, zelené, žlté, biele. Neskôr degenerácia mojej sieťnice pokročila. Otec mi však vždy vedel vonkajší svet nejako zprostredkovať. Brával ma na stanicu, kde sme si pozerali nákladné vagóny. Prichádzal som domov s rukami celými od oleja, ale mama sa nehnevala, a to ani vtedy, keď mi otec priniesol z poľa dvoch zajacov alebo inokedy zase korytnačku,“ hovorí s úsmevom.

Výborne sa cítil aj v laviciach trnavského gymnázia, kam chodil denne, hoci nemusel: „Mal som schválený individuálny študijný plán, aby mi rodičia stíhali načítať učebnice a aby som sa bez stresu mohol pripravovať na skúšky. Do školy som však chodil denne a časom som prešiel na bežný model vyučovania. Dodnes sa mi niekedy sníva, že máme stretávku po piatich rokoch. Našou triednou bola pani profesorka Valéria Krauhulcová. Bola vynikajúca. Na vysokej škole mala nevidiaceho spolužiaka, takže v problematike sa dobre orientovala. Doteraz mám odloženú nahrávku učebnice literatúry načítanú jej hlasom,“ spomína Július Bartek. Šťastie mal aj na spolužiakov. „Tiež mi veľmi pomáhali. Pani profesorka Krauhulcová mala výborný nápad, aby vždy pri mne sedel žiak, ktorý bol v danom predmete najlepším. Dobré sa to osvedčilo.“

Filozofiu vyštudoval v Bratislave.

Hovorí, že aj keď ju nikdy neprednášal, je jeho každodennou súčasťou. „Napríklad taký princíp dialektiky, že všetko so všetkým súvisí a na nič sa nedá pozeráť jednostranne. Pán profesor Hrmo nám to už na strednej škole uvádzal na príklade T. G. Masaryka, o ktorom sa vtedy hovorilo málo. Ľudia nie sú bieli, čierni ani strakatí, ale hrajú všetkými dúhovými farbami.“ V zvukovej podobe sú v ich oddelení prístupné aj niektoré diela z filozofie, napríklad Kantova Kritika súdnosti alebo súborné dielo Platóna. Istý čas ako člen edičnej komisie aj Július Bartek vyberal knihy, ktoré budú nahraté pre nevidiacich. Presadil napríklad niektoré diela Victora Huga. Roky bol v redakčnej rade periodík pre nevidiacich a slabozrakých a pár rokov zostavoval časopis Mladosť pre mládež so zrakovým postihnutím. Po škole bol dva roky bez zamestnania: „Isté možnosti sa črtali v trnavskej Galérii Jána Koniarka, kde som mal spracovať životopisy a diela výtvarníkov z nášho regiónu. Bola to však len časovo obmedzená práca, a tak som privítal vznik oddelenia zvukových kníh v trnavskej knižnici.“ Tomuto pracovisku ostáva verný doteraz. Trnavčania si pamätajú na jeho niekdajšiu rýchlu chôdzu po uliciach s vodiacom sučkou Kety. Ráno tri kilometre do práce, popoludní domov. Potom, čo sa s ňou musel rozlúčiť, ho už do roboty odprevádza rodina. Asi by ste to pri pohľade naňho neuhádli, ale vo voľnom čase mu spoločnosť robia hardrockové skupiny ako Led Zepelin, Black Sabbath, Deep Purple, Rush a Uriah Heep. Ešte dodajme, že po mame je Spišák: „Do Trnavy sme prišli, keď som mal šesť rokov. Zaujímavé je, že ako žiak v Levoči som sa cítil byť viac Trnavčanom a po návrate do Trnavy som si viac uvedomil moje spišské korene. Myslím si, že nie je zlé, keď je človek takýto dvojdomý.“ Zvukové knihy ho obklopovali celoživotne a zrejme to tak ostane aj naďalej. Júliusovi Bartekovi prajeme, aby sa medzi knihami a ich čitateľmi cítil stále čo najlepšie. ■

(mkv, TS GJK)

Pripravuje sa jubilejné Trienále plagátu Trnava

Galéria Jána Koniarka v Trnave organizuje v tomto roku jubilejný desiaty ročník medzinárodnej súťaže aktuálneho svetového plagátu Trienále plagátu Trnava (TPT). Z prihlásených 4 830 diel porota prostredníctvom online hodnotenia vybrala 444 finalistov. Zo Slovenska sa ocitlo vo finále 19 plagátov od trinástich autorov.

TPT je v Trnave usporadúvané od roku 1991. Je to svetovo rešpektované podujatie, najväčšie svojho druhu na Slovensku. Organizátori 10. ročníka TPT už skoro tridsať rokov pracujú na svojom renomé a prinášajú inovácie odrážajúce neustále sa meniaci charakter grafického dizajnu. V dňoch od 15. do 31. mája 2018 prebehlo prvé kolo hodnotenia prác prihlásených do medzinárodnej súťaže plagátov. Súťažné práce hodnotili členovia medzinárodnej poroty, renomovaní odborníci v oblasti plagátu, typografie a vizuálnej komunikácie Alain Le Querrec (FRA), Eduardo Barrera Arambarri (MEX), Justyna Czerniakowska (POL), Yossi Lemel (ISR) a Johanna Biľak (SVK/NLD). Plagáty finalistov budú vystavené od 13. septembra do 25. novembra 2018 v priestoroch Synagógy – Centra súčasného umenia na Halenárskej ulici 2 v Trnave. Tiež budú reprodukované v oficiálnom katalógu a zaradené do zbierky plagátov GJK v Trnave. Zároveň budú súťažiť o ďalšie ceny. Medzi finalistami sa nachádzajú svetoznáme mená osobností dizajnu ako Istvan Orosz, Kari Piippo, Lex Drewinski, Jean-Pol Rouard, Melchior Imboden, Finn Nygaard, Pekka Loiri, Karel Míšek a ďalší. Finálne diela plagátového dizajnu boli do ďalšieho kola vybrané prostredníctvom elektronickej aplikácie. Hodnotenie je anonymné a zároveň veľmi transparentné, keďže jednotliví porotcovia nevedia, ako hlasovali ich kolegovia. Súťažné kategórie sú len dve: A (profesionál) – plagáty profesionálnych autorov, B (študent) – plagáty študentov výtvarných odborov vysokých škôl. Plagáty sa ďalej delia na kategórie: (1) reklamný plagát, (2) kultúrnospoločenský

plagát, (3) voľná téma a technika. Na TPT 2018 sa udeľuje viacero významných cien: 1. cena v kategórii A – Grand Prix TPT 2018, 1. cena v kategórii B – Cena rektora VŠVU, ico-D Excellence Award, Master's Eye Awards a iné. V minulosti sa konalo druhé kolo hodnotenia súťaže priamo pred otvorením výstavy. Ocenení autori boli na vernisáž pozývaní veľmi narychlo a „výherná listina“ sa do datočne vkladala do pripraveného katalógu, avšak tento rok budú aj ocenenia v druhom kole vybrané porotcami elektronickej aplikácie. Kurátorom a koordinátorom projektu je už tretí raz grafický dizajnér Mgr. art. Robert Paršo, ktorý je tento rok aj autorom grafického vizuálu TPT. Aj keď sa na prvý pohľad môže zdať, že má priveľa funkcií, je to zároveň praktické. Grafický dizajnér, ktorý pozná celý priebeh TPT, môže rýchlo reagovať na vizuálne výzvy, prispôbovať existujúce logo TPT novým potrebám a pod. Každý ročník sa Robert Paršo ako kurátor TPT pasuje aj s myšlienkou o „smrti plagátu“ ako výtvarného média, na ktorú však pohotovo odpovedá: „Plagát v posledných rokoch priťahuje čoraz viac výtvarníkov, čo vytvára priestor na mnoho tematicky zameraných akcií. V niektorých krajinách ako Francúzsko, Nemecko, Švajčiarsko a Poľsko, je plagát stále živý a bežne používané médium, preto sú jeho úžitkovosť, výtvarná zložka a kvalita v rovnováhe a celkovo na vyššej úrovni.“ Dá sa povedať, že aj Slovensko zažíva v poslednom období istú renesanciu plagátu. „Novým trendom v poslednom desaťročí je emancipácia plagátu, nezávislosť od zadávateľa, menej výtvarných

a technologických obmedzení. To vedie k novým vizuálnym trendom a prekvapivým riešeniam. Plagátu sa venuje čoraz viac ľudí, ktorí často majú silnú motiváciu a snahu vyjadriť sa. Tu však často zlyháva niektorá zo zložiek dobrého plagátu, najčastejšie dobrá idea. Zároveň sa vynárajú otázky, čo je ešte regulárny plagát a čo je už ilustrácia či voľná grafika.“ Roberta Parša teší aj stúpajúci záujem o TPT, ktorý vypovedá o dôvere v objektívne hodnotenie súťaže. „Medzinárodná porota je zložená z rôznorodých osobností a nemá určeného predsedu. Diela hodnotili samostatne na základe vlastných odborných kritérií. Do výberu sa dostali iba plagáty, na ktorých sa porotcovia náhodou zhodli. Tým je zabezpečené, aby postúpili diela, ktoré spĺňajú rôznorodé kritériá viacerých porotcov a aby nikto nepresadzoval vlastné kritériá na úkor ostatných.“ Ponúka sa však otázka, či neprekáža porotcom hodnotenie plagátu len na obrazovke počítača, a nie v reálnom priestore, kde by mal plagát priťahovať pozornosť a pôsobiť na divákov. „Porota je schopná rozlíšiť kvalitu plagátu aj na základe náhľadov v počítači, pokojne aj na diaľku a cez internet. Myslíme si, že prvoradé by mali byť kvalitná idea a forma prevedenej do unikátnej kompozície. Detaily a technologické vychytávky dobrý plagát podporia, ale zlý aj tak nezachráni,“ mieni Robert Paršo. Prezentácia súťažných kategórií sa uskutoční v Synagóge – Centre súčasného umenia GJK v Trnave na Halenárskej 2. Ako býva zvykom, podujatie sprevádzajú aj výstavy porotcov, ktoré sa budú konať v Galérii Jána Koniarka v Trnave – Kopplovej vile na Zelenom kríčku

3, izraelský porotca Yossi Lemel si však vybral ako výstavný priestor podvezie synagógy. Súčasťou TPT 2018 bude rad sprievodných podujatí a aktivít, menších výstav vo verejnom priestore, prednášok a workshopov, napr. v západnom krídle trnavskej radnice a na ďalších výstavných miestach v Trnave aj v iných mestách na Slovensku,

(red)

Na Trnavský Jazyk príde svetový spevák a multiinštrumentalista Avishai Cohen

Pätnásty ročník open-air festivalu sa uskutoční od 30. júla do 3. augusta v Mestskom amfiteátri a v novom atraktívnom priestore Nádvorí.

Mesto Trnava v spolupráci s Nádvorím, priestorom súčasnej kultúry a Bemykey Music pripravilo v poradí už 15. ročník open-air festivalu Trnavský Jazyk 2018. Festival má už stabilné miesto medzi podujatiami kultúrneho leta v najstaršom kráľovskom meste na Slovensku a vďaka kvalitnej dramaturgii sa zaradil medzi najvýznamnejšie jazzové festivaly na Slovensku. Ako každý jazyk má svoje nárečia, tak má aj jazz nespočetné množstvo rôznych podôb. Festival ponúka návštevníkom široké spektrum žánrov, od klasického mainstreamu cez fusion, funk, soul, world music až po súčasný jazz.

Trnavský jazyk tentokrát ponúkne návštevníkom viaceré nové tváre domácej scény a súčasne meno, ktoré je na svetovej scéne neprehliadnuteľné. Do Trnavy príde izraelský spevák a multiinštrumentalista Avishai Cohen, ktorý tu predstaví svoj popový projekt a rovnomenný album 1970. „Pätnásty ročník sme chceli zaaktívniť, a preto sme spojili sily s unikátnym trnavským priestorom Nádvorím, priestorom súčasnej kultúry, ktorého otvorenie sa v tomto roku stalo veľkou udalosťou v rámci celého Slovenska a žiadny návštevník mesta by tento priestor nemal obísť. Festivalový program sa vďaka tomu rozšíril na viac dní a dve miesta – Nádvorie a Mestský amfiteáter,“ hovorí Peter

usporiadaných v rovnakom čase a označených značkou TPT 2018+. Pri príležitosti stého výročia vzniku Československa sa bude napríklad konať výstava svetovo oceňovaného českého dizajnéra Jana Reilicha ml. v mestskej veži. Bližšie informácie o týchto podujatiach prinesieme v budúcom vydaní NzR. Hlavnými organizátormi TPT 2018

Cagala, vedúci úseku kultúry Mesta Trnavy.

Ďalšou novinkou, ktorú prináša spolupráca s Nádvorím, je stream Jazyk na webe Trnavského Rádía. „Jazzový stream prinesie veľa festivalového, a teda súčasného džezu. Spúšťame ho ako doplnkovú službu, presne mesiac pred festivalom,“ hovorí Dušan Vančo, programový riaditeľ a hudobný dramaturg Trnavského Rádía. Trnavské Rádio Jazyk má svoj vlastný zvukový obal a kurátora pre playlist. Poslucháči si ho môžu naladiť počas celého júla na webovej stránke trnavskeradio.sk.

A to ešte nie je všetko: „Vzhľadom na to, že v roku 2018 okrem jubilejného ročníka Trnavského jazzu oslavuje mesto Trnava aj 780. výročie udelenia výsad slobodného kráľovského mesta, rozhodli sme sa sprístupniť festival návštevníkom zdarma a pritiahnúť tak aj tých, ktorí by ešte mohli mať pred týmto žánrom rešpekt. Veríme, že tento bonus prispieje k návštevnosti festivalu a mesta Trnavy,“ dodáva Peter Cagala.

Ako naznačujú posledné hviezdne výkony na tých najznámejších koncertných miestach na svete, izraelský kontrabasista, skladateľ a spevák Avishai Cohen je na vrchole svojich tvorivých schopností. Kto sleduje Cohenovu kariéru, vie, že v oblasti hudby sa za posledných približne 15 rokov venoval

sú Galéria Jána Koniarka v Trnave a Trnavský samosprávny kraj v spolupráci s Vysokou školou výtvarných umení v Bratislave, Mestom Trnavou, občianskym združením Poster a publikum.sk. Odbornú spoluprácu zabezpečuje Slovenské centrum dizajnu v Bratislave a záštitu Medzinárodná rada ico-D. ■

rôznorodým žánrom, pričom plynulo prešiel z klasickej hudby cez jazz až po tradičné latino piesne. Cohen je vynikajúci hudobník a spevák. Často necháva priechod svojej láske k melódii či umeniu improvizácie. Cohenov nový album 1970 poukazuje na prístupnejšiu stranu jeho talentu bez toho, aby kompromitoval jeho umeleckú integritu.

Avishai Cohen, narodený v Kabri v Izraeli, vyrastal na hudbe The Beatles, Led Zeppelin a The Police, ale aj na ľudovej Ladino hudbe a sefardských tradičných piesňach, takže jeho spriaznenosť s ľudským hlasom je hlboko zakorenená. Prirodzene, Cohen aj spieval, ale hlavne ukázal veľké nadanie ako inštrumentalista, keď pod vplyvom jazzovej legendy Jaca Pastoriusa začal hrať na klavíri a basgitare. Keď vyštudoval hru na kontrabas, bolo jasné, že vyrastá mladý majster a presťahovanie sa do New Yorku, aby študoval na prestížnej New School Of Music (Novej škole hudby), bolo ďalším nevyhnutným krokom na jeho umeleckej ceste. Život v raných 90. rokoch v jednom z najikonickejších jazzových miest nebol iba o dlhých hodinách v skúšobni. Cohen zdokonaľoval svoje umenie v kluboch ako napríklad klub Smalls, ale tiež na uliciach v štýle guerrilla. Ako pouličný spevák mal príležitosť získať čo najviac skúseností s vystupovaním. ■

(red)

Na Trnavských organových dňoch sa predstavia organisti z Európy, Japonska a Ameriky

23. ročník medzinárodného organového festivalu Trnavské organové dni otvorí svojím recitálom v piatok 27. júla renomovaný nemecký organový virtuóz Johannes Skudlik. Všetky koncerty sa vo vybraných termínoch budú konať už tradične v magickej Bazilike sv. Mikuláša.

Johannes Skudlik je všestranný hudobný génius, ktorý okrem toho, že patrí medzi absolútnu špičku nemeckých organových virtuózov, je ako žiak Claudia Abbada prominentným orchestrálnym dirigentom, ale aj klaviristom a čembalistom. Na konte má viac ako 30 CD nahrávok. Dirigoval a hral v najprestížnejších koncertných sálach a chrámoch celého sveta. Je zakladateľom desiatok festivalov, ktoré sa pravidelne

konajú po celej Európe. Na koncerte v Trnave zaznejú v podaní tohto výnimočného umelca diela Johanna Sebastiana Bacha, Césara Francka, Theodora Duboisa, Pierre Cochereau a Franza Liszta.

Na jubilejnom 23. ročníku festivalu sa rovnako ako v predošlých ročníkoch predstaví špička v hre na organ. Sólovo zaznie tento skvostný nástroj v podaní francúzskych, nemeckých, talianskych, amerických,

japonských, poľských a slovenských umelcov. V nevšednej kombinácii s dvomi barokovými gambami (19. 8. – Američan Jose Vazquez a Rakúšanka Lucia Krommer) zaznie so sprievodom Andreja Harinika na najstaršom organe v Trnave (1783) koncert starej hudby. Počas siedmich koncertov zaznejú na dvoch historických organoch trnavskej baziliky diela od rôznych autorov od baroka až k postmoderne. ■

Adrián Kobetič

Oslava polstoročia Trnavskej hudobnej jari

Už celé polstoročie býva jarná Trnava miestom sviatku klasickej hudby, keď k nám zavíta Trnavská hudobná jar. Jej päťdesiaty ročník, organizovaný už tradične Mestom Trnava a Bachovou spoločnosťou na Slovensku, podporený Fondom na podporu umenia, charakterizovala slávnostná atmosféra, ako sa patrí na také významné jubileum, aké má medzi hudobnými podujatiami len málo obdôb. Koncerty sa niesli v honosnom duchu, ktorý umocňovali priestory chrámov a svätostánkov kultúry. Hneď prvý koncert, ktorý sa konal 28. marca v Zrkadlovej sále Divadla Jána Palárika, ukázal, že festival ponúka nejednu výnimočnú zážitok. Predstavilo sa na ňom nezvyčajné kvarteto mladých hudobníkov s dielom Kvarteto na koniec časov od francúzskeho skladateľa Oliviera Messiaena, doplneným recitáciou Kamila Mikulčíka. Nasledovali koncerty Duchovnej hudby katedrály Veľkej Británie v Kostole sv. Jakuba a Bazilike sv. Mikuláša, kde dva mládežnícke zbory z Exeteru a Edinburghu potvrdili, že Briti sú skutočnými majstrami zborovej hudby. Štvrtý koncert, Grand Piano

Recital, patril jednoznačne medzi najvýraznejšie ťaháky festivalu. Predstavil sa na ňom svetoznámy francúzsko-americký klavirista Eugen Indjić, ktorý odohral skladby takých významných skladateľov ako sú Schumann či Chopin. Koncert zaznel v honosnej Sále Marianum a v prítomnosti mnohých hostí pôsobil naozaj výnimočným dojmom. Po sólovom vystúpení prišiel na rad opäť zbor, prichádzajúci z pôsobiska veľikána barokovej hudby Johanna Sebastiana Bacha, z Köthenu. Bachov zbor sa predstavil v Kostole sv. Jakuba s vystúpením Jesu, meine Freude.

Pre milovníkov organovej hudby bol ako stvorený nasledujúci koncert L'organo virtuoso, v ktorom odzneli skladby Händela, Cavazzoniho, Vierneho a ďalších, v podaní talianskeho organistu Giulia Mercatiho. V jeho širokom repertoári si prišiel na svoje každý. Medzi najvýraznejšie momenty festivalu patril, a pre Trnavčanov azda najosobnejší bol koncert Duchovná hudba dvoch trnavských spolužiakov. Pod taktovkou známeho maďarského dirigenta Tamása Bubnóa zazneli omšové kompozície Zoltána

Kodály a Mikuláša Schneidera Trnavského, ktorému bol koncert venovaný pri príležitosti 60. výročia jeho smrti. V tomto veľkolepom vystúpení sa predstavili Trnavský komorný orchester pod vedením Alžbety Ševečkovej a Miešaný spevácky zbor Tirnavia pod vedením zbornajstra Michala Stahla. Záštitu nad koncertom prevzal trnavský arcibiskup J. E. Mons. Ján Orosch. V piatok 15. júna sa konal záverečný koncert, ktorý bol mimoriadne príjemnou bodkou za celým podujatím. Niesol sa v znamení starej hudby obdobia baroka vo Francúzsku a Nemecku, predstavenou interpretkami Lujzou Markovou a Delphine Leroyovou v Evanjelickom kostole. Tento večer ukončil tri mesiace trvajúce oslavy klasickej hudby s ôsmimi koncertmi a desiatkami špičkových hudobníkov, prinášajúcich do Trnavy skvelé hudobné zážitky, ktoré Trnavčania zakaždým ocenia radostným potleskom a úsmevnými plnými dojatiami. Organizátorom a samotnej Trnavskej hudobnej jari sa na záver patrí poďakovať, pogratulovať a najmä popriať veľa ďalších vydarených ročníkov. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Jozef Šimončič oslávil jubileum s kolegami a študentmi

Kultúrna verejnosť, ale najmä zástupcovia historickej a archívnej obce a Trnavskej univerzity si spolu s jubilantom historikom a archívárom profesorom Jozefom Šimončičom (nar. 18. júna 1928 v Dechticiach) pripomenuli jeho okrúhle životné jubileum. Na odbornom kolokviu zazneli nielen pozdravné príhovory jubilantovi, ale boli mu odovzdané aj viaceré uznania. Okrem ocenenia z jeho domácej Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity spomeňme udelenie Uznania za zásluhy o verejnú správu, ktorú mu v mene generálneho riaditeľa sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra SR odovzdala riaditeľka Štátneho archívu v Trnave Júlia Ragačová. Práve trnavský štátny archív bol štyri desaťročia domovskou stanicou Jozefa Šimončiča.

Profesor Jozef Šimončič patrí k významným Trnavčanom, ktorí za zaslúžili o uchovanie kultúrneho dedičstva o Trnave a v rozširovaní poznatkov o dejinách nášho mesta. Od roku 1954 bol mestským archívárom, potom sa stal riaditeľom rozšíreného Štátneho okresného archívu v Trnave a zostal ním počas celých šesťdesiatych až osemdesiatych rokov. Navyše, od vzniku Trnavskej univerzity, ktorej obnovenie nastolil na novembrovom námestí v roku 1989, pôsobil pätnásť rokov na tamojšej Katedre histórie dnešnej Filozofickej fakulty. „Moja rodná dedina Dechtice bola plná historických pamiatok. Je tam lovecký zámok, bola tam stará papieraň, ale i najstaršia rotunda z roku 1172. Na jej území leží zručenina kláštora Katarínka. Keď už som mal materiály o Katarínke, napísal som prvú štúdiu. Takže už v detstve ma história lákala. Po čase prišlo isté prerušenie a keď som mohol, chytil som sa jej na-



plno,“ spomína profesor Šimončič. Čas na štúdium prišiel neskôr, až keď už pôsobil v trnavskom mestskom a neskôr okresnom archíve. Študoval (v rokoch 1954 – 58) popri zamestnaní odbor história na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave. V roku 1971 obhájil doktorát z pomocných vied historických na Filozofickej fakulte UK v Bratislave a začal externú ašpirantúru na Historickom ústave SAV (obhájil v roku 1978). Jeho dizertačná práca Ohlasy Francúzskej revolúcie na Slovensku mala veľký ohlas. Vyšla aj knižne a hneď dostala aj cenu vydavateľstva Slovenský spisovateľ. V čase dizertácie v roku 1978 bol Jozef Šimončič už skúseným riaditeľom Štátneho okresného archívu, kde strávil štyri desaťky rokov. Jeho cesta archívára sa začala po skončení vojenskej služby v roku 1954. „Bol som v pomocných technických práporoch v Komárne a po skončení som hľadal zamestnanie. Hlásil som sa do Univerzitnej knižnice. Povedali mi, že miesta už obsadili, ale nech sa spýtam na vtedajšom Krajskom národnom výbore, že v archívoch sú voľné miesta a hľadajú ľudí. Boli tam dvaja starší páni, pozreli sa na mňa a povedali: Môžete nastúpiť do Trnavy, prijímame vás. Nikto ma nekádroval a nikto sa ma na

nič nepýtal. Práca v archíve bola vtedy drina, ale vtedy, po práci na rôznych stavbách republiky, som bol zvyknutý,“ hovorí. V čase, keď prišiel do archívu, nemali dokumenty svoj systém, všetko sa ešte len budovalo. „Dokumenty boli po poválach, v skrinách, jednoducho hocikde. Trvalo mi šesť rokov, kým som tomu dal akú – takú formu. Neskôr prišli do používania kartóny, takže sme všetko začali baliť. Robili sme to vášnivo a s chuťou,“ spomína J. Šimončič aj na to, ako sa z mestského archívára potom stal riaditeľom veľkého archívu okresného typu. „V roku 1960 vznikli veľké okresy, bolo ich 33 a do trnavského sa zaradili i Piešťany a Hlohovec. Archívne dokumenty sme mali na ôsmich miestach. Patrili sme pod Okresný národný výbor. Dokončila sa budova vtedajšej bezpečnosti zozadu dnešného okresného úradu, a tam sa bezpečnosť z kláštora jezuitov presťahovala. Dali nám teda budovu kláštora. Za niekoľko mesiacov sme to zrekonštruovali, vyregálovali. Napokon tam bolo dohromady päť kilometrov archívnych dokumentov. Všetko sme to urobili sami, boli sme v archíve veľmi dobrý kolektív,“ spomína s úsmevom na prvé roky svojho pôsobenia. „Pre mňa bolo najzaujímavejšie prvé obdobie. Rukami mi musel

prejsť každý dokument, každý papier. Všetko bolo treba roztriediť podľa systému. Pomohol mi vtedy aj Vendelín Jankovič, ktorý bol vtedy archívárom v krajskom archíve v Bratislave a chodieval k nám študovať. Hovoril mi: Ak na niečo prídeš, zapíš si to a vytváraj si kartotéku. A bola to dobrá rada, lebo z mojich zápiskov v kartotékach som potom žil pri písaní štúdií celé roky,“ spomína J. Šimončič a váha pri otázke, čo je jeho najväčším archívnym objavom. Pretože za objav považuje aj bežný dokument, ale aj vzácnu listinu. Hovorí, že aj práci archívára niekedy zahrajú rolu náhody. A tiež o tom, či sú v archíve všetky listiny v bezpečí.

„Raz, v prvých rokoch, som sedel v archíve po pracovnej dobe a šiel niečo zobrať do skladu. A vtedy sa strhla veľká búrka a začalo nám tiecť cez strechu rovno do skladu, kde boli škatule s významnými dokumentmi. Chcel som to začať odkladať, ale uvedomil som si, že to sám nestihnem. Vtom sa objavila vo dverách moja kolegyňa s tým, že nestihla autobus a ide jej až za tri hodiny. Tak sme začali pracovať a zachránili sme najcennejšie dokumenty, mestské účtovné knihy z roku 1520, ktoré boli rovno na

mieste, kde tiekla voda,“ spomína profesor.

Na slávnostný seminár o historikovi prišli aj jeho študenti a absolventi Trnavskej univerzity. „Sme asi najmladšou generáciou Jozefa Šimončiča a pre nás bol významný nielen ako vedec, ale aj ako pedagóg, napríklad nám urobil exkurziu do rodných Dechtíc alebo na Fándlyho faru do Naháča. Je typickým príkladom historika, vedca, ktorý vedel nadšením zapáľovať aj svojich študentov. Vďaka tomu sa venujem zvonom, teda kampanológii,“ hovorí Juraj Gembický, ktorý dnes pracuje v Krajskom pamiatkovom úrade v Košiciach.

Veľký podiel J. Šimončiča na propagácii dejín mesta Trnavy oceňuje aj Henrieta Žažová z Ústavu dejín Trnavskej univerzity, ktorý prof. Šimončič spoluzakladal a spočiatku ho aj viedol. „Venoval sa viacerým historickým obdobiam a môžeme povedať, že je najväčším propagátorom dejín Trnavy. Práve vďaka profesorovi Šimončičovi vie aj široká verejnosť, že Trnava je najstarším mestom s mestskými privilégiami. Navyše, drobnou prácou a rôznymi článkami propagoval rôznorodé témy o dejinách nášho mesta aj o Trnavskej univerzite,“

hovorí a pripomína, že v roku 2002 pripravil vydanie najdôležitejších dokumentov pôvodnej i obnovennej Trnavskej univerzity Dokumenty Trnavskej univerzity 1635 – 1998. Je aj autorom a spoluzostavovateľom projektu monografie Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777, 1992 – 2010. Široká verejnosť zaiste pozná aj knihu Dejiny Trnavy (1988). Ich vydanie inicioval a významne na nich spolupracoval. V roku 2010 vyšlo aj ich prepracované vydanie s vymedzením do roku 1945 a za pozornosť stojí i autorský zborník štúdií Mojej Trnave (1998).

Rozsah aktivít Jozefa Šimončiča v jeho „dvoch“ obdobiach (teda archívnom i univerzitnom) je obdivuhodný. Napríklad, skúmal erby obcí trnavského regiónu a ako člen Heraldickej komisie MV je autorom viac ako 60 návrhov erbov miest a obcí okolia Trnavy. Je tiež členom Medzinárodnej Napoleonskej spoločnosti so sídlom v Montreale. Jeho vlastné semináre sa stali tribúnou prezentácie mladých odborných pracovníkov archívu, ktorý si jeho zásluhou vydobyl štatút vedeckého ústavu. Rovnako rozsiahle publikačné aktivity má J. Šimončič v zahraničí, najmä v Poľsku a v Česku. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: zdroj sfg

Gymnastický viacboj v réžii Barbory Mokošovej

Päťdesiaty ročník Pohára starobylej Trnavy vyhrali žiačky UTE Budapešť pred rovesníčkami z Poľska

Mestskú halu na Rybníkovej zaplnili cez druhý júnový víkend športové gymnastky. Ich trnavský festival, za účasti kvalitnej konkurencie z jedenástich štátov, pridal do kroniky tridsiaty prvý diel. Technická realizáciu si opäť zobrali na plecia skúsení činovníci z Klubu gymnastických športov domácej Slávie. Okrem Sloveniek sa divákovi predstavili aj pretekárky z Bieloruska, Česka, Litvy, Maďarska, Nemecka, Poľska, Rumunska, Slovinska, Turecka a Ukrajiny. Súčasne išlo o medzinárodné majstrovstvá SR. Ženský viacboj režírovala podľa očakávania Barbora Mokošová. Jej trénerom v bratislavskej Slávii

UK je Martin Zvalo. Olympionička z Ria 2016 opäť raz potvrdila vynikajúcu formu. Ukázalo sa, že Mokošovej medailové zásahy pri ostatných súťažiach Svetového pohára z chorvátskym Osijeku a slovinskom Koperi neboli dieľom náhody. Dvadsaťjedenročná Bratislavčanka spoľahlivo zacvičila v Trnave všetky štyri disciplíny. Strieborný stupienok obsadila Rumunka Carmen Ghiciucová (rok narodenia 2001) a bronzová bola moravská gymnastka Lucie Jiříková (2001, TJ Sokol Brno). Blížiaci sa európsky šampionát v Glasgove primäl aj ďalšie zahraničné uchádzačky o nomináciu do škótskej

metropoly k sľubným výkonom. Gym-festival Trnava 2018, majúci elitnú visačku i z pohľadu celoslovenského kalendára, vyvrcholil neďelným finále na jednotlivých náradiach. Tiež druhý súťažný deň sa najviac vydaril Mokošovej. Vyhrala bradlá a prosné, iba na kladine dostala vyššie bodové hodnotenie skúsená poľská reprezentantka Kataryna Jurkowska-Kowalska (rok nar. 1992). Zlatú medailu za preskok si odniesla Dominika Ponžilová (2002, ČR). Súčasťou dvojdňového programu bola 50. kapitola Pohára starobylej Trnavy. Konfrontáciu dvojčlenných družstiev starších žiačok založili

slávisti Ján Novák a Július Benko v sezóne 1969. Jubilejná edícia najstaršej pohárovej súťaže na Slovensku sa najviac vydarila dievčatám z UTE Budapešť. Druhú priečku obsadili mladé reprezentantky Poľska a tretie skončili Ukrajinky. Trnavská A-kategória tejto vekovej skupiny prilákala desať dvojíc. Organizátori si dôstojne uctili čerstvú sedemdesiatničku Mariannu Némethovú-Krajčírovú (* 1. jún 1948, Košice). Najvýraznejšej osobnosti celej histórie slovenskej gymnastiky naddlho prináležal v reprezentácii ČSSR druhý post, hneď za hviezdou Věrou Čáslavskou. Rodáčka z východoslovenskej metropoly štartovala v OH 1964 (Tokio), 1968 (Mexiko) a 1972 (Mníchov). Okrem dvoch strieborných medailí spod piatich kruhov za viacboj družstiev opatruje vo vitríne aj tímové zlato z MS 1966



Tiež súťaž v preskoku mala v Trnave vysokú úroveň.

v Dortmunde a bronz z Ľubľany, ten získala za rovnakú súťaž o štyri roky neskôr. Spomeňme ešte Ma-

rikine dve bronzové umiestnenia v amsterdamských ME 1967 (viacboj jednotlivkyň, bradlá). ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

Medzinárodný športový deň mestských polícií

Pohár primátora mesta Trnavy 2018 sa stal korisťou severomoravských futbalistov z Bohumína a domácich kolkárov.

Moderný telovýchovný komplex ŠK Modranka privítal vo štvrtok 14. júna početnú komunitu. Sily si merala vo futbale a kolkoch. Usporiadateľský výbor z Mestskej polície v Trnave pracoval pod vedením Igora Kelešihho, Pavla Boďu, Tibora Jarábka a Milana Hornáčka. Hoci konečné poradia neboli prvoradé, súťažilo sa ostošesť. Pravdaže, v medziach fair play. Jediný projekt tohto druhu na Slovensku ešte doteraz nepauzoval. A pritom sa zrodil na jar deväťdesiateho druhého roku. Pôvodne išlo o futbalový turnaj policajtov. Neskôr pribudla do programu aj kolkárska súťaž žien.

„Úprimne ďakujem všetkým, ktorí nám opäť pomohli pri uskutočnení tradičných jarných hier mestských polícií z troch krajín,“ uviedol I. Keleši, náčelník trnavskej MsP, pri záverečnom dekorovaní oboch kategórií. Na výborne pripravenom trávniku sa od skorého rána odvíjal



Moravský súboj o prvenstvo medzi Bohumínom a Hodonínom.

dej dvadsiatej siedmej kapitoly. Putovný pohár primátora mesta Trnavy vyhral tento rok severomoravský Bohumín, hoci vlani skončil na štvrtom mieste. Vo finále získal skalp svojich futbalových kolegov z Hodonína, celkových víťazov

ostatných dvoch ročníkov. Tretiu priečku obsadila domáca MsP a štvrtá bola Straž miejska z partnerského poľského mesta Zabrze. K úspešnému priebehu 27. edície prispeli aj skúsení arbitri Rudolf Frič, Tibor Santa a Jozef Šmidovič.

V susednej kolkárni zasa mal priestor poltucet ženských tímov. Nad ich siedmym dejstvom dohliadala dvojica Vladimír Baričič (MsP v Trnave) – Jozef Kráľovič (ŠK Modranka). Z rúk Mateja Lančariča, viceprimátora mesta Trnava, prevzali víťaznú trofej domáce mestské policajtky v zostave Lenka Šedivá, Eva Baloghová, Mirka Hollanová a Jana Lojová. Mali súčet 618 zvalených kolkov. Po veľkom súboji si druhú pozíciu privlastnil štvorlístok MsP z juhomoravského Hodonína (577) a o jediný bod za nimi zapísali do tabuľky domáci mestský úrad. V jeho celku zopakovala lanské prvenstvo v hodnotení jednotlivkyň Ľubica Králiková (179). Na druhý stupienok odsunula Barbaru Kosiecku (169) zo Zabrze a tesne tretia (168) bola Lenka Šedivá, pracovníčka usporiadateľskej MsP. Turnajová líderka Králiková sa pričínala aj o tímový bronz do vitríny trnavského MsÚ

(jls)

Šport v skratke

■ **ŠPORTOVÁ STRELBA** – Národné strelecké centrum v Štrkoch, lokalite na okraji Trnavy, už vychovalo celú plejádu popredných slovenských reprezentantov v brokových disciplínach. Tiež Filipa Praja (* 13. jún 1995, Trnava), tohtoročného akademického majstra sveta v Malajzii. Študent inžinierskeho smeru z trnavskej MTF STU si dve zlaté medaily vystrielal v trape jednotlivcov i družstiev. Rovnakú disciplínu odspieval vo víťaznej tónine aj minulý mesiac pri Veľkej cene Trnavy. Strieborný stupienok obsadil Rakúšan Jens Rosenauer. Tretí skončil Roman Čavara, ďalší odchovanec trnavskej streleckej liahne a teraz člen bratislavského ŠCP. Za tento klub aktuálne strieľa aj Praj. Kráľovský malý Rím mal ešte dvoch júnových medailistov z domáceho ŠKP v skeete. Medzi nežným pohľadom si Dominika Solárová ukoristila zlatú poctu Veľkej ceny Trnava 2018, kým Andrej Štefeček bol z mužov bronzový.



Ambasádori telovýchovných hier mestských polícií 2018 v Trnave-Modranke.

– spolu s Dominikou Slezákovou, Veronikou Srdošovou a Petruškou Sečenovou. Ďalšie poradie družstiev: 4. MsP Bohumín (535, víťazný celok spred roka), 5. Zabrze (521), 6. Krajské riaditeľstvo policajného zboru Trnava (492).

Medzi čestnými hosťami 27. športového dňa mestských polícií bol aj Imrich Borbély, trnavský primátor v rokoch 1990-94 a jeden zo zakladateľov tohto známeho futbalového podujatia v termínovej listine masovej telesnej kultúry. ■

■ **VYTRVALOSTNÝ BEH** – V sobotu 7. júla o 17.00 h bude mať štart 41. ročník medzinárodného cestného behu Špačinský trojuholník. Registrovaných pretekárov i rekreačných vyznávačov džogingu zapíšu do účastníckej listiny od 15.00 do 16.15 h po uhradení symbolického vkladu 2 €. Prihlášky vopred sa nevyžadujú. Trnavskí priaznivci vytrvalostného behu môžu vedúcim pretekárom zatlieskať na obrátke (koniec Kopánky) približne o 17.20 h Druhá polovica mierne zvlnenej trate povedie po Malženickej ceste. Okrem finančných odmien nebude chýbať ani pretekárska tombola vecných cien. Stojí za povšimnutie, že úvodné dejstvo doteraz neprerušenej série malo priestor 1. 7. 1978 a spomedzi 33 mužov bol najrýchlejší Ján Vasilík, popredný atlét bratislavskej Slávie SVŠT. Vlni absolvoval desaťkilometrovú trať zo Špačínec do Trnavy a späť 115-členný pelotón.

Do cieľovej pásky vbehol víťazne Trnavčan Michal Puškár, kým medzi ženami triumfovala Ostravčanka Adéla Esentierová.

■ **SPOMIENKA NA OSOBNOSTI** – Tento mesiac si široká verejnosť uctí svetlú pamiatku dvoch nezabudnuteľných postáv trnavského športového diania. Pred desiatimi rokmi, 15. júla, nás vo veku 77 rokov navždy opustil Pavol Glesk. Významný predstaviteľ československého i slovenského olympizmu sa v našom historickom meste pričínal o založenie detskej a mládežníckej olympiády pod názvom Kalokagatia aj o vznik Trnavského olympijského klubu. Dlhý čas pôsobil vo funkcii vedúceho Katedry telesnej výchovy a športu MTF STU v Trnave. Jeho srdcovou záležitosťou bola atletika. Svoje bohaté skúsenosti odovzdával svojim nástupcom najmä pri organizovaní Malokar-



Univerzitný profesor Pavol Glesk, čestný predseda Trnavského olympijského klubu, viackrát dekoroval víťazov voľakedajších chodeckých pretekov na mestskom okruhu pred radnicou. Foto: Blažej Vittek



Hádzanárska ikona Marián Hirner pri zápise do pamätnej knihy mesta Trnavy. Foto: archív jl

patského maratónu. Ďalší veľikán trnavského športu, hádzanár Marián Hirner, prišiel na tento svet 5. júla 1953, teda pred šesťdesiatimi piatimi rokmi. Jeden z najlepších svetových brankárov odchytil v reprezentačnom drese ČSSR úctyhodných 162 medzištátnych zápasov. Základnú vojenskú službu strávil v drese Červenej hviezdy Bratislava, načas ochraňoval svätyňu košických VSŽ a západonemeckého TV Grosswallstadt. Svoju rodnému mestu venoval penzum práce na postoch prvoligového brankára, trénera či prezidenta majstrovského HK 47. Z pozície poslanca MZ viedol počas štvorročného volebného obdobia mestskú komisiu mládeže a športu. Žiaľ, na večnosť sa pobral priskoro, ako 51-ročný. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

Premiéra trojetapových pretekov Trnava Tour

Víťazná cyklistická trofej putovala zo slovenského Ríma pod banskobystrický Urpín, odniesol si ju Juraj Bellan

Športové dianie okolo úzkych galusiek v Trnave malo opäť raz sviatočný víkend. Agilná partia z CK Olympik, dirigovaná Bohuslavom Kujovičom, využila presun 62. ročníka vrcholných cyklistických pretekov Okolo Slovenska z júna na september a uvoľnený termín v prvej polovici šiesteho mesiaca operatívne obsadila novým podujatím. Trojetapové preteky od 8. do 10. júna dostali názov Trnava Tour. Boli adresované mužom (elita, U23) a juniorom.

Na štarte desaťkilometrovej časovky sa ich dovedna stretlo deväťdesiatjeden. Najväčšiu skupinu tvorili zástupcovia slovenských klubov, no prišli aj pretekári z Česka, Maďarska, Poľska a Ruska. Jazda proti chronometru ovenčila na Malženickej ceste favorizovaného Gáboru Fejésa (rok narodenia 1989), maďarského reprezentanta v drese Spartaka Tlmače, už sedemnásobného majstra svojej krajiny v časovke jednotlivcov.

Druhá etapa, dlhá 126 kilometrov, mala štart a cieľ v Jaslovských



Záverečnú etapu, s dojazdom v Trnave na Študentskej ulici, vyhral český cyklista Lukáš Heinrich.

Bohuniaciach. Víťaznú šerpu si opäť odniesol cyklista od našich južných susedov. Bol ním Márk Záthureczky (1997, Pannon Cycling Team). Za jazdcom z Maďarska naraz prefrčal cieľom takmer šesťdesiatčlenný balík. Rozhodcovský zbor uviedol celej skupine rovnaký časový údaj ako najrých-

lejšiemu šprintérovi (2:49:41 h). Posledný diel sa začal v Dubovej pri Modre a po sto dvadsiatich kilometroch ukončil pelotón celé preteky v Trnave na Študentskej ulici. S miernym náskokom pred početnou grupou prenasledovateľov prešiel cieľovou métou skúsený český cyklista Lukáš Heinrich

(1979, Team Forman Cinelli). Celkové prvenstvo si odniesol Juraj Bellan (1996, CK Dukla Banská Bystrica), takže do Slovenského pohára mu pripísali najtučnejšie bodové konto.

V druhej a tretej časti príjmem prekvapil Trnavčan Adam Peciar (1987, OZ Cyklisti), ktorého zaradili do výsledkových listín na štrnásate a dvanásate miesto. V Jaslavských Bohuniaciach mal v cieľi ten istý čas ako víťaz a v Trnave zaostal za najrýchlejším mužom záverečnej etapy iba o osem sekúnd.

Nedeľné predpoludnie v našom starobyľom meste spestrilo kritérium. Prišlo naň početné pretekárske pole, predovšetkým spomedzi detí a mládeže. Dospelí sa zasa konfrontovali v rámci jedenásteho



Trnava Tour 2018: Dekorovanie najlepších pretekárov celkového poradia a víťazov rámcových súťaží.

kola TCL. Ukázalo sa, že ak spojia sily úspešné trnavské kluby Olympik a Cyklisti, je to na prospech tohto populárneho odvetvia. ■

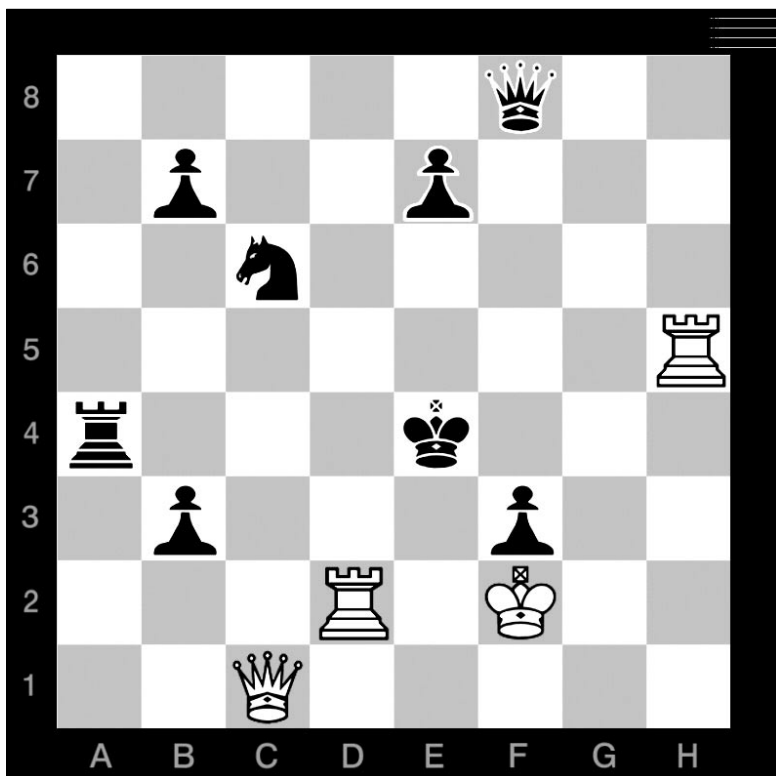
GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Ján Kročian, skladba č. 37, Pravda 1973, mat 2. ťahom (4 – 8)

Jednou z nezabudnuteľných a súčasne významných šachových osobností v Myjave a jej blízkom okolí bol Ján Kročian (* 28. 7. 1923 – 15. 6. 1996), ktorého nedožitá 95. narodeniny si pripomenú priaznivci kráľovskej hry na Slovensku koncom júla. Poznali ho aj viacerí trnavskí šachisti – seniori ako všestranného, ale aj vášnivého šachistu a tiež organizátora šachových súťaží v praktickom (hranom) i korešpondenčnom šachu. Aktívne hrával šach za miestny šachový klub v Myjave, ale tiež aj korešpondenčne. Uverejnil asi šesť šachových skladieb (dvojťažky) v slovenských denníkoch [Práca (3), Hlas ľudu (2), Pravda (1)]. Prvotina sa objavila v šachovej rubrike v Práci 7. 11. 1948.

Z jeho mini-šachového albumu sme vybrali asi tú najlepšiu dvojťažku, ktorá je zobrazená na diagrame. V dvojročnej šachovej súťaži v Pravde (1973 – 1974) získala 5. čestné uznanie. Ak by bol na ťahu čierny, tak po ťahoch 1. - Kf4 a Df4 nasledujú maty 2.Vd4 a Db1. Vo zvodnosti 1.Dc5? (hrozí De3



mat, vyvrátenie 1. - Vd4!) po tých istých obranných ťahoch čierneho nasledujú iné maty. Nakoniec tre-

ba porovnať maty v zdánlivej hre, zvodnosti a riešení po tých istých obranách (1. - Kf4, Df4). Biely za-

čne a dá mat druhým ťahom!

Ešte skôr uverejnil približne rovnako kvalitnú dvojťažku v Hlase ľudu 30. 9. 1971 [biely: Ka8 Dg7 Sd5 Sf6 Jg5 Pf4 h3 (7), čierny: Kf5 Ve1 Vg1 Sd1 Se3 Jg2 Jg8 Pd6 e4 h4 (10)] so zdanlivými hrami: 1. - S: f4,J:f4 2.Se6,S:e4 mat; zvodnosťou: 1.J:e4? hr. 2.Dg5 mat, 1. - S:f4,J:f4 2.Dh7,Jd6 mat, viazne na 1. - K:f4!; riešením: 1.Jf3! hr. 2.Dg5 mat, 1. - S:f4,J:f4,K:f4 2.Jd4,J:h4,Dg4 mat. Z veľkého množstva jeho korešpondenčných partií sme vybrali jednu z 5. MSR 1981, ktorú síce prehral, ale bránil sa ako čierny svojou obľúbenou škandinávskou obranou (B01), lebo rád hral hry, ktoré neboli v šachu veľmi obohaté. Pravdepodobne rozhodujúcu chybu urobil v 31. ťahu, keď po správnom Vg4 mohol ešte udržať partiu na remízu. Po 36. ťahu bielo sa vzdal, lebo správne pokladal svoje postavenie na šachovnici za prehraté a možno chcel takýmto spôsobom aj ušetriť peniaze za známky na korešpondenčných lístkoch, ktorými si súperia oznamovali svoje ťahy.

Ján Helbich – Ján Kročian

1.e4 d5 2.e:d5 D:d5 [2. - Jf6 3.d4 J: d5 4.c4 Jf6 (4. - Jb6 5.Jc3 e5! 6.Jge2 Sg4 7.Se3 Jd7 8.b3 Sa3 9.Dd2 De7 10.h3 Sh5 11.Jg3 e:d4 12.D:d4 0-0-0 13.J:h5 Jf6 14.Df4 Sb2 15.Vd1 S: c3 16.Ke2 J:h5 17.Df5+ Kb8 18.D: h5 De4! 0:1 Handel vs. Bergraser, kor. p. 1978-82, 4. - Jb4 5.a3 J4c6 6.d5 Je5 7.Jf3 J:f3+ 8.D:f3 e5 9.Dg3 +/-) 5.Jf3 e6 6.Jc3 b6 7.Sd3 Sb7 8.0-0 Sd6 9.De2 De7 10.Je4 Jbd7 11.b3 J:e4 12.S:e4 c6 13.Ve1 Jf6 14.Sc2 0-0-0 15.Sb2 Vhe8 16.Jg5 h5 Réti vs. Breyer, Bratislava 1920] 3.Jc3 Sa5 (3. - Dd8 4.d4 Jf6 5.Jf3 Sg4 6.h3 S:f3 7.D:f3 c6 8.Se3 e6 9.0-0-0 Sb4 10.Je4 J:e4 11.D:e4 Dd5 12.D:d5 c:d5 =, 3. - Dd6 4.g3 Jf6 5.Sg2 h5 6.d4 h4 7.Sf4 Db6 8.Jge2 c6 9.Dd3 Ja6 10.a3 h:g3 11.f:g3 Sg4 12.0-0-0 e6 = Smirin vs. Kuraica, Solin 1999) 4.d4 [4.Jf3 Jc6 (4. - Sg4 5.h3 S:f3? 6.D:f3 Jc6? (6. - c6!) 7.Sb5 Db6 8.Jd5! Da5+ 9.b4! 1:0 Wiesel vs. Weigel, kor. p. 1923) 5.Sb5 Sd7 6.0-0 e6 7.d4 Sb4

8.Dd3 S:c3 9.b:c3 a6 10.Sc4 Jge7 11.Vb1 Vb8 12.Jg5 Df5 13.Dg3 D: c2 14.Sd3 D:c3 15.J:f7 Jf5 16.S:f5 D: g3 17.f:g3 0-0 18.Sa3! Réti vs. Rubinstein, Teplice v Čechách 1922; 4.b4!? D:b4 5.Vb1 Dd6 6.Jf3 Jf6 7.d4 c6 8.Sd3 b6 9.0-0 e6 10.De2 Se7 11.Je4 J:e4 12.D:e4 Dd5 13.Dg4 Sf6 14.c4 +/-) 4. - c6 [4. - e5 (5.d: e5?! D:e5+ 6.Se2 Sg4 7.Se3 S:e2 8.Jg:e2 Sc5 9.S:c5 D:c5 10.0-0 Jc6 11.Jg3 Vd8 12.De2+ Jge7 13.Vad1 0-0 14.V:d8 V:d8 15.Vd1 V:d1+ 16.D:d1 Dd4 17.a3 D:d1+ 18.J:d1 Jd4 19.Je3 Kf8 20.Kf1 Ke8 21.Je2 J: e2 22.K:e2 Kd7 0,5:0,5 Duras vs. Schlechter, Lemvig 1912) 5.Jf3 Sg4 (5. - Sb4 6.Sd2 Sg4 7.Se2 e:d4 8.J: d4 De5 9.Jcb5 S:e2 10.D:e2 S:d2+ 11.K:d2 D:e2+ 12.K:e2 +/- Tarasch vs. Mieses, Goteborg 1920) 6.Sb5+ c6 7.Se2 Sb4 8.0-0 S:f3 9.S:f3 Je7 10.d:e5 0-0 11.Sd2 D:e5 12.Ve1 Liskov vs. Persic, SSSR 1957; 4. - Jf6 5.Jf3 Sg4 6.h3 Sh5 7.Sd2 e6 8.d5 J: d5 9.Sb5+ c6 10.J:d5 Dd8 11.Jf4 S: f3 12.D:f3 c:b5 13.D:b7 Jd7 14.0-0-0 Vb8 15.Df3 Dc8 +/- Hlinka vs. Hrtko, kor. p. 6. MSR I. liga 2004] 5.Jf3 Sg4 (5. - Jf6 6.Sc4 Sf5 7.Sd2 e6 8.Jd5 Dd8 9.J:f6 g:f6 10.De2?! S:c2 11.Sc3 Sg6 12.0-0-0?! Jd7 13.d5 Sh6+ 14.Jd2 c:d5 15.S:d5 Vc8 16.Se4 S:e4 17.D:e4 Jc5 18.Dh4?? Sg5 19.Dg3 Je4! Isgandarova vs. Repková, ME žien 2002) 6.h3 Sh5 7.g4 Sg6 8.Je5 Jf6 9.h4 Se4 10.Jc4 Dd8 11.J:e4 J:e4 12.Df3 Dd5 13.Sd3 Jc5 14.Se2 Je6 (14. - D:d4 15.Se3 Dd5 16.D:d5 c:d5 17.S:c5 d:c4 18.S: c4 e6 19.Se3 Jd7 20.Vd1 a6 21.c3 Sc5 22.Sf4 +/-) 15.Se3 Jd7 16.0-0-0 f6 17.D:d5 c:d5 18.Ja5 0-0-0 19.Sf3 Jc7 20.c4 e6 21.a3 Jb8 22.c:d5 e: d5 23.g5 f5 24.Sf4 Sd6 25.Se5 S: e5 26.d:e5 Vhe8? (26. - Jc6! 27.J: c6 b:c6 28.b4 Kd7 29.Vhe1 a5 30.Kc2 Va8 31.Kb3 Vhb8 32.g6 h: g6 33.Vg1 a:b4 34.a:b4 Ja6 35.V:g6 J:b4 36.e6+ Kd6 37.e7+ K:e7 38.Sh5 Jd3+ 39.Kc2 Jf4 40.V:g7+ Kd6 41.Vg5 Va2+ 42.Kc1 Vb4 43.Sf3 V: f2 44.Sh5 d4 45.Vg8 Vc4+ 46.Kb1 J:h5 -/+ 27.Vhe1 Ve6 28.Sg2 Jc6 29.J:c6 V:c6+ 30.Kb1 Vc4 31.e6 Ve4? (31. - Vg4! 32.Sf3 Vf4 33.e7 Vf3 34.e:d8+ K:d8 35.Vd2 Vf4 36.Vh1 Kd7 37.Vh3 Kd6 38.Vb3 b6

39.Vh3 Je6 40.Vh1 g6 41.Vh3 Jd4 42.Vdd3 Jc6 43.Vdf3 Ve4 44.h5 Ve1+ 45.Ka2 Vg1 46.h:g6 h:g6 47.Vfg3 Vf1 48.Vg2 Je5 49.Vh7 Jd3 50.Vg7 Jc1+ 51.Kb1 Jd3+ 52.Ka2 Jc1+ 53.Kb1 Jd3+ 54.Ka2 = Pozičná remíza opakovaním ťahov.) 32.S: e4 f:e4 33.f3 J:e6 34.f:e4 d4 35.Vf1 Vd7 36.Vf5 [Čierny sa vzdal, lebo pozične partia vyzerala na prehru a ešte k tomu sa hrala korešpondenčne, keď mohol biely dôkladne analyzovať jej priebeh niekoľko desiatok ťahov dopredu ako napr.: 36. - Kd8 37.Va5 b6 38.Vd5 Ke7 39.b4 Vd6 (39. - V:d5 40.e:d5 Jc7 41.V:d4 Jb5 42.Ve4+ Kd6 43.Kb2 g6 44.Ve6+ K:d5 45.Ve7 a5 46.V:h7 a: b4 47.a:b4 Jd6 48.h5 g:h5 49.V:h5 Ke6 50.g6 Kf6 51.Vd5 Je4 52.Vd4 Jg5 53.Vd6+ Kg7 54.V:b6 +/-) 40.b5 h6 41.g:h6 g:h6 42.a4 Kd7 43.Kc2 Ke7 44.Vd3 Vd8 45.V:d8 K:d8 46.Vg3 Jc5 47.Vg8+ Ke7 48.Vg7+ Ke6 49.V:a7 Ke5 50.a5 b:a5 51.b6 d3+ 52.Kc3 Kd6 53.V:a5 d2 54.Kc2 J:e4 55.Ve5 Jf6 56.Vb5 Kc6 57.b7 Jd7 58.b8D +/-] 1:0

Riešenie strednej hry v partii

Slabá vs. Oralová: 23.Db3! Dd6 24.g3 Dd5 25.D:d5 S:d5 26.a3 a5 27.Vc8?! (27.Vb1 Sc7 28.Jg2 a4 29.Sb4 b5 30.Jf4 Sc4 31.Vb2 h5 32.Sc5 h4 33.Je2 h:g3 34.h:g3 g6 35.Sh3 Sa5 36.Sf1 Jd3 37.Jf4 J:f4 38.g:f4 Vc8 39.V:b5 S:b5 40.S:b5 Vb8 41.S:a4 Se1 42.Kf1 Vb1 43.Sc2 Vc1 44.Ke2 V:c2+ 45.K:e1 =) 27. - V: c8 28.S:c8 Sd6 29.Jc2 Sb3 30.Ja1 Sa2 31.Sc1 b5 32.Sb2 b4 33.a:b4 a:b4 34.Sb7 Jd5 +/- Andrea mala obmedziť aktivitu čiernej dámy aj jej výmenou. Budeme sledovať ďalší šachový rast mladej Piešťanky (* 2003), keď bude musieť zľadiť svoje školské povinnosti s účasťou na šachových turnajoch. V máji skončila na Majstrovstvách Slovenska (Topoľčany) v zrýchlenom šachu vo svojej kategórii (D16) na 2. mieste. Koncom toho istého mesiaca na bleskovom turnaji v Ružomberku v tej istej kategórii zvíťazila. Vychádzajúcej šachovej hviezde z mesta barlolamača želáme úspešnú šachovú kariéru s pomocou jej trénera Vladimíra Gubiša. ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/5512913, 033/5512 911, zsmu-
zeum@zupa-tt.sk, www.zsmuzeum.sk

OTVÁRACIE HODINY:

Ut – pia 8.30 – 17.00 h

Víkend 11.00 – 17.00 h

V pondelok zatvorené

Expozície

Príroda Malých Karpát, Sakrálné pamiatky, Ľudová hrnčičina, Kampa-
nologická expozícia, Archeologická
expozícia, História Trnavy, Gotická
Trnava, Krása zašlých čias, Orató-
rium, Štefan Cyril Parrák – pocta
kráľovi zberateľov, Osobnosti
športu TTSK, Klarisky v Trnave,
Ľudový textil trnavského regiónu,
História a súčasnosť dobrovoľného
hasičstva v TTSK a nová expozí-
cia Dotkni sa hlíny – z dejín tehly
a tehliarstva trnavského regiónu

Výstavy.....

■ **SALÓN ZVUZZS 2018**
– **OSCILÁCIA**

Bienále tvorby členov Združenia
výtvarných umelcov západného
Slovenska
do 13. 8. 2018

■ **SLOVANIA A AVARI**
NA SEVER OD DUNAJA

Výstava prevzatá z Podunajského
múzea v Komárne dokumentuje
spolužitie Avarov a Slovanov na
území Slovenska
do 4. 11. 2018

■ **KALOKAGATIA 2018**

Výstava ocenených prác detí z vý-
tvarnej súťaže Kalokagatia
do 13. 8. 2018

■ **MINERÁLY SVETA**

geologická výstava
doplnená fotografiami
do konca februára 2019

ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

Z botanickej zbierky: Huby známe
i neznáme

PODUJATIA

SPOLUPRÁCA S NÁVŠTEVNÍKMI

■ **CYKLUS PREDNÁŠOK**
NA OBJEDNANIE

Júl: Slovania a Avari na sever od
Dunaja – komentovaný sprievod
výstavou

■ **KVÍZ O MÚZEU** – vedomostný
kvíz pre žiakov II. stupňa ZŠ, sprie-
vodné podujatie k návšteve expo-
zície a výstav ZsM. Kvíz rozširuje
informácie o činnosti múzea ako
pamäťovej inštitúcie. V cene vstup-
ného do múzea – na požiadanie

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA
TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5,
Trnava

LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.

OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené

Ut – pia: 8.30 – 12.30 h

na objednanie

13.00 – 14.30 h – prítomný lektor

Víkend – 11.00 – 17.00 h pre vo-
pred objednané skupiny nad 10
návštevníkov. Návštevy prosíme
ohlasovať v pondelok – štvrtok
u lektorov v hlavnej budove na tel.
č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE:

Pamätná izba Mikuláša Schneidera
Trnavského, Dvorana slávy dobra,
S láskou za pravdu, Expozícia
z cirkevných dejín Trnavy

Výstavy.....

■ **KAROL ELBERT – SKROMNÝ**
LYRIK SWINGU

Dokumentárna výstava o živote
a diele hudobného skladateľa
V spolupráci s Hudobným mú-
zeom SNM
do 10. januára 2019

POZNÁTE HUDBNÉ NÁSTROJE?

výstava zo zbierok ZsM
do 31. 12. 2018

PODUJATIA

PROGRAM SPOLUPRÁCE
SO ŠKOLOU

Mikuláš Schneider Trnavský – ve-
domostný kvíz pre žiakov II. stupňa
ZŠ, sprievodný program k expo-
zícii o živote a diele hudobného
skladateľa Mikuláša Schneidera

Trnavského po absolvovaní sprie-
vodného slova v expozícii

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č.
033/5514421

LETNÁ SEZÓNA 1. 3. – 31. 10.

OTVÁRACIE HODINY:

V pondelok zatvorené

Ut – pia: 8.30 – 12.30 h – prítom-
ný lektor

13.00 – 14.30 h na objednanie

Víkend: 11.00 – 17.00 h pre vo-
pred objednané skupiny nad 10
návštevníkov. Návštevy prosíme
ohlasovať v pondelok – štvrtok
u lektorov v hlavnej budove na tel.
č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIA

WILLIAM SCHIFFER

život a dielo sochára a medailéra

Výstavy.....

ZACHRÁNENÉ POKLADY

zreštaurované historické tlače
z fondov ZsM
do 25. 3. 2019

SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!

Výstava k 250. výročiu narodenia
A. Bernoláka
do 31. 12. 2018

PODUJATIA

PROGRAM SPOLUPRÁCE
SO ŠKOLOU

KNIŽNÉ INICIÁLY – tvorivé diel-
ne pre 1. stupeň ZŠ – kreslenie
farebných iniciál podľa vzoru
Program pre 2. stupeň ZŠ: čítanie
z knihy
Antoine de Saint-Exupéry: Malý
princ
Richard Bach: Čajka Jonathan Li-
vingston

GALÉRIA J. KONIARKA

tel.: +421 33 55 11 659
imfogjk., www.gjk.sk

AKTUÁLNE VÝSTAVY:

Kopplova vila

■ **TOTAL ROMANTIC** – Výstava

prezentuje niekoľko prístupov súčasnej imaginácie v tvorbe súčasných maliarov. Mala by artikulovať osobitosť, prežívanie, autenticitu, vlastný prístup, autorskú originalitu a zároveň osamelosť v tomto maliarskom vytrvalom úsilí. Vystavujú: J. Farmanová, V. Holcová, S. Krivošíková, M. Machatová, V. Rónaiová, V. Šramatová
Kurátorka: Ivana Moncolová
do 29. 7. 2018

Synagóga – Centrum súčasného umenia

■ **Marcin Berdyszak:**

SHADOW OF TIME

Site-specific inštalácia známeho poľského sochára je intervenciou do priestoru s využitím symboliky artefaktov a posolstva znakov
Kurátori: Roman Popelár a Peter Molari
do 22. 7. 2018

Stále expozície GJK v Trnave:

■ **Sochár JÁN KONIAREK (1878 – 1952)**

Zakladateľ moderného slovenského sochárstva – stála expozícia sochárskej tvorby

■ **KLENOTY DOMOVA** – výber diel zo slovenského výtvarného umenia 20. storočia

■ **GALÉRIE PORTRÉTOV**

– výber diel z kolekcie portrétneho žánru reprezentujúcich vývoj portrétneho maliarstva od konca 18. storočia po súčasnosť zo zbierok GJK

AKCIE / AKTIVITY.....

■ **PIRÁTSKE LETO V GALÉRII**

Letné tvorivé dielne v rámci projektu ART LABORATÓRIUM 2018 pre prázdninujúce deti v spolupráci s Katedrou pedagogiky výtvarného umenia Trnavskej univerzity v Trnave
Od 3. do 27. júla od utorka do piatku od 9.30 h do 11.30 h v Koplovej vile
Vstupné – 2 €

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

*Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
Rázusova 1
Zákaznícka linka: 033/5513896*

*Mobil: 0911 098664 (do 14.30 h)
kniznica@kniznicatrnava.sk
www.kniznicatrnava.sk*

■ **3. júla o 17.00 h v záhrade knižnice**

TRNAVSKÁ POETIKA

Host: Eva Luka. Hudba: Pavol Opatovský a Jozef Laci Pagáč.
Moderujú Pavol Tomašovič a Štefan Kuzma

■ **PRÁZDNINOVÝ SUPERKLUB – 26. ročník**

Každú júlovú a augustovú stredu v záhrade knižnice, vstup na čitateľský preukaz
Téma: Kultúrne dedičstvo nielen mať, ale i do budúcnosti zachovať...

■ **4. júla o 10.00 h**

Zľava a či sprava príde Tajná správa?

Host: spisovateľ a hudobník Branislav Jobus z Vrbového

■ **11. júla o 10.00 h**

Les v knihe ukrytý, nájdeš ho i ty?

Host: lesník Michal Slávik – Lesy Smolenice

■ **18. júla o 10.00 h**

Od Ježka Separka sa naučíme, ako si Zem ochránime

Host: Silvia Karolyiová – Nadácia KOSIT

■ **25. júla o 10.00 h**

Na dno sveta pozrieme, o jaskyniach sa dozvieme...

Host: jaskyniar Alexander Lačný – Speleoklub Trnava

SAKRÁLNE PAMIATKY

Otváracie hodiny pre verejnosť

■ **BAZILIKA SV. MIKULÁŠA**

Júl

Po – Pia: 10.00 – 12.00 h,
14.00 – 16.00 h

Ne: 14.00 – 17.00 h

■ **KATEDRÁLA SV. JÁNA KRSTITEĽA**

Júl – október

Po – Pia: 10.00 – 12.00 h,
14.00 – 17.00 h

So: 11.00 – 16.00 h

■ **KOSTOL SV. JAKUBA**

Júl – september

So – Ne: 14.00 – 17.00 h

■ **KOSTOL NAJSVÄTEJŠEJ TROJICE**

Júl – september

So – Ne: 14.00 – 17.00 h

■ **KOSTOL SV. HELENY**

Júl – september

So – Ne: 14.00 – 17.00 h

KINO HVIEZDA

kinohviezd@gmail.com

www.kinohviezda.trnava.sk

■ 1. 7. / 13.30 JIM GOMBIČKA, LUKÁŠ A LOKOMOTÍVA EMA
15.30 JIM GOMBIČKA, LUKÁŠ A LOKOMOTÍVA EMA
17.30 PSÍ DETEKTÍV
19.30 SICARIO 2: SOLDADO
21.30 SOM SEXY (Mestský amfiteáter)

■ 2. 7. / 16.30 PSÍ DETEKTÍV
18.15 SICARIO 2: SOLDADO
20.30 SOM SEXY

21.30 PSÍ DETEKTÍV (Mestský amfiteáter)

■ 3. 7. / 16.00 PSÍ DETEKTÍV
18.00 SOM SEXY

20.00 SICARIO 2: SOLDADO
21.30 SOM SEXY (Mestský amfiteáter)

■ 4. 7. / 16.30 JIM GOMBIČKA, LUKÁŠ A LOKOMOTÍVA EMA
18.15 SICARIO 2: SOLDADO
20.30 SOM SEXY

21.30 PSÍ DETEKTÍV (Mestský amfiteáter)

■ 5. 7. / 16.30 MANŽEL NA SKÚŠKU premiéra
18.30 PRVÁ OČISTA premiéra

20.30 ANT-MAN AND THE WASP 3D premiéra

21.30 ANT-MAN AND THE WASP 2D (Mestský amfiteáter)

■ 6. 7. / 16.00 MUŽ, KTORÝ ZABIL DONA QUIJOTA
18.30 ANT-MAN AND THE WASP 2D

20.30 PRVÁ OČISTA
21.30 ANT-MAN AND THE WASP 2D (Mestský amfiteáter)

■ 7. 7. / 15.30 PAT & MAT OPĀŤ V AKCII
17.30 MANŽEL NA SKÚŠKU

19.30 ANT-MAN AND THE WASP 2D

21.30 ANT-MAN AND THE WASP 2D

21.30 ANT-MAN AND THE WASP 2D

2D (Mestský amfiteáter)

■ 8. 7. / 13.30 PAT & MAT OPĀŤ V AKCII

15.30 PAT & MAT OPĀŤ V AKCII

17.30 MANŽEL NA SKÚŠKU

19.30 ANT-MAN AND THE WASP

3D

21.30 PRVÁ OČISTA (Mestský amfiteáter)

■ 9. 7. 16.30 PRVÁ OČISTA

18.30 MANŽEL NA SKÚŠKU

20.30 MUŽ, KTORÝ ZABIL DONA QUIJOTA

21.30 PRVÁ OČISTA (Mestský amfiteáter)

■ 10. 7. / 16.00 MANŽEL NA SKÚŠKU

18.00 ANT-MAN AND THE WASP

2D

20.00 MUŽ, KTORÝ ZABIL DONA QUIJOTA

21.30 MANŽEL NA SKÚŠKU (Mestský amfiteáter)

■ 11. 7. / 16.30 MANŽEL NA SKÚŠKU

18.30 ANT-MAN AND THE WASP

2D

20.30 PRVÁ OČISTA

21.30 MANŽEL NA SKÚŠKU (Mestský amfiteáter)

■ 12. 7. / 16.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA premiéra

18.30 KÝM PRIŠLA BÚRKA premiéra

20.30 MRAKODRAP premiéra

21.30 KÝM PRIŠLA BÚRKA (Mestský amfiteáter)

■ 13. 7. / 16.00 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

18.00 KÝM PRIŠLA BÚRKA

20.00 MRAKODRAP

■ 14. 7. / 15.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

17.30 KÝM PRIŠLA BÚRKA

19.30 PRVÁ OČISTA

21.30 KÝM PRIŠLA BÚRKA (Mestský amfiteáter)

■ 15. 7. / 13.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

15.30 HOTEL TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

17.30 MRAKODRAP

19.30 KÝM PRIŠLA BÚRKA

21.30 MRAKODRAP (Mestský

amfiteáter)

■ 16. 7. / 16.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

18.30 KÝM PRIŠLA BÚRKA

20.30 ANT-MAN AND THE WASP

2D

21.30 MRAKODRAP (Mestský amfiteáter)

■ 17. 7. 16.00 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

18.00 KÝM PRIŠLA BÚRKA

20.00 ANT-MAN AND THE WASP

2D

21.30 POLNOČNÁ LÁSKA (Mestský amfiteáter)

■ 18. 7. / 16.00 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

17.30 ANT-MAN AND THE WASP

2D

20.00 Cestovateľské kino: Portugalsko

21.30 POLNOČNÁ LÁSKA (Mestský amfiteáter)

■ 19. 7. / 16.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

18.30 MAMMA MIA! HERE WE GO AGAIN premiéra

20.30 PREKLIATE DEDIČSTVO premiéra

21.30 MAMMA MIA! HERE WE GO AGAIN (Mestský amfiteáter)

■ 20. 7. / 16.00 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

18.00 MAMMA MIA! HERE WE GO AGAIN

20.00 PREKLIATE DEDIČSTVO

■ 21. 7. / 15.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

17.15 PREKLIATE DEDIČSTVO

19.30 MRAKODRAP

21.30 MAMMA MIA! HERE WE GO AGAIN (Mestský amfiteáter)

■ 22. 7. / 13.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

15.30 HOTEL TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

17.30 MAMMA MIA! HERE WE GO AGAIN

19.30 MRAKODRAP

21.30 PREKLIATE DEDIČSTVO (Mestský amfiteáter)

■ 23. 7. / 16.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

18.30 MAMMA MIA! HERE WE GO AGAIN

20.30 PREKLIATE DEDIČSTVO

21.30 PREKLIATE DEDIČSTVO (Mestský amfiteáter)

■ 24. 7. / 16.00 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

17.45 PREKLIATE DEDIČSTVO

20.00 MAMMA MIA! HERE WE GO AGAIN

21.30 VEZMI SI MA, KAMOŠ (Mestský amfiteáter)

■ 25. 7. / 16.30 HOTEL

TRANSYLVÁNIA 3: STRAŠIDELNÁ DOVOLENKA

18.30 MRAKODRAP

20.30 PREKLIATE DEDIČSTVO

21.30 VEZMI SI MA, KAMOŠ (Mestský amfiteáter)

■ 26. 7. / 16.30 SMELÉ MAČIATKO

premiéra

18.30 CHATA NA PREDAJ premiéra

20.30 PLÁN ÚTEKU 2 premiéra

21.30 REDBAD (Mestský amfiteáter)

■ 27. 7. / 16.00 SMELÉ MAČIATKO

18.00 PLÁN ÚTEKU 2

20.00 HOTEL ARTEMIS

21.30 REDBAD (Mestský amfiteáter)

■ 28. 7. / 15.30 SMELÉ MAČIATKO

17.30 CHATA NA PREDAJ

19.30 PLÁN ÚTEKU 2

21.30 HOTEL ARTEMIS (Mestský amfiteáter)

■ 29. 7. / 13.30 SMELÉ MAČIATKO

15.30 SMELÉ MAČIATKO

17.30 CHATA NA PREDAJ

19.30 HOTEL ARTEMIS

21.30 CHATA NA PREDAJ (Mestský amfiteáter)

■ 30. 7. / 16.30 SMELÉ MAČIATKO

18.30 CHATA NA PREDAJ

20.30 PLÁN ÚTEKU 2

21.30 CHATA NA PREDAJ (Mestský amfiteáter)

■ 31. 7. / 16.00 CHATA NA PREDAJ

18.00 HOTEL ARTEMIS

20.00 PLÁN ÚTEKU 2

1. 8. / 16.30 SMELÉ MAČIATKO

18.30 CHATA NA PREDAJ

20.30 HOTEL ARTEMIS

21.30 REDBAD (Mestský amfiteáter) ■

Kultúrne leto

■ **1. 7. o 18.00 h**
v mestskom amfiteátri
Koncerty dychových hudieb
BOROVENKA

■ **1. 7. o 16.30 h**
pred mestskou vežou
Potulky Malým Rímom
PRÍBEH

ALFRÉDA WETZLERA
Sprevádza Emília Valachovičová

■ **1. 7. o 21.30 h**
na Trojičnom námestí
Bažant Kinematograf
ČIARA (r. Peter Bebjak, 2017, SR/Ukrajina)

■ **2. 7. o 21.30 h**
na Trojičnom námestí
Bažant Kinematograf
PREZIDENT BLANÍK
(r. Marek Najbrt, 2018, ČR)

■ **3. 7. o 17.00 h v záhrada**
Knižnice Juraja Fándlyho
TRNAVSKÁ POETIKA
Host: Eva Luka, hudba: Pavel Opatovský a Laco Pagáč

■ **3. 7. o 21.30 h**
na Trojičnom námestí
Bažant Kinematograf
PO STRNIŠTI BOS (r. Jan Svěrák, 2017, ČR/SR/Dánsko)

■ **4. 7. o 21.30 h**
na Trojičnom námestí
Bažant Kinematograf
OTCOVA VOLGA
(r. Jiří Vejdělek, 2018, ČR)

■ **5. 7. o 21.30 h**
na Trojičnom námestí
Bažant Kinematograf
BACKSTAGE (r. Andrea Sedláčková, 2018, SR/ČR)

■ **7. 7. o 21.30 h na Nádvorí**
Letné kino: ERIC CLAPTON
(r. Lili Fini Zanuck / VB / 2017)
Eric Clapton je jednou z najväčších ikon hudobného sveta. Dokumentárny film prináša nevšedný intímny pohľad na umelcov osobný život, kariéru, vzostupy a pády

■ **8. 7. o 15.00 a 16.00 h**

pred mestskou vežou
Potulky Malým Rímom
Most z minulosti do budúcnosti: NÁDVORIE

Sprevádza Michal Trnka

■ **8. 7. o 18.00 h**
v mestskom amfiteátri
Koncerty dychových hudieb
BUČKOVANKA

■ **11. 7. o 20.00 h na Nádvorí**
SLAM POETRY

Tour Panslam.18 je najväčšou Slam Poetry v Česku a na Slovensku. Množstvo novodobých básnikov sa vystrieda v šiestich slovenských a štyroch českých. Pred každým vystúpením sa uskutoční workshop pre tých, ktorí túžia vyliezť na pódium a ukázať svetu, čo si o ňom myslia

■ **13. 7. o 19.00 h**
v Sade Antona Bernoláka
PROMA FRAJDEJ

Novinky na trnavskej scéne a hostia
Ghostly Silent / liveelectro
FEJBS & Band / hip hop, rap, jazz

Modré Hory / rap, jazz

■ **13. 7. o 20.00 h**
na Nádvorí
BLUES MOODS SUMMER
SPECIAL 2018

Festival Blues Moods prináša vystúpenie kapely JMood, ktorá vznikla z house-bandu Juraja Schweigerta počas bluesových večerov v bratislavskej kaviarni Rustique v roku 2013

■ **14. 7. o 18.00 h na Nádvorí**
Z TAPES RECORDS FESTIVAL

Kto povedal, že kazety sú retro? Filip Zemčík založil malé kazetové vydavateľstvo a vydáva množstvo súčasnej hudby z celého sveta. Za jeden večer vám predstavíme 6 skvelých kapiel. Vstupné je dobrovoľné

■ **15. 7. o 16.30 h**

LETO NA KORZE

Predstavenia pre deti budú každú stredu, piatok a nedeľu o 18.00 h

■ **1. 7. / 18.00 h BESEDA**
O KNIHÁCH JOBUSOVÝCH

Predstavenie novej knihy pre deti Muflón Ancijáš a mimozemšťan

■ **2. 7. / 19.00 h LANDFIL**
pop-rock

■ **3. 7. / 19.00 h ALEGRIA**
tanec

■ **4. 7. / 18.00 h Divadlo na hojdačke: TDPASLÍK**
divadlo pre deti

■ **5. 7. / 19.00 h SECOND BAND** / blues

■ **6. 7. / 18.00 h Bábkové divadlo Dúha: MIŠO NA PRÁZDNINÁCH** / divadlo pre deti

■ **7. 7. / 19.00 h BLUES MOTHER IN LAW + ERICH BOBOŠ PROCHÁZKA** / blues-rock

■ **8. 7. / 18.00 h PÁNKO**
koncert a hudobný workshop pre deti

■ **9. 7. / 19.00 h GEMINI** / írsky hudba

■ **10. 7. / 19.00 h WATERMELON ORCHESTRA** worldmusic

■ **11. 7. / 18.00 h Divadlo Piki: BABIČKA Z VAJÍČKA**
divadlo pre deti

■ **12. 7. / 19.00 h Túlavé divadlo: NONSENS NOCI SVĀTOJÁNSKEJ** / divadlo

■ **13. 7. / 18.00 h Divadlo SpozaVoza: AHOJ, PÁN SOVA!** / divadlo pre deti

■ **14. 7. / 19.00 h Túlavé divadlo: CYRANO** / divadlo

15. 7. / 18.00 h Teātro Neline: POSTRACH SAMKO
divadlo pre deti

16. 7. / 19.00 h DRUHÝ

**pred mestskou vežou
Potulky Malým Rímom
ČO SA SKRÝVA ZA DIVA-
DELNOU OPONOU**

Sprevádza Emil Nedielka

■ 15. 7. o 18.00 h

v mestskom amfiteátri

**Koncerty dychových hudieb
HRNČAROVANI**

■ 20. 7. o 19.00 h

**v Sade Antona Bernoláka
PROMA FRAJDEJ**

Novinky na trnavskej scéne
a hostia

Stolen Street / indie

OŽIVOT / rock

NVMERI / alternative-indie

■ 20. 7. o 20.00 h

na Nádvorí

Leto na Nádvorí:

DJ PERO LE KVET

Pero Le Kvet si zaspomína na
svoje DJ-ské obdobie a oprášia
hudobný archív. Vo svojom
sete ponúkne pestrý hudobný
mix: trip hop, downtempo,
electro jazz či lounge

■ 20. 7. od 21.00 h

**v Sade A. Bernoláka
NOČNÉ VERŠE**

**KRÁĽOVSKÉHO MESTA
A JEHO PROMENÁD**

Na XIV. ročníku poetického
stretnutia pod nočnou oblohou
zaznejú v podaní známych
hercov, domácich recitátorov
a hostí víťazné básne celoslo-
venskej literárnej súťaže a ver-
še renomovaných básnikov.

Záver bude už tradične patriť
voľnému pódiumu, na ktorom sa
môžu predstaviť nádejní básni-
ci z publika

Scenár a moderovanie: Adriana
Horváthová

Organizátori: Literárny klub
Bernolák, Miestny odbor Matic-
e slovenskej a Mesto Trnava

■ 21. 7. o 9.00 h

na Nádvorí

CYKLOBURZA

■ 21. 7. o 21.30 h na Nádvorí

**Letné kino: MAD MAX: ZBE-
SILÁ CESTA**

Režisér George Miller, zaklada-
teľ postapokalyptického žánru
a duchovný otec legendárnej
série Mad Max, sa v jej ďalšom
pokračovaní vracia do života
cestného bojovníka Maxa Roc-
katanskyho

■ 21. 7. o 21.00 h

v Parku Bela IV.

Kino pod hviezdami

VÁBENIE VÝŠOK (r. Pavol
Barabáš, 2017, SR)

■ 22. 7. o 16.30 h

pred mestskou vežou

Potulky Malým Rímom

TRNAVSKÉ BANKY

V 20. STOROČÍ

Sprevádza Peter Wagner

■ 22. 7. o 18.00 h

v mestskom amfiteátri

**Koncerty dychových hudieb
ŠÚROVANKA**

■ 27. 7. o 20.00 h v Bazilike
sv. Mikuláša

TRNAVSKÉ ORGANOVÉ DNI

Johannes Skudlik / D

■ 27. 7. o 20.00 h na Nádvorí

RUDDA (Acid Jazz, RU)

Rudda je elektronický projekt,
ktorý sa objavil v roku 2016
v Petrohrade, v atmosfére vlh-
kého mrazivého podnebia.

Prezentujú new-ageové sym-
fónie zmiešané s trip-hopom,
elektronikou a jazzom. Pridajte
k tomu rozbité a groovy bity,
energické živé bicie a získate
kompletný obraz

■ 28. 7. o 21.00 h

v Parku Bela IV.

Kino pod hviezdami

MirVam (r. Juraj Marec,
2016, SR)

POTULKY ČERNOBYĽOM

(r. Tony Fedorko, 2017, SR)

■ 28. 7. o 21.30 h na Nádvorí

**Letné kino: MADISONSKÉ
MOSTY (1995)**

Držitelia Oscara Meryl Streep
a Clint Eastwood, ktorý film aj
produkoval a režíroval, dodali
postavám rapsodického best-
selleru Roberta Jamesa Wallera
o láske, voľbe a jej následkoch

DYCH / folk-rock

17. 7. / 19.00 h **IMPACO**

TRIO / inštrumentálna hudba

18. 7. 18.00 h **Divadlo Dvor
zázrakov: O DVANÁSTICH
MESIAČIKOCH / divadlo pre
deti**

19. 7. / 19.00 h **ABUSUS**

Braňo Jobus a jeho hudobný
projekt o živote

20. 7. / 18.00 h **Divadlo na
hojdačke: NA ZEMI DOBRE
MÍ / divadlo pre deti**

21. 7. / 19.00 h **ROMANIKA
folk**

22. 7. / 18.00 h **Divadlo
Žihadlo: CIRKUS PEPELE**

divadlo pre deti

23. 7. / 19.00 h **ILDIKÓ**

KALI folk

24. 7. / 19.00 h **NEZNÁMI
AKUSTICKY / country**

25. 7. / 18.00 h **Divadlo
na hojdačke: LOMIDREVO**

divadlo pre deti

26. 7. / 19.00 h **KAMIÓN**

country

27. 7. / 18.00 h **Divadlo**

**Žihadlo: KOHÚTIK A
SLIEPOČKA / divadlo pre
deti**

28. 7. / 19.00 h **PETER**

**PETIAR LACHKÝ / pesničkár
& stand-up komik**

29. 7. / 18.00 h **Divadlo zo
šuflika: ZLATÁ RYBKA**

divadlo pre deti

30. 7. / 19.00 h **JR&CREW**

jazz

31. 7. / 19.00 h

STYLEUNITS

hip-hop

1. 8. / 18.00 h

Divadlo Dvor zázrakov:

JANKO A MARIENKA

divadlo pre deti

2. 8. / 18.00 h **DUO LIVE**

GUITAR / blues-rock

3. 8. / 18.00 h **Bábkové
divadlo Dúha: MARTINKA**

**NA DOVOLENKE / divadlo
pre deti** ■

hviezdne kvality a neuveriteľnú presvedčivosť

■ 29. 7. o 16.30 h pred mestskou vežou

Potulky Malým Rímom

TRNAVA – MESTO VEŽÍ

Sprevádza Daniela Zacharová

■ 29. 7. o 18.00 h

v mestskom amfiteátri

Koncerty dychových hudieb

VIŠTUČANKA

■ 29. 7. o 20.00 h

v Bazilike sv. Mikuláša

TRNAVSKÉ ORGANOVÉ DNI

Wladyslaw Szymanski / PL

■ 30. 7. – 3. 8. na Nádvorí
a v mestskom amfiteátri

TRNAVSKÝ JAZZYK

Jubilejný 15. ročník open-air jazzového festivalu špeciálne so vstupom zdarma na celý festival

Koncerty na Nádvorí

■ 30. 7. o 19.30 h **SWING SOCIETY ORCHESTRA**

31. 7. o 19.30 h **MILOŠ BIHÁRY & JAZZ FUNK BROTHERS**

1. 8. o 19.30 h **FEHERO ROCHER**

2. 8. o 19.30 h **ĽUDOVÉ MLADISTVÁ**

Koncert

v mestskom amfiteátri

■ 3. 8. o 19.00 h

OSKAR RÓZSA PART-

nership UNLIMITED

AVISHAI COHEN „1970“

www.trnavskyjazzzyk.sk

<https://www.facebook.com/trnavskyjazzzyk/>

■ 3. 8. o 20.00 h na Nádvorí
Leto na Nádvorí: DJ LIXX

DJ Lixx je trnavským hudobným evanjelistom, ktorý žáner drum&bass presadzuje už mnoho rokov aj v slovenskom éteri. Na Nádvorí bude hrať hudbu zo

Medzinárodný festival

TRNAVSKÉ ORGANOVÉ DNI

27. júl – 31. august 2018

XXIII. ročník

Na historických organoch Baziliky sv. Mikuláša v Trnave

Začiatky koncertov o 20.00

MESTO TRNAVA, BACHOVA SPOLOČNOSŤ NA SLOVENSKEU, TRNAVA-TOURISM

Festival z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

■ Piatok, 27. júl 2018

JOHANNES SKUDLIK / D

J. S. Bach, C. Franck, Th. Dubois, P. Cochereau, F. Liszt

■ Nedeľa, 29. júl 2018

WLADYSLAW SZYMANSKI / PL

J. P. Sweelinck, G. Morandi, F. Mendelssohn, M. Surzyński, A. Rubinstein, L. Boëllmann

■ Nedeľa, 5. august 2018

KEIKO INOUE / JP

G. Frescobaldi, J. S. Bach, G. Böhm, F. Mendelssohn, R. Schumann, Th. Dubois

■ Nedeľa, 12. august 2018

PRZEMYSŁAW KAPITULA / PL

G. Muffat, L. van Beethoven, S. Scheidt, F. Moretti, F. Nowowiejski, V. Petrali, L. Boëllmann

■ Nedeľa, 19. august 2018

ANDREJ HARINEK, organ / SK

LUCIA KROMMER,

viola da gamba / Rakúsko

JOSE VAZQUEZ, viola da gamba / USA

J. C. Kerll, J. M. Nicolai, A. Kühnel, M. S. von Seidl, M. Benedicta von Satori, J. Schenck, J. M. Leffloth

■ Nedeľa, 26. august 2018

GIAMPAOLO DI ROSA / IT

G. Gabrieli, A. Scarlati, J. S. Bach, G di Rosa

■ Piatok, 31. august 2018

GERAUD GUILLEMOT, organ / FR

SOLVEIG ROUSSE, trombón / FR

G. Cavazonni, M. Godard, J. S. Bach, S. Scheidt, J. Pachelbel, G. Frescobaldi

Potulky Malým Rímom

■ 1. júla o 16.30 h pred mestskou vežou

PRÍBEH ALFRÉDA WETZLERA

Životný príbeh trnavského Žida, ktorému sa podarilo ujsť z Osvienčimu – tábora smrti
Sprevádza Emília Valachovičová

■ 8. júla o 15.00 a 16.00 h

pred mestskou vežou

Most z minulosti do budúcnosti:

NÁDVORIE

O znovuzrodení vzácných historických domov a vytvorení jedinečného kultúrneho priestoru v centre mesta porozpráva Michal Trnka

■ 15. júla o 16.30 h

pred mestskou vežou

ČO SA SKRÝVA

ZA DIVADELNOU OPONOU

Do zákulisia, divadelných šatní a histórie najstaršieho slovenského divadla nahliadneme s jeho dlhoročným riaditeľom Emilom Nediľkom

■ 22. júla o 16.30 h

pred mestskou vežou

TRNAVSKÉ BANKY V 20. STOROČÍ

Pri príležitosti 10. výročia eura nahliadneme do histórie peňazí, dozvieme sa, ktoré banky pôsobili v Trnave v uplynulom storočí a kde mali sídla. Trnavským bankovníctvom nás prevedie Peter Wagner

■ 29. júla o 16.30 h

pred mestskou vežou

TRNAVA – MESTO VEŽÍ

Trnavské veže sú výnimočné nielen počtom, ale často aj konštrukciou a príbehom, ktorý sa vinie storočiami. Viac o tom, čo ukrývajú ich kupoly, nám povie Daniela Zacharová

■ 5. augusta o 16.30 h

pred mestskou vežou

KLÁŠTOR A ZÁHRADY JEZUITOV

Potulka nás zavedie do oázy ticha a zelene uprostred mesta, kam obyčajný smrteľník hocikedy nenahliadne... O histórii a súčasnosti kláštora, kláštorných záhrad a rehoľníkov nám porozprávajú Ferdinand Mak a páter Matej Kasan

■ 12. augusta o 16.30 a 18.00 h

pred Figarom

TOVÁREŇ S NAJSLADŠOU VÔŇOU

Viac ako jedno storočie sa z nej šíri vôňa, ktorej málokto odolá. Vieme veľa o tradičných dobrotách, ktoré sa v nej vyrábali, ale takmer nič o histórii a architektonických hodnotách tejto národnej technickej pamiatky. Príbeh trnavského Figara nám vyrozpráva Miroslav Beňák

■ 19. augusta o 16.30 h

na trnavskej kalvárii

AKO LAZARET VSTAL Z MRŤVYCH

Archeológ Erik Hrnčiarik, ktorý pred rokom znovuobjavil zvyšky trnavského lazaretu, nám priblíži jeho históriu od prvých zmienok až po totálne rozobratie múrov budovy a jej zrovnanie so zemou. Potulka povedie aj do histórie trnavskej kalvárie

■ 26. augusta o 16.30

pred mestskou vežou

NA HVIEZDOSLAVOVEJ

PRED STOROČÍM

O tom, čím žila Hviezdoslavova ulica na konci Rakúsko-uhorskej monarchie a za prvej Československej republiky, nám porozpráva Simona Jurčová

TRNAVSKÝ
JAZZ 15^{ROČNÍK} ZYK

19.30 h
NÁDVORIE
PRIESTOR
SÚČASNEJ
KULTÚRY

30. Júl
Swing Society
Orchestra

31. Júl
Miloš Biháry
& Jazz Funk
Brothers

1. Aug
Fehero Rocher

2. Aug
Ľudové
mladistvá

3. Aug
MESTSKÝ
AMFITEÁTER


19.00 h
Oskar Rózsa
Partnership
Unlimited

21.00 h
Avishai Cohen
“1970”



www.trnavskyjazzyk.sk
www.facebook.com/trnavskyjazzyk

Partneri:

 fond
na podporu
umenia

Z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

  Embassy of Israel
SLOVAKIA

 Holiday Inn
Trnava

 RELAX[®]
AQUA & SPA

 NÁDVORIE
PRIESTOR
SÚČASNEJ
KULTÚRY

